

T.C.

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

DIŞ TİCARET ENSTİTÜSÜ

**ULUSLARARASI TİCARET VE AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU
ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ULUSLARARASI TİCARETTE KULLANILAN
BELGELERİN ELEKTRONİK ORTAMA
TAŞINMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Tafsire Nur SEZER

İstanbul, 2020

T.C.

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

DIŞ TİCARET ENSTİTÜSÜ

**ULUSLARARASI TİCARET VE AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU
PROGRAMI**

**ULUSLARARASI TİCARET BELGELERİNİN
ELEKTRONİK ORTAMA TAŞINMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Tafsire Nur SEZER

1570Y73203

Danışman: Doç Dr. Mustafa Emre CİVELEK

İstanbul, 2020

T.C. İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
DIŞ TİCARET ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Uluslararası Ticaret Hukuku ve Avrupa Birliği Yüksek Lisans programı öğrencisi Tafsire Nur Sezer'in 'Uluslararası Ticarete Kullanılan Belgelerin Elektronik Ortama Taşınması' başlıklı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulu 20.01.2020 tarih ve 155-6 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

UNVANI, ADI SOYADI

İMZA

DANIŞMAN

Doç. Dr. Mustafa Emre Civelek

ÜYE

Doç. Dr. Murat Çemberci

ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi Sabri Öz

(*) Yüksek lisans tez savunma jürileri en az biri kurum dışından olmak üzere danışman dahil en az üç öğretim üyesinden oluşur. Jürinin üç kişiden oluşması durumunda eş danışman jüri üyesi olamaz. Eş tez danışmanının jüri üyesi olması durumunda asıl jüri beş üyeden oluşur.

ÖZET

Uluslararası ticarete işlemler sadece ithalatçı ve ihracatçı arasında geçen bir süreç değildir. Dış ticaret işlemleri lojistik, sigorta, finans ve gümrük gibi birden fazla tarafı birbirine bağlı bir şekilde içermektedir. Tüm bu taraflara ait belgeler kâğıt olarak dış ticaret işlemlerine dâhil edildiğinde işlem süreçleri zorlaşmakta, zaman kayıpları yaşanmakta, arşiv maliyetleri artmakta, insan hatalarından kaynaklanan sorunlar artmakta ve böylece dış ticaret tarafları zaman ve maddi kayıplara uğramaktadır. Küreselleşen dünyada artık zaman her şeyin önünde gelmektedir. Bu çalışmada dış ticaret işlemlerinde mevcut süreçler, bu süreçlere dahil olan taraflar, belgeler ve elektronik imza hakkında bilgi verilmiştir. Dış ticaret işlemlerinin nasıl elektronik ortama aktarılabilceği ve bu elektronikleşme ile tarafların sağlayacağı kazançlardan bahsedilmiştir. Dış ticaret işlemlerinin elektronikleşmesi için yapılan çalışmalar ve mevcut çalışmalar incelenmiş dış ticaret işlemlerinin tamamen kağıtsız olarak yürütülebilmesi için gereken süreç ve altyapılar hakkında bilgi edinilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Ticaret, E- Belge, E-İmza, E-ticaret

ABSTRACT

Transactions in international trade are not just a process between the importer and exporter. Foreign trade transactions involve more than one side, such as logistics, insurance, finance and customs. When the documents belonging to these parties are included in foreign trade transactions as paper, the transaction processes become difficult, time losses, archive costs increase, problems arising from human errors increase, and thus foreign trade parties suffer time and material losses. In the globalizing world, time comes before everything. In this study, information is given about the current processes in foreign trade transactions, the parties involved in these processes in foreign trade transactions, the parties involved in these processes, documents and electronic signature. It is mentioned how foreign trade transactions can be transferred to electronic environment and the benefits to be provided by the parties through this electronicization. It is aimed to obtain information about the processes and infrastructures required to carry out the foreign trade transactions completely paperless, and the studies carried out for the electronicization of foreign trade transactions and the current studies are examined.

Keywords: Foreign Trade, E-Document, E-signature, E-Commerce

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	2
ABSTRACT.....	3
TABLolar LİSTESİ.....	8
1. GİRİŞ	10
2. DİŞ TİCARET	12
2.1 Uluslararası Ticarete Kullanılan Belgeler.....	17
2.1.1 Faturalar	18
2.1.1.1 Ticari Fatura (Commercial Invoice).....	19
2.1.1.2 Proforma Fatura (Proforma Invoice).....	20
2.1.1.3 Navlun Faturası	21
2.1.1.4 Konsolosluk Faturası (Consular Invoice).....	21
2.1.2 Taşıma Belgeleri	27
2.1.2.1 Deniz Yolu Taşıma Belgeleri.....	27
2.1.2.2 Kara Yolu Taşıma Belgeleri CMR(Convention Merchandises Routiers).....	28
2.1.2.3 Demir Yolu Hamule Senedi – Demir yolu Taşıma Belgesi(Rail Way Bill)	29
2.1.2.4 Hava Yolu Taşıma Belgesi (Air Way Bill)	29
2.1.2.5 Diğer Belgeler	41
2.1.3 Sigorta Belgeleri.....	43
2.1.3.1 Sigorta Poliçesi (Insurance Policy)	43
2.1.3.2 Sigorta Belgesi (Insurance Certificate)	43
2.1.3.3 Kuvertür Mektubu (Cover Note).....	43
2.1.4 Finansal Belgeler.....	44
2.1.4.1 Poliçe (Draft Bill of Exchange).....	44
2.1.4.2 Bono (Promissory Note)	44
2.1.5 Dolaşım Belgeleri.....	44

2.1.5.1 A.TR (Movement Certificate A.TR).....	45
2.1.5.2 EUR.1 (Movement Certificate EUR.1).....	45
2.1.5.3 Form A (Generalised System of Preferences / Certificate of Origin). 45	
2.1.5.4 TIR Karnesi (TIR Carnet)	46
2.1.6 Uygunluk Belgeleri	46
2.1.6.1 Menşe Şahadetnamesi (Certificate of Origin).....	46
2.1.6.2 Çeki Listesi (Weight List).....	46
2.1.6.3 Ambalaj Listesi (Packing List).....	46
2.1.6.4 Gözetim Belgesi (Inspection Certificate).....	47
2.1.6.5 Sağlık Sertifikası (Health Certificate).....	47
2.1.6.6 Bitki Sağlık Sertifikası (Phytosanitary Certificate)	47
2.1.6.7 Analiz Sertifikası (Certificate of Analysis).....	47
2.1.6.8 Helal Belgesi (Halal Certificate).....	48
3. ELEKTRONİK BELGELER	60
3.1 Elektronik Belge.....	60
3.2 Elektronik Belge Özellikleri	61
3.3 Elektronik Belgelerin Faydaları	61
3.3.1 Maliyetin Azalması	62
3.3.2 Kısa İşlem Süreleri	62
3.3.3 Uygulama Farklılıklarının Giderilmesi	62
3.3.4 Kullanılabilirliğin (Interoperability) Arttırılması.....	63
3.3.5 İnsan Faktörünün Etkisinin Azalması	63
3.3.6 Arşiv Maliyetlerinin Ortadan Kalkması.....	63
3.3.7 Ekonominin Kayıt Altına Alınması	63
3.3.8 Sahteciliğin Önüne Geçilmesi.....	64
3.3.9 Karmaşık Ödeme Yöntemlerinin Giderilmesi	64
3.3.10 Belge Sayısının Azalması	64

3.3.11 Ticari Bilgi Edilmesinin Kolaylaşması	64
3.3.12 Ticaret Hacminin Artması	64
3.3.13 Maliyetlerin Önceden Öngörülebilir Olması	65
3.3.14 Dil Farklılıklarının Sorun Olmaması	65
3.4 E- Belge Uygulamaları.....	65
3.4.1 Dünya’ da E- Belge Uygulamaları	65
3.4.1.1 ebXML	65
3.4.1.2 UN/CEFACT	65
3.4.1.3 E-waybill	66
3.4.1.4 EssDocs	66
3.4.1.5 SWIFT	66
3.4.1.6 Bolero	67
3.4.2 Türkiye’de Elektronik Belge Uygulamaları.....	68
3.4.2.1 E- Fatura.....	69
3.4.2.2 E- Gümrük.....	70
3.4.2.3 E- Defter.....	71
3.4.2.4 E- Tır	72
3.4.2.5 E- Devlet	72
3.4.2.6 UYAP.....	74
3.4.2.7 DİR.....	75
3.5 Elektronik Belgelerin Hukuksal Geçerliliği.....	75
4. ELEKTRONİK İMZA	77
4.1 Elektronik İmza tanımı.....	77
4.2 Elektronik İmza Seviyeleri.....	77
4.2.1 Basit Elektronik İmza.....	78
4.2.2 Gelişmiş Elektronik İmza.....	78
4.2.3 Nitelikli Elektronik İmza.....	78

4.2.4 Akredite Edilmiş Sertifika Hizmet Sağlayıcısı'ndan Verilen İmza	78
4.3 Elektronik İmzanın Faydaları.....	78
4.4 Türk Hukuku Bakımından E-İmza.....	79
4.4.1 Elektronik İmza Kanunu	79
4.4.2 Borçlar Kanunu Bakımından Elektronik İmza.....	79
4.4.3 Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Niteliği.....	80
5. DIŞ TİCARETİN ELEKTRONİKLEŞMESİ	81
5.1 Dış Ticarete Elektronik Belgelerin Uygulanması	84
5.2 Tek Pencere Sistemi.....	86
5.3 Blockchain Teknolojisi	92
6. SONUÇ	93
Kaynakça.....	97

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Dış Ticaret İşlemlerinde Yer Alan Prosedürler	18
Tablo 2. Ülkelerin Elektronik Ticaret Girişimleri 2	84
Tablo 3: Tek Pencere Sistemi Gelişim Aşamaları 1	87
Tablo 4: uTradeHub Platformunda Mevcut İşlemler 1	89

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Ticari Fatura(Commercial Invoice)	22
Şekil 2. İhtacat Faturası (Export Invoice)	23
Şekil 3. E-Fatura (E-Invoice)	23
Şekil 4. Proforma Fatura (Proforma Invoice)	24
Şekil 5. Nakliye Faturası (Freight Invoice)	25
Şekil 6. Konsolosluk Faturası (Consular Invoice)	26
Şekil 7. Konşimento (Bill of Lading)	30
Şekil 8. Deniz Konşimentosu (Ocean Bill of Lading)	31
Şekil 9. Kısa Form Konşimento (Short Form Bill of Lading)	32
Şekil 10. Düz Hat Konşimento (Liner Bill of Lading)	33
Şekil 11. Konteyner Konşimentosu (Container Bill of Lading)	34
Şekil 12. Kira Sözleşmeli Konşimento (Charter Party Bill of Lading)	35
Şekil 13. Ciro Edilmez Deniz Konşimentosu (Non Negotiable Seaway Bill)	36
Şekil 14. İkinci Kaptan Makbuzu (Mate Receipt)	37
Şekil 15. Karayolu Taşıma Senedi (Convention Merchandise Routiers)	38
Şekil 16. Demiryolu Taşıma Belgesi (Railway Bill)	39
Şekil 17. Hava Yolu Taşıma Belgesi (Airway Bill)	40
Şekil 18. Çoklu Taşıma Belgesi (Multi Model Bill of Lading)	41
Şekil 19. FIATA FBL	48
Şekil 20. FIATA FCR	49
Şekil 21. FIATA FCT	50
Şekil 22. A.TR	51
Şekil 23. EUR.1	52
Şekil 24. Form A	53
Şekil 25.Tır Karnesi (Carnet Tır)	54
Şekil 26. Menşe Şahadetnamesi (Certificate of Origin)	55
Şekil 27. Ambalaj listesi (Packing List)	56
Şekil 28. Gözetim Belgesi (Inspection Certificate)	57
Şekil 29. Helal Belgesi (Halal Certificate)	58
Şekil 30. Koşer Belgesi (Kosher Certificate)	59
Şekil 31. E-Fatura Başvuru ekranı	70
Şekil 32. E-Gümrük Sistem Yapısı	71
Şekil 33. E-Defter Başvuru Sayfası	72

1. GİRİŞ

Uluslararası ticaret; tarihten günümüze kadar devam eden mal ve hizmetlerin ülkeler ve sınırlar arasında yapılan alım ve satımıdır. Küresel pazarda ülkeler ihtiyaca yönelik her türlü mal ve hizmeti bulabilirler. Bir ülkede üretilen ve bu menşei ülkeden başka bir ülkeye mal ve hizmetin doğrudan veya dolaylı olarak aktarılmasına (satılması) ihracat denir. Bu sürecin tam tersine ise ithalat denilmektedir.

Dış ticaret yapılabilmesi için tedarikçiler ve alıcılar dış ticaret işlemleri hakkında büyük çapta bilgi edinmeleri gerekmektedir. Dış ticaret operasyon işlemleri sırasında gerekli yazışma ve teklifler yapıp, proforma fatura, fiyat, teslim şekli ve nakliye işlemleri hazırlanır.

Son yıllarda teknolojiye gelişen yenilikler ile iş dünyası da dijitalleşmeye yönelmektedir. Uluslararası ticarete operasyonel işlemler açısından bir çok kağıt belge barındırmaktadır ve dijitalleşmeye ihtiyacı olan bir sektördür. Dış ticaret işlemlerinde yer alan bütün ticari ve finansal prosedürler ve taşıma işlemlerinin bir çoğu hala kağıt belge olarak kullanılmakta ve bu kağıt belgeler büyük bir yer kaplamaktadır. Kağıt belgelerin hukuksal geçerliliği olması için üzerinde ıslak imza taşınması gerekmektedir. Günümüzde bu belgelerin bazılarının elektronik ortamda e-belgeye dönüşmesi halinde hukuksal geçerliliğini kaybetmektedir. Bu neden ile elektronik belgeler hukuksal geçerlilikte olmalıdır. Kağıt belgelerin kullanımı kişi ve kurumlar için sadece zaman kaybı olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı kağıt belgelerin elektronik belgeye dönüşümü ile belgelerin ulaşımı zaman bakımından hız kazanması, hukuksal geçerliliği olan ortak bir ağ oluşturulması, arşiv ve operasyonel maliyetlerin düşürülmesi, sistemsal olarak kurumlar arasında entegrasyon sağlanması için yöntemleri araştırmayı hedeflemektedir.

Kağıt belgeden e belgeye geçiş amacı dış ticaret yapan kişi ve kurumların entegre olup operasyon sürecini ortak yürütebilecekleri web tabanlı bir ortam oluşturmaktır. Ayrıca elektronik belgelerin oluşturulması ile üretim ve stok kontrolü, sevkiyat, vergilendirme ve muhasebe işlemleri kayıt altına alınmış olacaktır. E belgeler ile kurum sistemlerinin entegre olması, operasyonel işlemlerinin basitleştirilmesi ve ortak bir standart belirlenmelidir.

Elektronik belgelerin önündeki hukuksal engel altyapı sorunlarındansa daha çok internet güvenliği problemleri ve ortak standartların olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu güvenlik sorunlarının aşılması durumunda e belge kullanımı web tabanlı sistem kurulması ile yayılabilir.

E belgenin dijital ortama aktarılmasında en uygun format XML dilidir. XML (Extensible Markup Language) formatının özelliği farklı programlar tarafından anlaşılması, farklı tarayıcılardan görüntülenebilmesi ve üzerinde işlenebilmesidir (Civelek & Sözer, 2003).

Belge dijital ortama aktarılır iken kullanılan yazılımlarda boyutu küçük olan ve veri artığı içermeyen XML dosyasına dönüştürülebilir olmalıdır.

Çalışmanın giriş bölümünde çalışmanın amacı, uluslararası ticarete temel bilgiler, ithalat ve ihracatta kullanılmakta olan belgeler, elektronik belgeler, e belgelerin Türkiye ve Dünya’da kullanım alanları ve uygulamaları, e-devlet uygulama portalı, elektronik imza uygulamaları, Türk hukukunda elektronik imza konuları yer almaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde uluslararası ticaret, dış ticarete ithalat ve ihracat işlemlerinde kullanılan belgeler; faturalar, taşıma belgeleri, sigorta belgeleri, finansal belgeler, dolaşım belgeleri, uyguluk belgeleri ve diğer belgeler incelenmiştir.

İkinci bölümde ise elektronik belgelerden bahsedilmekte ve elektronik belgelerin tanımları, özellikleri, faydaları, kullanım alanları, Türkiye ve Dünya’da e belge uygulamaları incelenmiştir.

Üçüncü bölümde elektronik imza uygulama alanları ve Türk hukukunda elektronik imza hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmanın sonuç bölümünde ise; uluslararası ticarete kullanılan kağıt belgelerin elektronik belgeye dönüş süreci hakkında genel değerlendirme yapılmıştır.

2. DIŞ TİCARET

Küresel ekonominin ortaya çıkışı ile iş ortamı geçmişte olmadığı kadar rekabetçi bir hale gelmektedir. Uluslararası ticaret ülke sınırlarını aşan büyük bir rekabet ortamı yaratmaktadır. Tarihsel olarak uluslararası ticaret, merkantilizm ile takasın yerini almaya başlamıştır. Dış ticaret birbirinden farklı ülkelerin ticari amaçla alım-satım işine girmesi, ekonomik olarak ülkelerin kendine yetememesi ya da ülkelerin kendi ihtiyacından fazla üretim yapması ile iç ticaret dışı yollara başvurmasıdır (Şanlı & Ekşi, 2000).

Bir ülkenin dış ticareti o ülkenin kalkınma düzeyi ile sonuçlanırken, bir ülkenin ürettiği ürün konusunda uzmanlaşması da önemli bir faktördür. Her ülke bir ürün üretmek için aynı bilgi, beceri ve kaynaklara sahip değildir. Üretim faktörü yetkinliğe sahip olmayan ülke bu ihtiyacını dış ticaret faaliyeti ile karşılar. Dış ticaret faaliyeti ile kendi ülkesinde üretim için gerekli olan bilgi, beceri ve maliyet yeterli olsa da dış ticaret ile bu ürüne daha ucuza erişim sağlayabilir. Adam Smith' e göre eğer bir ülkede üretimde fazla kaynak varsa ve ülke bu ürünü üretmekte uzmanlaşmış ise ihraç etmeli ya da üretim için kaynaklar yetersiz ise bu ürünü üretme faaliyeti daha fazla olan bir ülkeden ithal edilmelidir. Böylece hem üretim kaynakları daha etkili bir şekilde kullanılır ve refah düzeyi karşılıklı olarak artırılır. Uluslararası ticaret belirli durumlarda birbirine bağlı olan ve belirli operasyonlar içinde birbiri ile iletişimde olması gereken alıcıları, satıcıları, gümrük, nakliye, sigorta ve banka kavramlarını içermektedir. Ülkemizde dış ticaret mevzuatı gümrük rejimi: serbest dolaşıma giriş rejimi, transit rejimi, gümrük antrepo rejimi, dahil de işleme rejimi, geçici ithalat rejimi, hariçte işleme rejimi, ihracat rejimi ve diğer mevzuatlar olarak kapsamaktadır (Mevzuatı, 2017).

Uluslararası ticaretin en önemli hususlarından biri de tarafların anlaşmasıdır. Ülkeler arasındaki mesafe, mevzuattaki farklılıklar, tarafların eksik tanınması taraflar için endişeler yaratmaktadır. Bu endişeleri ortadan kaldırmak ve bir güven ortamı oluşturmak için dış ticaret sorunları netleştirilmeli ve belirsizlikler giderilmelidir. Bu nedenle pratikte ve taraflar arasında hiçbir farkın olmayacağı standart kurallara ihtiyaç vardır. Bu standartlara Dış Ticarete Kullanılan Teslim Şekilleri ya da Uluslararası Ticaret Terimleri (Incoterms) denir (Kemer, 2003).

İlk Incoterms düzenlemesi Uluslararası Ticaret Odası tarafından yayınlanmıştır. Incoterms kuralları malların satışı için dünyanın temel ticaret kurallarıdır. İthalatçı,

İhracatçı, taşımacı veya gümrük idaresi olan tüm taraflar için bu kurallar rehberlik etmektedir. Küresel ticaretin ithalat ve ihracat taraflarına özel rehberlik sağlar. Incoterms taraflar arasındaki anlaşmazlıkları önler, malların tesliminde ortaya çıkabilecek sorunlar ve taşınan malların sorumluluğu, riskleri ile ilgili anlaşmazlıkları giderir. Ülkeler arasındaki ticareti hızlandırır, kolaylaştırır ve güvenli kılar.

Incoterms dış ticaretteki tüm sorunları çözememektedir ancak bu standartlar tarafların görev ve sorumluluklarını açıkça belirtmektedir. Nakliye sırasında ortaya çıkabilecek sorunlar, nakliye bedelini üstlenecek taraf, alıcı ve satıcının hangi maliyetleri üstleneceği standartları belirleyecektir (ICCWBO, 2020).

Incoterms teslimatın ilk harfine göre E,F,C VE D olarak dört gruba ayrılmaktadır. Ancak Incoterms 2020 revizyonuna göre CPT, CIP, DPU, DAP ve DDP ilk gruba ait, FAS, FOB, CFR ve CIF ikinci gruba aittir.

Incoterms 2020 11 uluslararası terimden oluşmaktadır. Bu terimler aşağıdaki gibidir (ICCWBO, 2020):

EXW (Ex Works) iş yerinde teslim, ihracatçının (satıcının) sorumlu ve riskinin bulunmadığı teslimat şeklidir. İhracatçı bu teslim şartında en az yükümlülüğü ve riski üstlenir. Satıcı proforma üzerinde belirtilen ürünleri, belirtilen iş yerinde gerekli markalama ve ambalajlamayı yapar. İthalatçı taşıma ile ilgili işlemleri tamamlayarak malların sevkiyatını tamamlar. Gümrükleme işlemleri (satıcının ülkesi dahil) ithalatçı şirketin sorumluluğu üzerindedir (Yılmaz, 2015). İthalatçı firmanın, ihracatçı ülkede ki nakliye ve mevzuata hakim olması gerekmektedir. Mallar belirlenen iş yerinden teslim alındıktan sonra bütün sorumluluk ithalatçıya aittir. Her iki tarafında sigorta yaptırma zorunluluğu bulunmaz. Bu durumda alıcı veya satıcı sigorta işlemlerini ayarlayabilir veya aralarında ki anlaşma durumuna göre iki taraftan biri sigorta işlemlerini yapabilir (UTIKAD, 2020).

FCA (Free Carrier) taşıyıcıya masrafsız teslim, malların gümrüklenmiş olarak ihracatçının iş yerinde veya belirlenen başka bir yerde alıcıya teslim edilmesidir. Bu noktaya kadar oluşan riskler satıcıya aittir. Teslim edildikten itibaren bütün riskler alıcıya aittir. Teslim edilecek yer yine ihracatçının ülkesindedir. FCA teslim şeklinde satıcıya en az risk yüklenmiştir. EXW teslim şartına göre farkı gümrük prosedürleri

ihracatçı (satıcı) tarafa aittir. Deniz, kara, hava ve demiryolu olarak bütün taşıma şekillerinde kullanılır (ICC, Incoterms 2020, 2020).

CPT (Carriage Paid to) taşıma ücreti ödenmiş olarak teslim, ihracatçı firma malları belirlenen bir taşımacıya teslim ederek malların varış noktasına kadar olan masrafları öder. Satıcı kendi ülkesindeki gümrük işlemlerinden, yükleme ve navlun işlemlerinden sorumludur. Mallar hasar görürse riskler alıcıya aittir. Taşınan malların varış noktasında boşaltma işlemleri ve varış ülkesinin gümrük işlemleri alıcıya aittir. Deniz, hava, kara ve demiryolu olarak bütün taşıma şekillerinde kullanılır (ICC, Incoterms 2020, 2020).

CIP (Carriage and Insurance Paid to) taşıma ücreti ve sigorta ödenmiş teslim, satıcı ürünleri sözleşmede belirtildiği şekilde hazırlar, nakliyeyi organize eder, navlun maliyetlerini öder ve ürünlerin sigortasını yapar. CPT ve CIP arasındaki fark ürünlerin sigortasını yaptırmak satıcıya aittir. Sonrasındaki tüm riskler yine alıcıya aittir. Satıcının sorumlulukları, yükleme işlemleri, çıkış gümrüğündeki işlemler, navlun ve sigorta işlemleridir. Alıcının sorumlulukları ise ithalatçı ülke gümrük işlemleri ve malların boşaltma işlemleridir.

DAP (Delivered at Place) belirtilen yerde teslim, mallar yüklenerek belirtilen varış noktasına kadar satıcı sorumluluğunda taşınır. Tüm riskler ve nakliye mallar teslim edilene kadar satıcı sorumluluğundadır. Teslimatın ardından riskler alıcıya aittir. Kontrol ve paketleme, ihracat izinleri, gümrük işlemleri, yükleme, nakliye ve navlun ücretleri satıcı sorumluluğundadır. Taşıma sırasında oluşabilecek hasar risklerine karşı sigorta taraflar arasında anlaşarak bir tarafa aittir. Malların boşaltılması, ithalat gümrük işlemleri alıcı sorumluluğundadır (Holden, 2013).

DPU (Delivered at Place Unloaded) belirtilen yerde eşya boşaltılmış teslim, satıcının malların taşınması için nakliyeyi organize etmesi ve taşıma aracının istenilen yerde boşaltılmasıdır. Teslimat sırasında araç boşaltılırken sorumluluk alıcıya geçer. Kontrol, paketleme, taşıma, ihracat izni, navlun maliyetleri ve aracın boşaltılmasında ki sorumluluklar satıcıya aittir. Kimin sigorta yaptıracığı anlaşmaya göre değişmektedir. İthalat izni gümrük işlemleri alıcıya aittir (ICC, 2020).

DDP (Delivered Duty Paid) gümrük resmi olarak ödenmiş teslim, satıcının sorumluluklarının en fazla olduğu teslim şeklidir. Satıcı, malları belirlenen yerde

alıcıya teslim etmekle yükümlüdür. Kontrol, paketleme, yükleme, ihracatçı ülkesindeki gümrük işlemleri, navlun ve sigorta işlemleri, alıcı ülkesindeki gümrük ve vergi işlemleri ve varış gümrüğündeki işlemler satıcı sorumluluğundadır. İthalat gümrük işlemleri tamamlandıktan sonra malların boşaltımı alıcının sorumluluğundadır (UTIKAD, 2020).

FAS, FOB, CFR ve CIF teslim şekilleri deniz yolu taşımacılığında kullanılmaktadır.

FAS (Free Alongside Ship) gemi doğrultusunda masrafsız teslim) yapılan ticaret anlaşmasına göre alıcı ve satıcı arasında deniz yolu ile taşıma yapılmaktadır. Satıcı malları belirlenen gemi limanına taşımakla yükümlüdür. İhracatçının sorumluluğu malları belirlenen varış gemi noktasında alıcıya teslim etmektir. İhracat belgelerinin düzenlenmesi, yükleme işlemleri, ihracat ülke gümrük işlemleri, varış noktasında boşaltma işlemleri, ithalat gümrük işlemleri alıcının sorumluluğundadır. Sigorta işlemlerini sözleşme üzerine her iki tarafta yapabilir (Onursal, Dış Ticaret - Mevzuat ve Teknik Yönleri İle, 2013).

FOB (Free on Board) gemide masrafsız teslim, deniz ve iç su taşımacılığında kullanılır. Belirlenen tarihte ve belirlenen limanda gemiye yüklenmiş olarak malların teslim edilmesidir. Yükleme işlemleri ve maliyetleri, taşıma ücretleri ve ihracatçı ülke gümrük işlemleri satıcı sorumluluğundadır. Satıcı malları yükleyerek gemi güvertesinde teslim eder. Alıcı varış yerindeki boşaltma işlemleri ve kendi ülkesindeki gümrük resmi işlemleri yapmakla yükümlüdür FAS ve FOB arasındaki fark satıcı ülkesindeki yükleme ve gümrük işlemleri ihracatçıya aittir (ICC, 2020).

CFR (Cost and Freight) masraflar ve navlun dahil teslim, satıcı sözleşmeye göre hazırlanan malları belirlenen varış yerine kadar olan masrafları üstlenir. Yükleme işlemleri, satıcı ülkesindeki gümrükleme işlemleri ve navlun masrafları satıcıya aittir. İhracatçı yüklemeyi yapıp gümrük işlemlerini ayarlayarak varış limanına kadar olan taşıma bedelini öder. Varış noktasında ki malların boşaltılması, alıcı ülkedeki gümrük işlemleri ve vergiler alıcı yükümlülüğündedir. Sözleşmeye göre her iki tarafta sigorta yaptırabilir (UTIKAD, 2020).

CIF (Cost Insurance and Freight) masraflar, sigorta ve navlun dahil teslim, satıcı sözleşmeye göre malları hazırlar, ihracat gümrük işlemlerini organize eder, liman ulaşım masraflarını öder ve sigorta işlemlerini ayarlamak ile yükümlüdür. Satıcı

malları gümrük işlemleri, navlun giderleri ve sigortası yapılmış olarak teslimat limanına gönderir. CFR ve CIF arasındaki fark satıcı tarafından malların sigorta yapılmasıdır. Varış noktasında boşaltma işlemleri ve alıcı ülkesindeki gümrük işlemleri ithalatçı sorumluluğundadır. Satıcı malların taşınması sırasında ortaya çıkabilecek hasar ve kayıpları garanti eder (ICC, 2020).

Dış ticarete önemli konulardan biride ödeme yöntemleridir. Dış ticarete ödeme yöntemleri beş gruba ayrılır bunlar: peşin ödeme (advance payment), mal mukabili ödeme (cash against goods), vesaik mukabili ödeme (cash against documents), akreditifli ödeme (letter of credit), kabul kredili ödeme (acceptance credit).

Peşin ödeme yöntemi, alıcının malların sevkiyatından önce ihracatçıya yaptığı ödeme türüdür. İhracatı yapılan malın bedelini, mal teslim edilmeden önce banka, vekil yada üçüncü bir kişi tarafından mal bedelinin alıcı tarafından ihracatçıya ödenmesidir. İthalatçı firma, fiyat, miktar, ödeme türü, teslimat detayları içeren proforma fatura ve ticari faturayı bankaya iletir ve ödeme emrini verir. İthalatçı bankası belirtilen bilgilere göre ihracatçı bankaya ödemeyi yapar. İhracatçı banka ödeme yapıldı bilgisini satıcıya bildirir. İhracatçı ürünleri hazırlayarak yüklemeyi yapar. Yükleme sonrası ihracat belgeleri gönderilir. İthalatçı belgeleri aldığı anda gümrük işlemlerini tamamlar ve ihracat gerçekleşir.

Mal mukabili ödeme yöntemi, ithalatçının malı teslim aldıktan sonra ödemeyi yapmasıdır. Peşin ödeme yönteminin aksine avantajlı taraf ithalatçı risk alan taraf ihracatçıdır. Güvene dayalı bir ödeme yöntemidir. İhracatçı malları sözleşmede belirtildiği şekilde yükler ve nakliyyeyi yapar. İthalatçı gümrükleme işlemlerini yapar ve malı teslim aldıktan sonra ithalatçı bankaya ödeme emri verir. Banka ödeme emrini alır ve belgeler ile ödemeyi gerçekleştirir.

Kabul kredili ödeme, belirtilen ödeme süresi içerisinde mal garanti altına alınmaktadır. İhracatçı malları yükler ve gümrük işlemlerini yapar. İhracatçı belgeleri bankasına gönderir. Bankada bilgileri kontrol ederek alıcı bankasına bildirir. Alıcı bankası belgelerin geldiğini ithalatçıya bildirir. Alıcı poliçeyi imzalayarak kendi bankasına gönderir. Banka ihracatçının gönderdiği vesaikleri ithalatçıya iletir. İthalatçı belgeleri bankadan alarak malları gümrükten çeker. Poliçe alıcıya ulaştırılır ve ödemesi yapılır. Banka ihracatçı bankasına ödemeyi yaparak ihracat gerçekleştirilir (Onursal, Dış Ticaret - Mevzuat ve Teknik Yönleri İle, 2013).

Vesaik mukabili ödeme, ihracatçı sözleşmede belirtildiği şekilde malları ihracata hazırlar, yüklemeyi yaparak malları alıcının gümrüğüne gönderir ve belgeleri kendi bankasına iletir. Satıcı bankası alıcı bankasına ihbarda bulunur. Banka alıcıdan mal bedelinin ödemesini alır ve belgeleri teslim eder. Alıcı belgeleri gümrüğe ileterek malları teslim alır. Alıcı banka ödeme tutarını ihracatçı bankasına gönderir. İhracatçı banka ödemeyi satıcıya iletir. Alıcının malları kabul etmemesi ihracatçı için risk oluşturmaktadır. Bu ödeme şeklinde ihracatçının riski ithalatçıdan daha fazladır. İthalatçı ürünleri kabul etmek istemeyip, ödemeyi yapmayabilir (Kaya, 2010).

Akreditif (Letter of Credit), iki tarafında avantajlı olduğu bu ödeme yöntemi, tarafların birbirine karşı duyduğu güven sorunlarında kullanılabilir. Farklı mevzuatlara sahip dış ticaret ülkelerinin olduğu taraflarda, alıcının malın teslim edilip edilmemesine karşın duyduğu endişede ve satıcı tarafın ödemeyi alıp almayacağına karşın endişelerinde akreditif ödeme yöntemi kullanılır. Sözleşme yapıldıktan sonra ithalatçı taraf kendi bankasına akreditif açtırır. Alıcı banka ihracatçının bankasına akreditif açıldığı bildirisini yapar. Satıcı malları göndermek üzere gümrüğe gönderir. Satıcı gerekli belgeleri kendi bankasına iletir. İhracatçı banka bu belgeleri ithalatçı bankasına gönderir. Belgelerin gelmesiyle alıcı bankası mal bedelini alıcıdan alarak ihracatçı bankaya gönderir. Satıcı kendi bankasından mal bedelini alır. Alıcının bankası belgeleri alıcıya iletir. İthalatçı bu belgeler ile malları gümrükten çeker (Onursal, Dış Ticaret - Mevzuat ve Teknik Yönleri İle, 2013).

2.1 Uluslararası Ticarete Kullanılan Belgeler

Dış ticaret süreci çeşitli yazılı belgelerin kullanımıyla gerçekleşmektedir. Bu kullanılan belgeler ticaretin yapıldığı ülkeye ve bu ülkenin dış ticaret mevzuatına göre değişme göstermektedir.

Dış ticarete kullanılan belgeler, ticari belgeler, resmi belgeler, taşıma belgeleri, sigorta belgeleri, finansman belgeleri olarak incelenmektedir. Tablo 1' de uluslararası ticaret işlemlerinde yer alan prosedürler gösterilmiştir.

Tablo 1: Dış Ticaret İşlemlerinde Yer Alan Prosedürler

Prosedürler	Faaliyetler
Ticari Prosedürler	Bir Sözleşme Yapımı
	Mal Siparişi
	Teslimat ile İlgili Tavsiye
	Ödeme Talebi
	Paketleme
	Denetimler
	Belgelendirme
	Akreditasyon
	Depolama
Taşıma Prosedürleri	Taşıma Sözleşmesi Oluşturulması
	Malları Toplama, Taşıma ve Teslim Etme
	Konşimento, Mal Girişi, Durum Raporu vb. Sağlanması
Mevzuat Prosedürleri	İthalat/İhracat Lisanslarının Sağlanması
	Gümrük Beyanı Verilmesi
	Kargo Beyanı Sağlanması
	Ticaret Güvenliği Prosedürlerinin Uygulanması
	İhracat/İthalat için Ürünlerin Düzenlenmesi
Finansal Prosedürler	Kredi Derecesinin Sağlanması
	Sigorta Sağlanması
	Kredi Sağlanması
	İcra Ödeme Kanalı
	İhraç Beyanı

Kaynak: (Moon, Shim, & Kim, 2011)

2.1.1 Faturalar

Bu bölümde; dış ticarete kullanılan proforma fatura, ticari fatura, konsolosluk faturası ve navlun faturası incelenmektedir. Bu belgelerin hangi amaç ile nerede, nasıl, kim tarafından ve nasıl düzenlenmesi gerektiği ile ilgili detaylar incelenmektedir.

2.1.1.1 Ticari Fatura (Commercial Invoice)

Uluslararası ticarete kullanılan belgelerden olan ticari fatura ihracatçı tarafından düzenlenmekte olup ihracatı yapılan malların değerini gösteren hem malların gümrük işlemi için hem de bankasından mal bedelini ödemek için alıcının kullandığı yabancı faturadır. Uluslararası ticari faturalar yerli fatura ve orijinal ticari fatura olmak üzere Türkçe ve İngilizce olarak iki nüsha hazırlanmaktadır. (Melemen, Uygulamalı Uluslararası Ticaret İşlemleri, 2016)

Satıcı tarafından düzenlenen ticari yerli fatura maliye bakanlığından onaylanmakta ve Türkçe olarak dört nüsha hazırlanmaktadır. Uluslararası ticari fatura kıymetli evrak niteliğindedir.

Ticari fatura üzerinde olması gereken bilgiler aşağıdaki gibidir:

- Düzenlenen faturanın tarihi,
- Söz konusu mal / hizmet cinsi,
- Satıcının ve alıcının isim / unvan adresleri,
- Yapılacak ödeme şekli,
- Ticareti yapılan malın menşei,
- Teslimat şekli,
- Ticareti yapılan malın vergilendirilmesi, birim, toplam ve fiyat bilgileri,
- Malın miktar, ebat, ağırlık bilgileri,
- Sevkiyatın yapılma şekli,
- Yükleme ve boşaltma yerleri,
- Ticari faturaların imza zorunluluğu olmamakla birlikte ülkemiz yasaları doğrultusunda ticari faturalar üzerinde orijinal imza olması gereklidir.

(Şanlı & Ekşi, 2000)

2.1.1.2 Proforma Fatura (Proforma Invoice)

Söz konusu malın ticareti yapılmadan anlaşma sırasında satıcının alıcıya gönderdiği teklif faturası olarak adlandırılabilir. Uluslararası ticarete teklif formu yerine geçmektedir. Satışı yapılan malın cinsini, miktarını, teslim yerini, teslim şeklini, birim fiyatı ve toplam tutarı belirtilmektedir. Proforma üzerindeki fiyat ön bilgi verme amacıyla kullanılmaktadır.

Proforma faturanın hukuki, ticari bir değeri ve mali yükümlülüğü yoktur. İthalatçının teklif mektubunu (proforma fatura) onaylaması halinde proforma faturaya uygun olarak sözleşme ve diğer ticari belgeler düzenlenmektedir(Civelek & Sözer, 2003).

Proforma faturada olması gereken bilgiler aşağıdaki gibidir (Melemen, 2016):

- Mal / hizmet cinsi,
- Alıcı ve satıcının isim / unvan adresleri,
- Proforma faturanın düzenlendiği tarih,
- Ödeme şekli
- Teslim şekli,
- Malın menşei,
- Söz konusu malın miktarı, birim ve toplam tutarı,
- Malın ağırlık, ebat ve miktarı,
- Gönderim şekli,
- Satılan malın ambalaj özellikleri,
- Navlun giderleri ve sigorta tutarı,
- Düzenleyen tarafın imzası.

2.1.1.3 Navlun Faturası

Navlun faturası, deniz yolu ile olan taşımacılıkta ticareti yapılan malın taşıma ücretinin yer aldığı belgedir. Navlun faturasını INCOTERMS terimlerine göre bazı durumlarda ihracatçı bazı durumlarda ithalatçı ödemektedir. Navlun faturası da diğer belgeler gibi alıcıya gönderilmesi gerekmektedir.

2.1.1.4 Konsolosluk Faturası (Consular Invoie)

İthalat yapan bazı ülkelerin ithalat mevzuatında konsolosluk faturasının gümrük girişlerinde aranması yer almaktadır. İthalat yapacak ülkenin mevzuatında bu belgenin aranması varsa satıcı ihracat yapılacak ülkenin konsolosluğundan boş fatura formunu doldurarak konsolosluğa tasdik ettirmelidir ve ithalatçıya teslim etmelidir. Onaylanma işlemi konsolosluk tarafınca imza ya da mühür ile tamamlanmaktadır (Civelek & Sözer, 2003).

Konsolosluk faturasının uygulanma sebebi ithalat yapan ülkenin mal bedelini fatura üzerinde düşük göstermesiyle vergi kaçak riskinin önlenmesidir. Lübnan, Fas, Ürdün Mısır, İran, Suriye, Tunus, Cezayir gibi ülkelere ihracat yapılacaksa satışta ki fatura ilgili ülkenin konsolosluğu tarafından tasdiklenmesi gerekmektedir.

Commercial Invoice

EXPORTER: Contact Name: Pon Telephone No.: 1234567890 Email: test@test.com Company Name/Address: Thilagan 4-21, Erumbukadu NAGERCOIL Tamil Nadu 629004 Country: US				Invoice Date: 2018/08/21 Air Waybill No./Tracking No.: Invoice No.: Purchase Order No.: Terms Of Trade: Bill of Lading: Terms Of Payment: Contract number: Contract Date:						
CONSIGNEE: Contact Name: thilak thilak Telephone No.: 1234567890 E-Mail: Company Name/Address: 23 jardin private Ottawa K1K4T3 Country: CA				SOLD TO / IMPORTER (If different from Consignee): ☒ Same as CONSIGNEE: Tax ID#: Company Name/Address: 23 jardin private Ottawa K1K4T3 Country: CA						
If there is a designated broker for this shipment, please provide contact information. <table border="0"> <tr> <td>Name of Broker</td> <td>Tel.No.</td> <td>Contact Name</td> </tr> </table>								Name of Broker	Tel.No.	Contact Name
Name of Broker	Tel.No.	Contact Name								
Duties and Taxes Payable by ☐ Exporter ☐ Consignee ☐ Other If Other, please specify										
No. of Packages	Product Quantity	Unit Net Weight (LB/KG)	Unit of Measure	Description of Goods	HS Tariff	Country of Manufacture	Unit Value	Total Value		
1	4	10.00	KG	Hummingbird printed t-shirt - Size : S- olor : White			19.12	76.48		
Total Pkgs	Total Units	Total Net (Indicate Weight LB/KG)	Total Gross (Indicate Weight LB/KG)				Subtotal:	76.48		
1	4	40.000	KG	40.000				Insurance:	0.00	
Declaration Statement(s):							Other:	0.00		
I declare that all the information contained in this invoice to be true and correct.							Discount:	0.00		
Originator or Name of Company Representative if the invoice is being completed on behalf of a company or individual:							Invoice Total:	76.48		
							Currency Code:	USD		
Signature / Title / Date:										

Şekil 1 Ticari Fatura(Commercial Invoice)

Kaynak: (Fatura T. , 2020)

firma adı

SERİ - A -
Sıra

İl Kodu 52

FATURA

Sayın:

Müş. V.D.: Hes. No.:

Tarih :...../...../201.....

İrsaliye Tar. :...../...../201.....

İrsaliye No. :

MİKTARI	MALIN CİNSİ	FİYATI	TUTARI

YALNIZ TL

..... Kr.'dır.

TOPLAM

K.D.V.

GENEL TOPLAM

Bu faturayı alan kişi aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde, faturanın içeriği hakkında bir itirazda bulunmamişsa bu içeriği kabul etmiş sayılır.

Şekil 2. İhracat Faturası (Export Invoice)

Kaynak: (Tuzlu, 2020)

Düzenleyen/Issued by
 Şirketim
 Adres Adres234406 İlçe /İstanbul
 Tel:
 Web Sitesi/Web Site: http://www.yourcompany.com
 E-Posta/E-Mail: info@yourcompany.com
 Vergi Dairesi/Tax Scheme: Kağıthane VD.
 VKN: 8888888001

E-Fatura Logo

Fatura Adresi/Invoice Address
 E-İhracat Müşteri WX AŞ.
 Adres Adres2 Carsruhe/ Frankfurt

Sevk Adresi/Delivery Address
 Adres Adres2
 Carsruhe Frankfurt
 Almanya

ETTN: 600ee5c2-639f-4c27-a24d-7cedde9e986b

e-FATURA

Özellendirme No/Version Nr	TR1.2
Senaryo/Scenario	İHRACAT
Fatura Tipi/Invoice Type	İSTİSNA
Fatura No/Invoice Nr	İST2018000000007
Fatura Tarihi/Invoice Date	18-12-2018
İrsaliye No/Despatch Nr	2-496446-
İrsaliye Tarihi/Despatch Dt.	18-12-2018
Sipariş No/Order Nr	30024
Sipariş Tarihi/Order Date	18-12-2018

Sıra No	GTIP NO	Malzeme Tanımı	Mik	İsk.Or	İsk.Tut.	Teslim Şekli	Sevk Şekli	Bir.Fyt	TutarRep
No	GTIP NO	Description	Qty	Dsc.%	Dsc.Amount	Incoterm	Transport Mode	Qty Amt	Amount
1	87664543	Tahta	10 Adet			FCA	Deniz Taşımacılığı	100,0000 TL	1.000,00 TL

Toplam Brüt Ağırlık / Total Gross Weight:29.0 KG

Toplam Net Ağırlık / Total Net Weight:25.0 KG

Toplam Bağ / Total Logistics Unit:6

INCOTERMS:

Mal/Hiz Toplam Tutarı/Mat.Total Amount	1.000,00 TL
KDV/VAT (%) (1.000,00 TL)	0,00 TL
Ödenecek Tutar / Payable Amount	1.000,00 TL

Vergi İstisna Muafiyet Sebebi: 301 Mal İhracatı

"Vadesinde ödenmeyen faturalara ayık %5 vade farkı uygulanacaktır."

Şekil 3. E-Fatura (E-Invoice)

Kaynak: (Fatura E. , 2020)

PROFORMA INVOICE

Export References: Baking Technologies, Inc. quote number BT10102 Mendez Panaderias S.A. purchase order number M3652		Expiration Date: 01FEB02	
Exporter Name and Address: Baking Technologies, Inc. 45 South 7 th Street Minneapolis, MN 55402 USA		Ultimate Consignee Name and Address: Mendez Panaderias S.A. Col. Roma Mexico D.F., C.P. 06760	
Intermediate Consignee/Consigned to: Galfiro Montemayor Brokers Avenida de Colombia 1025 Veracruz, Mexico		Date of Shipment: 3 - 4 Weeks from Order AWB/BL Number: Currency: USD Letter of Credit Number:	
Conditions of Sale and Terms of Payment: Freight (please mark): Pre-paid ☒ Collect _____ Title Transfer Occurs At: Minneapolis, Minnesota CPT Veracruz, Mexico per Incoterms 2000 Payment Terms: Payable by letter of credit		Transportation method: Via: Ocean From: Port of Houston, Texas to Port of Veracruz, Mexico	
Item Number, Product Description, Tariff Classification Number, Country of Origin		Quantity	Unit Price
Model BT002043 Baking/Kneading Equipment USA origin Tariff Classification 8438.10		4	75,500
Export Packing/Crating U.S Inland freight: Minneapolis to Chicago Forwarding fees Ocean freight			800 300 540 5,760
Total CPT Veracruz, Mexico per Incoterms 2000			USD 309,400
Please Note: These commodities, technology, or software were exported from the United States in accordance with the Export Administration Regulations. Diversion contrary to U.S. law prohibited.			
Authorized Signature:		Company: Baking Technologies, Inc.	
Name: Mr. Douglas R. Jacobson		Title: Export Manager	
Date: 15DEC01	E-mail: djacobson@bti.com	Telephone Number(s) Voice: 987 654 3210 Facsimile: 987 654 3211	

This invoice is for export/import purposes only and not intended for payment purpose

Şekil 4. Proforma Fatura (Proforma Invoice)

[illegible]

Şekil 5. Nakliye Faturası (Freight Invoice)

Kaynak: (Faturası N. , 2020)

Consular Invoice

THE GOVERNMENT OF BRAZIL			
Date:	Port of Loading		
Invoice No:	Port of Discharge		
Issued At:	Date of Departure		
	Carrier		
EXPORTER		CONSIGNEE	
Marks and Numbers	Quantity	Description of Goods	Value of Shipment
		Total (FOB, C&F, or CIF)	
Other Charges		Amount of Charges	
Certified Correct By:		Total U.S.\$	
Witnessed By:			
Fee Paid: U.S. \$			

Şekil 6. Konsolosluk Faturası (Consular Invoice)

Kaynak: (Faturası K. , 2020)

2.1.2 Taşıma Belgeleri

Uluslararası ticarete ihracatı yapılan malın sevki yapılmak üzere teslim alındığını veya taşınma sürecinde olduğunu gösteren belgelerdir.

Bu bölümde dış ticarete kullanılan karayolu taşıma belgeleri, hava yolu taşıma belgeleri, demiryolu taşıma belgeleri, deniz yolu taşıma belgeleri ve diğer belgeler olmak üzere beş başlık olarak incelenmektedir.

2.1.2.1 Deniz Yolu Taşıma Belgeleri

Deniz yolu taşıma belgeleri; deniz konşimentosu, kısa form konşimentosu, düz hat konşimentosu, konteyner konşimentosu, kira sözleşmeli konşimento, ciro edilemez deniz konşimentosu, ikinci kaptan makbuzu olarak deniz yolu taşımacılığında kullanılan belgeler incelenmektedir.

Deniz Konşimentosu (Ocean Bill of Lading)

Yükletenin isteği üzerine taşıyıcı aracılığıyla düzenlenmekte olan deniz konşimentosu, malın taşıyıcı tarafından teslim alındığını gösteren belgelerdir. Konşimento senedinde alıcı, satıcı ve taşıyıcı olmak üzere üç taraf bulunmaktadır.

Deniz konşimentosunda; malın cinsi, taşıyıcıya ait bilgiler, satıcı ve alıcının unvan ve adresleri, teslim edilecek liman, gemi ve kaptan adı, konşimentonun düzenlendiği tarih ve yer bulunmalıdır. (Yarbaşı & Gürtan, 2012)

Kısa Form Konşimentosu (Short Form Bill of Lading)

Kısa form konşimentoların özelliği, taşıma şartlarının belgenin arka tarafında değil de sadece belgenin ön tarafında bir yasa ya da anlaşmaya bağlı olduğunun gösterildiği konşimentolardır. Arkası boş konşimento olarak da adlandırılmaktadırlar. (Civelek & Sözer, 2003)

Düz Hat Konşimentosu (Liner Bill of Lading)

Ciro edilemez konşimento olarak adlandırılan düz hat konşimentosu, aynı rota üzerinde düzenli sefer yapan taşıma firmaları aracılığıyla düzenlenmektedir. Düzenli sefer yapan taşıma firmaları navlun giderleri, yükleme, boşaltma gibi ücretleri ortak bir tarifiede düzenlemektedirler.

Konteyner Konşimentosu (Container Bill of Lading)

Konteyner konşimentoları ticareti yapılan malların konteyner ile taşınmasında düzenlenen belgelerdir (Civelek & Sözer, 2003).

Kira Sözleşmeli Konşimento (Charter Party B/L)

Kira sözleşmeli konşimento malını taşıtan taraf ile taşıma firması arasında yapılan, malın taşınmasıyla ilgili taşıyan geminin tamamının ya da bir kısmının kiralanması ile ilgili düzenlenen konşimentolardır (Civelek & Sözer, 2003).

Ciro Edilemez Deniz Konşimentosu (Non-Negotiable Sea Way Bill)

Deniz yolu konşimentolarında karşılaşılan gecikme ve alıcının ek masraflarla karşılaşması sorunlarını önlemek amacıyla ciro edilebilen kıymetli bir evrak bulunmayan konşimentolara verilen addır.

İkinci Kaptan Makbuzu (Mate Receipt)

Ticareti yapılan malların gemiye ikinci kaptan tarafından yükletildiğini belirten ve kıymetli evrak niteliğinde bulunmayan belgelerdir (Civelek & Sözer, 2003).

2.1.2.2 Kara Yolu Taşıma Belgeleri CMR(Convention Merchandises Routiers)

Uluslararası ticarete karayolu kamyon ve tır gibi araçlar ile yapılmakta olan taşımalar için kullanılan uluslararası bir belgedir. Türkiye'nin de aralarında bulunduğu CMR (Convention Merchandise Rouier) Anlaşması ile düzenlenen belgedir. CMR belgesi üç nüsha olarak düzenlenmektedir ve nüshaların hepsi taşıyıcı ve gönderen arasında imzalanmaktadır. Bu nüshaların biri yükleten tarafa, ikincisi taşınan mallar ile birlikte gider, diğeri ise taşımacıya aittir.

CMR belgesi;

- Ticareti yapılan mallar için taşıma sözleşmesi düzenlendiğini,
- Taşıyıcı firma tarafından malların teslim alındığını,
- Taşıma sözleşmesinde yazılı olan marka, sayı, numaraların ve ambalajların uyduğunu göstermektedir.

Malın teslim edilecek yerinin değiştirilmesi, başka alıcıya ulaştırılması gibi durumlar taşıma nüshasının alıcıya teslimine kadar olabilir. Fakat ikinci nüshanın alıcıya teslimi ile birlikte taşıyıcı firmanın ithalatçının talimatlarına uyma zorunluluğu vardır.

CMR (Convention Merchandise Rouier) belgesi kıymetli niteliğinde değildir ve ciro edilemez.

2.1.2.3 Demir Yolu Hamule Senedi – Demir yolu Taşıma Belgesi(Rail Way Bill)

Adı ‘Demir Yolu Hamule Senedi / Rail Way Bill’ olarak kullanılan bu belge sadece demiryolu ile yapılan taşımalarda kullanılmakta ve Devlet Demiryolları idaresi tarafından düzenlenmekte olan makbuzdur. (Civelek & Sözer, 2003) Kıymetli evrak niteliğinde değildir, ciro edilemez ve sadece ticareti yapılan malların gönderildiği üzere demiryolu idaresine teslim edildiğini gösteren belgelerdir.

2.1.2.4 Hava Yolu Taşıma Belgesi (Air Way Bill)

Hava yolu taşımacılığında kullanılan bu belge kıymetli evrak niteliğinde olmayıp yalnızca taşıma makbuzu olarak kullanılmaktadır. Hava konşimentosu olarak da adlandırılan bu belge üç nüsha olarak düzenlenmektedir. Bu nüshalardan ilki havayolu taşıyıcı firmaya, ikinci nüsha alıcıya üçüncü nüsha ise gönderene aittir.

Ocean Bill of Lading				
Exporter (Name and address including ZIP code)		Document Number		Booking Number
		Export References		
Consigned To		Forwarding Agent (Name and address)		
Notify Party		Point (State) of Origin or FTZ Number		
		Domestic Routing/Export Instructions		
Pre-Carriage By	Place of Receipt By Pre-Carrier			
Exporting Carrier	Port of Loading/Export			
Foreign Port of Unloading	Place of Delivery By On-Carrier	Type of Move		
Marks and Numbers	Number of Packages	Description of Commodities in Schedule B Detail	Gross Weight (Kilos)	Measurement
There are: pages, including attachments to this Ocean Bill of Lading				
These commodities, technology or software were exported from the United States in accordance with the Export Administration Regulations. Diversion contrary to U.S. law prohibited. Carrier has a policy against payment solicitation, or receipt of any rebate, directly or indirectly, which would be unlawful under the United States Shipping Act, 1984 as amended.				
FREIGHT RATES, CHARGES, WEIGHTS AND/OR MEASUREMENTS				
SUBJECT TO CORRECTION	PREPAID	COLLECT	Received by Carrier for shipment by ocean vessel between port of loading and port of discharge, and for arrangement or procurement of pre-carriage from place of receipt and on-carriage to place of delivery, where stated above, the goods as specified above in apparent good order and condition unless otherwise stated. The goods to be delivered at the above mentioned port of discharge or place of delivery, whichever is applicable. IN WITNESS WHEREOF ☐ original Bills of Lading have been signed, not otherwise stated above, one of which being accomplished the others shall be void. DATED AT _____ BY _____ Agent for the Carrier Mo. _____ Day _____ Year _____ B/L No. _____	
GRAND TOTAL				

Şekil 8. Deniz Konşimentosu (Ocean Bill of Lading)

Kaynak: (Konşimentosu, 2020)

STRAIGHT BILL OF LADING - SHORT FORM - ORIGINAL - NOT NEGOTIABLE

This form contains only the information necessary for the motor carrier to deliver, rate, and invoice the shipment described below.

Shipper: Ship Date 1/1/2016

Wally's Weld Works
111 Welder Way
Lenexa, KS 66219
Wally (888) 555-8888
Reference Number: na

Carrier:	Trucking Inc
Pro#:	
Load#:	1122334455
BOL#:	00000000

Consignee: Due Date 1/5/2016

Cal's Covers
222 Twin St
Irving, TX 75063
Cal (222) 333-1111
Reference Number: PO's 9761902 and 9762059

All Freight charges PPD/3rd party bill to:

Billing
123 Main St.
Laguna Beach, CA 92677

Type/ Reference #	SKU/ UPC	Description	QTY/ UOM	Pallets	Weight	Category/ Temp	NMFC/ Class
		Air filters NOI	6 Pieces	6.00	2968	Dry	69100-9 70
			6	6	2968		69100-9 70

Shipper Special Instructions:**Consignee Special Instructions:****Comments:**

NOTICE: Freight moving under this Bill of Lading is subject to classifications and tariffs established by the carrier and are available to shipper upon request. This notice supersedes and negates any claimed oral or written contract, promise, representation, or understanding between parties, except to the extent of any written contract signed by both parties to the contract.

Any unauthorized alteration or use of this bill of lading or the tendering of this shipment to any carrier other than that designated by company, may VOID company's obligations to make any payments relating to this shipment and VOID all rate quotes. All shippers, consignors, consignees, freight forwarders or freight brokers are jointly and severally liable for the freight charges relating to this shipment.

CUSTOMER AGREES TO THE ORGANIZATION'S TERMS AND CONDITIONS, WHICH CAN BE FOUND AT WWW.FREIGHTPAYCENTER.COM.

The Shipper certifies that the above named materials are properly classified, described, marked, labeled and packaged, and are in proper condition for transportation, according to the applicable regulations of the Department Of Transportation.

Shipper Signature X _____ Date: _____ Trailer# _____

Consignee Signature X _____ Date: _____ Seal# _____

Driver Signature X _____ Date: _____ Seal# _____

Permanent post-office address of shipper.

Şekil 9. Kısa FormKonşimento (Short Form Bill of Lading)**Kaynak:** (FormKonşimento, 2020)

CODE NAME "CONGENBILL" EDITION 1994

Shipper

Nome e endereço do
Remetente
Endereço
Cidade

BILL OF LADING
TO BE USED WITH CHARTER PARTIES

B/I No.
1

Consignee

To the order of

Nome e endereço do
Destinatário
Endereço
Cidade

Notify address

Nome e endereço do
Endereço
Cidade

ORIGINAL

Vessel

MT

Port of loading

Porto, 1994-0000

Port of discharge

Porto, 1994-0000

Shipper's description of goods

SULPHURIC ACID IN BULK

1,000.000

MTS

Ácido Sulfúrico, com teor de concentração
de 96-99% de H₂SO₄, líquido, a granel.
Para fabricação de fertilizantes
destinados à agricultura.
NCM: 2807.00.10
ONU Number: UN1830
Class: 8
Risk: 80

CLEAN ON BOARD

FREIGHT:

TOTAL FREIGHT AMOUNT:

Freight payable as per
CHARTER-PARTY dated
FREIGHT ADVANCE.
Received on account of freight:
Time used for loading
days hours.

Shipped at the Port of Loading in apparent good order and
condition on board the Vessel for carriage to the
Port of Discharge or so near thereto as she may safely get the goods
specified above.

Weight, measure, quality, quantity, condition, contents and value unknown.

IN WITNESS whereof the Master or Agent of the said Vessel has signed
the number of Bills of Lading indicated below all of this tenor and date,
any one of which being accomplished the others shall be void.

FOR CONDITIONS OF CARRIAGE SEE OVERLEAF

Freight payable as per CHARTER-PARTY dated	Shipped at the Port of Loading in apparent good order and condition on board the Vessel for carriage to the Port of Discharge or so near thereto as she may safely get the goods specified above.
FREIGHT ADVANCE. Received on account of freight:	Weight, measure, quality, quantity, condition, contents and value unknown.
Time used for loading days hours.	IN WITNESS whereof the Master or Agent of the said Vessel has signed the number of Bills of Lading indicated below all of this tenor and date, any one of which being accomplished the others shall be void.
Freight payable at AS PER C/P	Place and date of issue Porto, 1994-0000
Number of original Bs/ L 3/THREE	Signature As n Cap

Şekil 12. Kira Sözleşmeli Konşimento (Charter Party Bill of Lading)

Kaynak: (Konşimento K. S., 2020)

Non Negotiable Sea Waybill							
Consignor (name, address, tax reference)		Shipper's reference		Bill of Lading number			
		Forwarder's reference					
				Unique consignment reference			
Consignee (name, address, tax reference)		Carrier (name, address, tax reference)					
Notify party (name, address, tax reference)		Additional notify party (name, address, tax reference)					
Pre-carriage by		Place of receipt					
Vessel/voyage no		Port of loading					
Port of discharge		Final place of delivery by on-carrier					
Marks and numbers; transport unit ID		Number and kind of packages; shipping description of goods			Gross weight		Measurement
Container no(s)	Seal no(s)	Freight details, charge etc.	Rate	Per	Prepaid	Collect	
		Freight payable at	Carrier's name				
		Number of original Bill of Lading	Place (+ ISO code) and date of issue (yyyy-mm-dd)				
Received for carriage as above in apparent good order and condition, unless otherwise stated hereon,			Authenticating Signature				
The goods described in the above particulars							

Copyright UNECE

Şekil 13. Ciro Edilmez Deniz Konşimentosu (Non Negoitable Seaway Bill)

Kaynak: (konşimento, 2020)

MATE' S RECEIPT**ORIGINAL**

NO: 025

PORT: NEW MANGALORE
DATE : 17/12/2008

Received on board the mv.AQUILA COMPANION

FROM M/S SUZLON WIND INTERNATIONAL LTD, SEZ UNIT, PLOT NO.7, SUZLON
INFRASTRUCTURE LIMITED SEZ, VILLAGE NANDASALU, PALIMARU, NANDIKOORU,
HEJAMADI, DIST UDUPI, STATE KARNATAKA, INDIA 574 111The following merchandise in good order and sound condition under the shipping order
For LONGVIEW, USA

GRI NO.

S/B No. & Date : 000041 / 04.12.08

Consignee: M/s SUZLON WIND ENERGY CORPORATION, C/O: HORIZON PROJECT, LONGVIEW PORT, USA

Buyer: M/s. SUZLON WIND ENERGY CORPORATION, 8750 W.BRYN MAWR AVENUE, SUITE 720,

CHICAGO, ILLINOIS, USA 60631, TEL: 001-773-328-6077, FAX: 001-773-328-0588

MARKS	QUANTITY	Description	Gross Wt. Kg
SWILSWECO, USA USA2100KW08Y-006 DT. 05.10.2007 PACKAGE NOS. SWIL-210 TO SWIL-224 2100L62801N0064S88, 2100L62801N0065S88 2100L62801N0066S88, 2100L62801N0067S88 2100L62801N0068S88, 2100L62801N0069S88 2100L62801N0070S88, 2100L62801N0071S88 2100L62801N0072S88, 2100L62801N0073S88 2100L62801N0074S88, 2100L62801N0075S88 2100L62801N0076S88, 2100L62801N0077S88 2100L62801N0078S88, 2100L62801N0079S88 2100L62801N0080S88, 2100L62801N0081S88	15 FIFTEEN) SWIL-210 TO SWIL-224	HS CODE NO. 85030090 SUZLON BRAND WIND OPERATED ELECTRICITY GENERATORS MODEL S88_2100kW_80Hz_80m_TT_LTV_IECIIa NACELLE ASSEMBLY - 15 Nos. Sr.No. 2100L62801N0064S88 to 2100L62801N0075S88 Sr.No. 2100L62801N0076S88 to 2100L62801N0081S88	1125000.000
F.O.B Value	No. of Pallets	C. S No.	
STOWAGE		CHIEF OFFICER <i>Master</i>	
This receipt should be exchanged for Company's Bill of Lading duly Signed			

MV AQUILA COMPANION**Şekil 14. İkinci Kaptan Makbuzu (Mate Receipt)****Kaynak: (Makbuzu, 2020)**

1 Exemplary die routing
Exemplar für den Absender
Copy for sender

Druck **karlsruhe** im Jahr 2020 58-81-18

1 Absender (Name, Adresse, Land) Sender (name, address, country)		WIESTUNGSNUMMER (Ausgabemerkung) UND FÜR WERBEGUTER INTERNATIONALER (FRACTIONAL) FÜR INTERNATIONAL (Güter, Kombinationen) (FRT) (CMR)	
2 Empfänger (Name, Adresse, Land) Consignee (name, address, country)		16 Prozedur (Name, Adresse, Land) Carrier (name, address, country)	
3 Waren (Name, Adresse, Land) Auslieferungsort (Ort, Land) Place of delivery of the goods (place, country)		17 Waren (Name, Adresse, Land) Auslieferungsort (Ort, Land) Place of delivery of the goods (place, country)	
4 Weg (Name, Adresse, Land) Ort und Tag der Übernahme der Güter (Ort, Land, Datum) Place and date of taking over the goods (place, country, date)		18 Prozedur (Name, Adresse, Land) Waren und Bezeichnung der Prozedur Carrier's name and description	
5 Dokumente (Name, Adresse, Land) Documents attached			
6 Größe (Name, Adresse, Land) Anzahl und Name Number and name	7 Preis (Name, Adresse, Land) Anzahl der Prozedur Number of proce	8 Preis (Name, Adresse, Land) Anzahl der Prozedur Number of proce	9 Preis (Name, Adresse, Land) Anzahl der Prozedur Number of proce
10 Preis (Name, Adresse, Land) Anzahl der Prozedur Number of proce	11 Preis (Name, Adresse, Land) Anzahl der Prozedur Number of proce	12 Preis (Name, Adresse, Land) Anzahl der Prozedur Number of proce	13 Preis (Name, Adresse, Land) Anzahl der Prozedur Number of proce
13 Prozedur (Name, Adresse, Land) Anzahl der Prozedur Number of proce		19 Prozedur (Name, Adresse, Land) Anzahl der Prozedur Number of proce	
14 Prozedur (Name, Adresse, Land) Anzahl der Prozedur Number of proce		20 Prozedur (Name, Adresse, Land) Anzahl der Prozedur Number of proce	
21 Prozedur (Name, Adresse, Land) Anzahl der Prozedur Number of proce		22 Prozedur (Name, Adresse, Land) Anzahl der Prozedur Number of proce	
23 Prozedur (Name, Adresse, Land) Anzahl der Prozedur Number of proce		24 Prozedur (Name, Adresse, Land) Anzahl der Prozedur Number of proce	

Druck **karlsruhe** im Jahr 2020 58-81-18

Şekil 15. Karayolu Taşıma Senedi (Convention Merchandises Routiers)

Kaynak: (Senedi, 2020)

000HKG

000

Shippers Name and Address ABC SHIPPER 123 MAIN STREET RICHMOND BC CANADA		Shippers Account Number		Not negotiable Air Waybill	
Consignee's Name and Address ABC Cosignee 123 Main Street Richmond BC V1A1A4 CANADA		Consignee's Account Number		It is agreed that the goods described herein are accepted in apparent good order and condition (except as noted) for carriage SUBJECT TO THE CONDITIONS OF CONTRACT ON THE REVERSE HEREOF. ALL GOODS MAY BE CARRIED BY ANY OTHER MEANS INCLUDING ROAD OR ANY OTHER CARRIER UNLESS SPECIFIC CONTRARY INSTRUCTIONS ARE GIVEN HEREON BY THE SHIPPER, AND SHIPPER AGREES THAT THE SHIPMENT MAY BE CARRIED VIA INTERMEDIATE STOPPING PLACES WHICH THE CARRIER DEEMS APPROPRIATE. THE SHIPPER'S ATTENTION IS DRAWN OF THE NOTICE CONCERNING CARRIERS' LIMITATION OF LIABILITY. Shipper may increase such limitation of liability by declaring a higher value of carriage and paying a supplemental charge if required.	
Issuing Carrier's Agent Name and City ABC AGENT 123 Main Street Richmond BC V7V7V7 CANADA		Accounting Information			
Agent's IATA Code		Account No.			
Airport of Departure (Addr. of first Carrier) and requested Routing					
To	By First Carrier	Routing and Destination	to	by	to
YVR	CX				
Airport of Destination VANCOUVER		Flight/Date 888/27	For Carrier Use only		Flight/Date
Handling Information		Amount of Insurance XXX		INSURANCE: If carrier offers insurance, and such insurance is requested in accordance with the conditions thereof, indicate amount to be insured in figures in box marked "Amount of Insurance".	
These Commodities, technology or software were exported from the United States in accordance with the Export Administration Regulations. Ultimate destination					
No. of Pieces RCP	Gross Weight	kg lb	Rate Class	Chargeable Weight	Rate / Charge
2	2.00	K	123	2.00	K 2.00
Total			4.00		
Nature and Quantity of Goods (incl. Dimensions or Volume)			Watches 2x2x2/2		
Prepaid			Weight Charge		
4.00			Collect		
Valuation Charge			Other Charges		
Tax			Insurance Charge		
Total Other Charges Due Agent			Cartage Charge		
Total Other Charges Due Carrier			Disbursement Fee		
Total Prepaid			Total Collect		
4.00			Currency Conversion Rates		
cc charge in Dest. Currency			27/APR/11		
For Carriers Use Only at Destination			Charges at Destination		
Total Collect Charges			Canada		
AS Agent for the carrier:			Signature of Shipper or his Agent		
ORIGINAL 3 (FOR SHIPPER)			000		

Şekil 17. Hava Yolu Taşıma Belgesi (Airway Bill)

Kaynak: (Belgesi H. T., 2020)

MULTIMODAL BILL OF LADING EXAMPLE			
SHIPPER: TAKATA SHIPPING AND TRADING LLC THE FREEMEN BUILDINGS SUITE 106, 2501 COPPERSIDE ROAD, WILMINGTON DE 16800, USA		BILL OF LADING PORT TO PORT OR COMBINED TRANSPORT	
CONSIGNEE: THE BANK OF TOKYO-MITSUBISHI UFJ, LTD.		BILL OF LADING NO: FSCU130320180000IZM150 NUMBER OF ORIGINALS: 1/3	
NOTIFY: KEN&RYU TRADING CO., LTD. 1-2-3 KAWAHARA, HIRAKATA, OSAKA		FAST STARS LINE SHIPPING COMPANY S.A.	
VESSEL AND VOYAGE: MSC SEATTLE - NL739R	PLACE OF RECEIPT: BATON ROUGE, LOUISIANA, USA	PORT OF LOADING: THE NEW ORLEANS PORT, USA	
BOOKING REFERENCE: 082MERI1020030	PORT OF DISCHARGE: PORT OF OSAKA, JAPAN	PLACE OF DELIVERY:	
CONTAINER NOS	DESCRIPTION OF GOODS AND PACKAGES	GROSS WEIGHT	
SEGU5175079/40HC	SOYBEAN IN BULK FREIGHT PREPAID. LETTER OF CREDIT NO: EXP180253 SHIPPED ON BOARD AT THE NEW ORLEANS PORT, USA ON VESSEL MSC SEATTLE - NL739R ON 13.MARCH.2018. PRE-CARRIAGE BY TRUCK.	21000,000KGS	
RECEIVED by the Carrier from the Shipper in apparent good order and condition unless otherwise indicated herein, the Goods, or package(s) said to contain the Goods, to be carried subject to all the terms and conditions herein. Delivery of the Goods to the Carrier for Carriage hereunder constitutes the Merchant's acceptance of all the stipulations, exceptions, terms and conditions of this Bill as fully as if signed by him, any contrary local custom or privilege notwithstanding. This Bill supersedes all prior agreements or freight engagements for the Goods. In witness whereof, the undersigned, on behalf of the Carrier, has signed the number of Bills stated hereunder, all of this tenor and date. Where issued as a Bill of Lading, delivery may be made against only one original Bill in which case, the others shall stand void.		SHIPPED ON BOARD DATE: 13.MARCH.2018	
		PLACE OF ISSUE: NEW ORLEANS, USA AS CARRIER FAST STARS LINE SHIPPING COMPANY S.A. (Signature)	

Şekil 18. Çoklu Taşıma Belgesi (Multi Model Bill of Lading)

Kaynak: (Belgesi Ç. T., 2020)

2.1.2.5 Diğer Belgeler

Bu bölümde deniz, hava, kara ve demiryolu taşımacılığında satışa söz konusu olan malların taşınmasıyla ilgili karma nakliyat konşimentosu, posta ve kurye makbuzu, FIATA belgeleri olarak incelenmektedir.

Karma Nakliyat Konşimentosu (Multimodal Bill of Lading)

Havayolu, karayolu, denizyolu ve demiryolu taşıma türlerinden en az iki taşıma yönteminin kullanılması halinde düzenlenen konşimento belgeleridir (Civelek & Sözer, 2003). Taşıma acenteleri tarafından düzenlenmektedir ve kıymetli evrak niteliği taşır.

Posta ve Kurye Makbuzu (Courier or Mail Receipt)

Söz konusu malların posta ya da kurye ile taşındıkları zaman posta idaresi yada özel kurye şirketinin düzenlediği ve malların teslim alındığını belirten belgelerdir (Civelek & Sözer, 2003).

FIATA Belgeleri (Federation of Forwarding Agents Association)

FIATA belgeleri Uluslararası Nakliye Acentaları Birliği – FIATA (Federation of Forwarding Agents Association) tarafından üye olan taşıma firmaları için belirlenmiş ve karayolunda kullanılmakta olan belgelerdir. Söz konusu malların taşınması için teslim alınmakta olduğunu gösteren ve Milletlerarası Ticaret Odası tarafından onaylanan taşıma belgeleridir.

FIATA belgeleri üç bölümde incelenmektedir;

- **FIATA FCR:**

FCR (Forwarder's Certificate of Receipt) taşımacının teslim alındı belgesi, FIATA'ya üye taşıma acentaları tarafından düzenlenen malların taşınmak üzere nakliyeciden tarafından teslim alındığını belirten belgelerdir. Kıymetli evrak niteliğinde değildir ve ciro edilemezler (Şanlı & Ekşi, 2000).

- **FIATA FCT:**

FCT (Forwarder's Certificate of Transport) nakliyeciden taşıma belgesi, FIATA'ya üye nakliye acenteleri tarafından düzenlenen belgelerdir. Ciro edilebilen ve mal mülkiyeti devredilebilme özelliğine sahiptir (Civelek & Sözer, 2003).

- **FIATA FBL:**

FBL (Combined Bill of Lading) kombine konşimentosu, FIATA'ya üye nakliye acenteleri tarafından düzenlenen ve Milletlerarası Ticaret Odası tarafından onaylanan

Şekil 18 Çoklu Taşıma Belgesi (Multimoda 1

karma taşıma konşimentolarıdır. Kıymetli evrak niteliğindedir (Civelek & Sözer, 2003).

2.1.3 Sigorta Belgeleri

Uluslararası ticarete sözleşmelerin en önemli bölümünü malların teslimi için hazırlanıp taşınması esnasında, sigortalanması gereken risklerin tespit edilmesi, taşıma sigortasının kimin tarafından yaptırılacağı, hangi tür sigorta sözleşmesinin yapılacağı ve bu konuyla ilgili giderleri kimin karşılayacağını kapsamaktadır.

Sigorta belgeleri; sigorta poliçesi, sigorta belgesi ve kuvertür mektubu olarak üç ayrı başlıkta incelenmektedir.

2.1.3.1 Sigorta Poliçesi (Insurance Policy)

Alıcı ve satıcı arasında sigorta edilen ve sigorta eden olarak yapılan bir sözleşmedir. Ticareti yapılan malların yükleme yerinden varış noktasına kadar yaşanması ihtimal riskler için sigorta altına alındığını belirten ve sigorta şirketleri tarafından düzenlenmekte olan belgelerdir (Civelek & Sözer, 2003).

Sigorta poliçesi nama, emre veya hamiline olarak düzenlenebilir. Sigorta poliçesinin üzerinde; sigorta acentesinin ve sigortayı yaptıran tarafın kimlik bilgileri, sigortanın konusu, sigortanın kapsadığı riskler, yapılan sigortanın bedeli, sigorta priminin tutarı, yapılacak ödemenin tarihi, poliçenin düzenlenme tarihi, taşımayı yapan firmanın ünvanı, söz konusu malın cinsi ve özellikleri, belirlenen sevkiyat süresi, söz konusu malın taşıyıcıya ne zaman nerede teslim edileceği yer almaktadır.

2.1.3.2 Sigorta Belgesi (Insurance Certificate)

Şartları önceden belirlenmekte olan çoklu nakliyeler için ticarete konu olan malın yüklenmesine ilişkin ihracatçı ve nakliye firmaları arasında yapılan sigortadır (Civelek & Sözer, 2003).

2.1.3.3 Kuvertür Mektubu (Cover Note)

Sigorta poliçesi ya da belgesi yerine geçmeyen, sigortacı tarafından yapılan, sigortanın yapılmış olduğunu duyurmak amacıyla düzenlenmekte olan sigorta belgeleridir (Civelek & Sözer, 2003).

2.1.4 Finansal Belgeler

Bu bölümde poliçe ve bono olarak iki ana başlık altında ticareti yapılan malların satış öncesi veya sonrasında güvenlik ve ödeme için düzenlendiği finansal belgeler incelenmiştir.

2.1.4.1 Poliçe (Draft Bill of Exchange)

Alacaklı (ithalatçı) tarafından düzenlenmekte olan belli bir ücretin ödenmesi için tanzim edilen belgelerdir. Kıymetli evrak niteliğindedir. Dış ticarete, ticareti yapılan mal için, satıcının alıcıya göndereceği mal karşılığında onun adına tanzim edilip mal bedelinin ödenmesi ile ilgili düzenlenen belgedir.

Poliçe düzenlenirken aşağıdaki şartlara uygun olması gerekir;

- Hangi dilde düzenleniyorsa o dilde poliçe kelimesinin içermesi,
- Kayıtsız şartsız ödeme ibaresinin bulunması,
- Muhatapın adı, adresi ve ticaret ünvanı,
- Yapılan vade,
- Kime ödeneceğinin belirlenmesi,
- Ödeme yeri,
- Düzenlenme yeri ve tarihi,
- Düzenleyenin imzası yer almalıdır.

Poliçenin birden fazla nüsha olarak tanzim edilmesi gereklidir tek nüsha düzenlenmesi durumunda kaybolma, yırtılma vb. risklerle karşılaşılabilir.

2.1.4.2 Bono (Promissory Note)

Poliçenin aksine ithalatçı (borçlu) ihracatçının (alıcı) lehine düzenlemekte ve belirli bir bedelin vadesinde ödeneceğine dair taahhüt eder. Dış ticarete bononun poliçe kadar yaygınlığı bulunmamaktadır. Poliçe gibi bono da kıymetli evrak niteliğindedir.

2.1.5 Dolaşım Belgeleri

Bu bölümde; A.TR, EUR.1, FORM A ve TIR karnesi olmak üzere dış ticarete kara, hava, deniz ve demir yolu ile yapılan sözleşmeler ve ticarete konu olan malların taşınmasında kullanılmakta olan belgeler incelenmektedir.

2.1.5.1 A.TR (Movement Certificate A.TR)

A.TR serbest dolaşıma tabi ürünlerin dolaşımını sağlayan, Türkiye ve AB ülkeleri ile oluşturulan Gümrük Birliği uyarınca düzenlenen belgelerdir. İhracatçı olan ülkelerin resmi kuruluşları tarafından düzenlenmektedir. Ülkemizde Avrupa ülkeleri ile yapılacak olan ithalat ve ihracatta ticareti yapılan malların serbest dolaşımda yanında olması gereken belgelerdir. (Civelek & Sözer, 2003)

A.TR dolaşım belgesinin düzenlendiği ülkeler;

Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Yunanistan. (1882, 2020)

A.TR dolaşım belgeleri sayfanın arka kısmında yazılı kurallara göre oluşturulur. Belge üzerinde bulunması gereken bilgiler; ihracatçının ticaret unvanı, adresi ve ülkesi, ithalatçının unvan, şirket ve ülke bilgileri, malın nereden ihraç edileceği, nereye ihraç edildiği, taşımayla ilgiler ve düzenlenen yer, tarih bilgisi yer almalıdır.

2.1.5.2 EUR.1 (Movement Certificate EUR.1)

EUR.1 ihracatçı tarafından tanzim edilmekte, sanayi ve ticaret odaları tarafınca onaylanan belgelerdir. EFTA (European Free Trading Area) adıyla toplanmış Avrupa ülkeleri ve Türkiye arasında malların serbest dolaşımı için düzenlenen belgedir. Üye ülkeler arasında İsviçre, İzlanda, Liechtenstein, Norveç yer almaktadır. EUR.1 belgesi de A.TR dolaşım belgesi gibi resmi kurumlar tarafından onaylanmaktadır (Civelek & Sözer, 2003).

2.1.5.3 Form A (Generalised System of Preferences / Certificate of Origin)

Sanayileşmiş ülkelerin gelişmekte olan ülkeler ile yaptığı ithalatlarda Genelleştirilmiş Tercihler Sistemine (GPS) göre uygulanan indirimli gümrük vergilerinden yararlanmak için düzenlenmekte olan bir özel menşe şahadetnamesi türüdür. Bu anlamda Türkiye'ye tek taraflı gümrük indirimi sağlayan ülkeler: ABD, Avustralya, Kanada, Japonya, Yeni Zelanda, Rusya Federasyonu ve Beyaz Rusya yer almaktadır.

Form A belgeleri İngilizce ve Fransızca düzenlenmektedir. Belge üzerinde ihracatçı ve ithalatçının adresleri, malın ne şekilde taşındığı, ne şekilde paketlenildiği ve numaralandırılması, malın nereden nereye ihraç edildiği bilgileri yer almalıdır.

2.1.5.4 TIR Karnesi (TIR Carnet)

Tır karnesi uluslararası ticarete kullanılan karayolu taşımacılığında kullanılan gümrük transit belgeleridir. Uluslararası dolaşım sözleşmesine göre kara taşımacılığında bu sözleşmeye üye olan ülkeler arasında TIR karnesi kullanılmaktadır. Türkiye’ de Tır karnesi Ticaret Oda’sı tarafından temin edilmekte ve sadece uluslararası nakliye yapan araçlara verilmektedir. Bu araçların üç gümrük geçme hakkı bulunmaktadır. Tır karnesi elektronik belge olarak düzenlenmektedir. (Onursal, Ulusal ve Uluslararası Ticari Kurallar ve Uygulama, 2000)

2.1.6 Uygunluk Belgeleri

Bu bölümde menşe şahadetnamesi, ambalaj listesi, analiz sertifikası, gözetim belgesi, sağlık sertifikası, bitki sağlık sertifikası, çeki listesi, helal belgesi ve koşer belgesi incelenmektedir.

2.1.6.1 Menşe Şahadetnamesi (Certificate of Origin)

Menşe şahadetnamesi uluslararası ticarete ihracata konu olan malların hangi ülkede üretildiğini belirten belgelerdir (İTO, 2020). Bu belge Ticaret Odaları tarafından verilmektedir. Üzerinde satıcı ve alıcının isim ve adresleri, söz konusu malın cinsi, adedi, fiyatı, ağırlığı ve ticaret odasından tasdik şerhi bulunmalıdır. (Şanlı & Ekşi, 2000)

2.1.6.2 Çeki Listesi (Weight List)

İhracatçı tarafından sevki yapılan malların brüt ve / veya net ağırlığının ifade edildiği, tartı ile ölçülebilmekte olan malların ağırlığını detaylı bir biçimde (net-brüt ağırlık, hangi paketin ne kadar ağırlık içerdiği) göstermek amacıyla satıcı tarafından düzenlenen belgelerdir (Civelek M. E., İthalat İhracat Yönetimi , 2019).

2.1.6.3 Ambalaj Listesi (Packing List)

Dış ticarete satışı yapılan ve ölçülebilen malların detaylı bir şekilde gösterildiği ihracatçı tarafından düzenlenen belgelerdir. Ambalaj listesi faturayı tamamlayıcı bir belgedir.

İhracatı yapılan ürünlerin koli balya veya çuvalın içinde ne olduğu ve yüklenen kolinin ağırlık ve boyutunu içermektedir. Ambalaj listesi söz konusunu malın sayımında, tesliminde ve paket açılmadan içindeki malın bilinmesinden dolayı gümrük kontrolünden fayda sağlamaktadır (Şen, 2008)

2.1.6.4 Gözetim Belgesi (Inspection Certificate)

Ticarette satışı yapılan malların, alım ve satım sözleşmesinde yer alan şartlar durumunda malın üretimi sırasında, üretimi bittikten sonra veya gümrük işlemleri sırasında söz konusu sözleşmeye uygun olup olmadığını denetleyen bağımsız gözetim şirketleri tarafından düzenlenen belgelerdir.

Gözetim Belgesi elektronik ortamda düzenlenmektedir ve başvuru formunda belirtilen e-posta adresine bildirimde bulunulur. Bu belgelerin geçerlilik süresi altı aydır. İnceleme aşamasında başvuru sahibinin beyanının gerçeğe aykırı olduğu veya sunulan bilgilerde tutarsızlık ya da eksiklik tespit edilmesi durumunda gözetim belgesi düzenlenmez. (Gazete, 2018)

2.1.6.5 Sağlık Sertifikası (Health Certificate)

Tarım bakanlığı tarafından verilmekte olan bu belge canlı hayvan statüsünde et ve et ürünleri, deri ve deri ürünleri ticaretinde, ülkeler arası bulaşıcı hastalık riskine karşı istenmektedir. (Civelek & Sözer, 2003)

2.1.6.6 Bitki Sağlık Sertifikası (Phytosanitary Certificate)

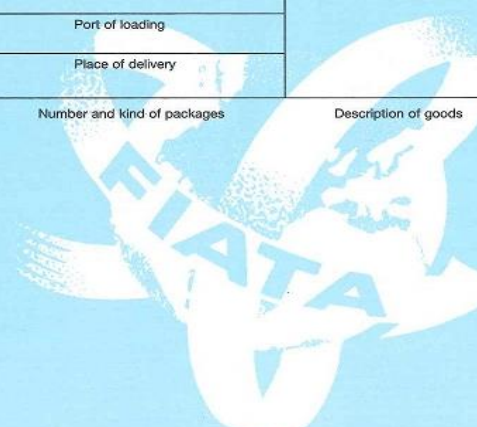
Tarım bakanlığından tanzim edilen bu belgeler bitki ve bitkisel ürünlerin hastalık ve zararlı maddelerden korunmuş olduğunu gösteren sağlık sertifikalarıdır (Civelek & Sözer, 2003).

2.1.6.7 Analiz Sertifikası (Certificate of Analysis)

Ticareti yapılan malların sağlık koşullarına uygun olması ve kimyasal değerinin belirlenmesi sebebi ile düzenlenmekte olan belgelerdir. Analiz sertifikası bazı ürünler için zorunlu olarak ya da alıcı isteği ile bütün mallar içinde düzenlenmesi gerekir (Civelek & Sözer, 2003).

2.1.6.8 Helal Belgesi (Halal Certificate)

Et ithalatı yapan islam ülkelerinin istedikleri, gönderilen hayvan kesimlerinin islami koşullara uygunluğunu ispatlayan belgedir. Helal belgesi satıcın bulunduğu İl Müftülüğü aracılığı ile temin edilmektedir.

Consignor		FBL No. condor		
Consigned to order of		 NEGOTIABLE FIATA MULTIMODAL TRANSPORT BILL OF LADING Issued subject to UNCTAD/ICC Rules for Multimodal Transport Documents (ICC Publication 481). ORIGINAL		
Notify address				
Place of receipt				
Ocean vessel	Port of loading			
Port of discharge	Place of delivery			
Marks and numbers	Number and kind of packages	Description of goods	Gross weight	Measurement
				
according to the declaration of the consignor				
Declaration of Interest of the consignor in timely delivery (Clause 6.2.)		Declared value for ad valorem rate according to the declaration of the consignor (Clauses 7 and 8).		
The goods and instructions are accepted and dealt with subject to the Standard Conditions printed overleaf. The liability of FBL-issuer according to the conditions printed overleaf is insured up to the maximum sum of € 400.000,- by a contract under control of Zentralverband Spedition & Logistik. Taken in charge in apparent good order and condition, unless otherwise noted herein, at the place of receipt for transport and delivery as mentioned above. One of these Multimodal Transport Bills of Lading must be surrendered duly endorsed in exchange for the goods. In Witness whereof the original Multimodal Transport Bills of Lading all of this tenor and date have been signed in the number stated below, one of which being accomplished the other(s) to be void.				
Freight amount		Freight payable at	Place and date of issue	
Cargo Insurance through the undersigned ☐ not covered ☐ Covered according to attached Policy		Number of Original FBL's	Stamp and signature	
For delivery of goods please apply to:				

Şekil 19. FIATA FBL

Kaynak: (FIATA, 2020)

Suppliers or Forwarders Principals		FIATA FCR Forwarders Certificate of Receipt		CH
Consignee		COPY Forw. Ref.		
Marks and numbers	Number and kind of packages	Description of goods	Gross weight	Measurement
according to the declaration of the consignor For the issuance of this FIATA FCR the issuers' liability is solely limited in compliance with art. 2, paragraph 5, in connection with art. 26 of the General Conditions of SPEDLOGSWISS - Swiss Freight Forwarding and Logistics Association printed overleaf, whereby loss of or damage to the goods shall be excluded. We certify having assumed control of the above mentioned consignment in external apparent good order and condition ☐ at the disposal of the consignee with irrevocable instructions* ☐ to be forwarded to the consignee * Forwarding instructions can only be cancelled or altered if the original Certificate is surrendered to us, and then only provided we are still in a position to comply with such cancellation or alteration. Instructions authorizing disposal by a third party can only be cancelled or altered if the original Certificate of Receipt is surrendered to us, and then only provided we have not yet received instructions under the original authority. Remarks Instructions as to freight and charges Place and date of issue Stamp and signature				

Şekil 20. FIATA FCR

Suppliers or Forwarders Principals		 FIATA FCT		
		Forwarders No. 	Country Code 	
		Certificate of Transport ORIGINAL Forw. Ref. _____		
Consigned to order of				
Notify address				
Conveyance from/via				
Destination				
Marks and numbers:	Number and kind of packages	Description of goods	Gross weight	Measurement
according to the declaration of the consignor The goods and instructions are accepted and dealt with subject to the General Conditions printed overleaf. Acceptance of this document or the invocation of rights arising therefrom acknowledges the validity of the following conditions, regulations and exceptions also of the trading conditions printed overleaf, except where the latter conflict with conditions 1-6 below. 1. The undersigned are authorized to enter into contracts with carriers and others involved in the execution of the transport subject to the latter's usual terms and conditions. 2. The undersigned do not act as Carriers but as Forwarders. In consequence they are only responsible for the careful selection of third parties, instructed by them, subject to the conditions of Clause 3 hereunder. 3. The undersigned are responsible for delivery of the goods to the holder of this document through the intermediary of a delivery agent of their choice. They are not responsible for acts or omissions of Carriers involved in the execution of the transport or of other third parties. The undersigned Forwarders will, on request, assign their rights and claims against Carriers and other parties. 4. Insurance of the goods will only be effected upon express instructions in writing. 5. Unforeseen and/or unforeseeable circumstances entitle the undersigned to arrange for deviation from the envisaged route and/or method of transport. 6. Unforeseen and/or unforeseeable disbursements and charges are for the account of the goods. Insurance through the intermediary or the undersigned Forwarders ☐ Not covered ☐ Covered according to the attached Insurance Policy / Certificate All disputes shall be governed by the law and within the exclusive jurisdiction of the courts at the place of issue. For delivery of the goods please apply to: Freight and charges prepaid to: thence for account of goods, lost or not lost. We, the Undersigned Forwarders in accordance with the instructions of our Principals, have taken charge of the abovementioned goods in good external condition at: for despatch and delivery as stated above or order against surrender of this document properly endorsed. In witness thereof the Undersigned Forwarders have signed originals of this FCT document, all of this tenor and date. When one of these has been accomplished, the other(s) will lose their validity. Place and date of issue Stamp and signature				

Text authorized by FIATA, COPYRIGHT FIATA / Zurich - Switzerland 5.96

Şekil 21. FIATA FCT

DOLAŞIM BELGESİ (MOVEMENT CERTIFICATE)

(1) Üye ülke veya Türkiye Insert the member State or Turkey	1. İhracatçı (Ad, açık adres, ülke) Exporter (Name, full address, country)		A.TR No	
			2. Taahhüt Belgesi (İhtiyari) No... Tarih.... Transport document (Optional) No... Date	
	3. Malın gönderildiği şahıs (İhtiyari) (ad, açık adres, ülke) Consignee (Name, full address, country) (Optional)		4. AETÜRKİYE ORTAKLIĞI ASSOCIATION between the EUROPEAN ECONOMIC COMMUNITY And TURKEY	
			5. İhrac Ülkesi Country of exportation	6. Varış Ülkesi Country of destination (1)
	7. Taahhüt ile ilgili bilgiler (İhtiyari) Transport details (Optional)		8. Gözlemler Remarks	
	9. Sıra No Item No	10. Kolların markaları, numaraları sayı ve cinsi (dükane mallar için duruma göre, geminin adı vagon veya kamyonun numarası belirtilmelidir); Malların tanımı Marks and numbers; number and kind of packages (for goods in bulk, indicate the name of the ship or the number of the railway wagon or road vehicle); Description of goods		11. Brüt ağırlık (kg) veya diğer ölçüler (kl, m ³ , v.v.) Gross Weight(kg) or other measure (kl, m ³ , etc)
(2) Sadece İhrac Ülkesinde talebî halinde doldurulur	12. GÜMRÜK VİZESİ CUSTOMS ENDORSEMENT		13. İHRACATÇININ BEYANI DECLARATION BY THE EXPORTER	
	Doğruluğu onaylanmış beyan Declaration certified İhrac belgesi Export document (2) Model (Form) No Gümrük İdaresi Customs office Çıkış Ülkesi Issuing country Yer ve Tarih..... Place and Date İmza (Signature)		Aşağıda imzası bulunan ben, yukarıda, belirtilen malların bu belgenin verilmesi için gerekli koşullara uygun olduğunu beyan ederim. I, the undersigned, declare that the goods described above meet the conditions required for the issue of this certificate Yer ve Tarih Place and date İmza (Signature)	

Şekil 22. A.TR

Kaynak: (A.TR, 2020)

Achtung! Vor dem Ausfüllen der Rückseite von Blatt 2 zwischen Blatt 1 + 2 ein zusätzliches Blatt einlegen, damit das Durchschreiben auf der Vorderseite von Blatt 2 vermieden wird. Formularsatz nicht trennen!

WARENVERKEHRSBESCHEINIGUNG

1. Ausführer/Exporteur (Name, vollständige Anschrift, Staat)		EUR. 1 Nr. AR 135381	
		Vor dem Ausfüllen Anmerkungen auf der Rückseite beachten	
3. Empfänger (Name, vollständige Anschrift, Staat) (Ausfüllung freigestellt)		2. Bescheinigung für den Präferenzverkehr zwischen der	
		und	
		(Angabe der betreffenden Staaten, Staatsgruppen oder Gebiete)	
		4. Staat, Staatsgruppe oder Gebiet, als dessen bzw. deren Ursprungswaren die Waren gelten	5. Bestimmungsstaat, -staatsgruppe oder -gebiet
6. Angaben über die Beförderung (Ausfüllung freigestellt)		7. Bemerkungen	
8. Laufende Nr.; Zeichen, Nummern, Anzahl und Art der Packstücke ¹⁾ ; Warenbezeichnung		9. Rohgewicht (kg) oder andere Maße (l, m ³ , usw.)	10. Rechnungen (Ausfüllung freigestellt)
11. SICHTVERMERK DER ZOLLBEHÖRDE Die Richtigkeit der Erklärung wird bescheinigt. Ausfuhrpapier: ¹⁾ _____ Art/Muster _____ Nr. _____ vom _____ Zollbehörde: _____ Ausstellender/s Staat/Gebiet: _____ Bundesrepublik Deutschland _____ (Ort und Datum) _____ (Unterschrift)		12. ERKLÄRUNG DES AUSFÜHRERS/EXPORTEURS Der Unterzeichner erklärt, daß die vorgenannten Waren die Voraussetzungen erfüllen, um diese Bescheinigung zu erlangen. _____ (Ort und Datum) _____ (Unterschrift)	

¹⁾ Bei unverpackten Waren ist die Anzahl der Gegenstände oder „lose geschüttelt“ anzugeben.

¹⁾ In der Bundesrepublik Deutschland vom Ausführer auszufüllen.

Şekil 23. EUR.1

Kaynak: (EUR.1, 2020)

		Reference No. 0068351			
1. Goods consigned from (Exporter's business name, address, country) 		GENERALIZED SYSTEM OF PREFERENCES CERTIFICATE OF ORIGIN (Combined declaration and certificate) FORM A Issued in..... (country) See notes overleaf			
2. Goods consigned to (Consignee's name, address, country) 					
3. Means of transport and route (as far as known) 		4. For official use 			
5. Item number	6. Marks and numbers of packages	7. Number and kind of packages, description of goods	8. Origin criterion (see Notes overleaf)	9. Gross weight or other quantity	10. Number and date of invoices
11. Certification It is hereby certified, on the basis of control carried out, that the declaration by the exporter is correct.		12. Declaration by the exporter The undersigned hereby declares that the above details and statements are correct; that all the goods were produced in..... (country) and that they comply with the origin requirements specified			

Şekil 24. Form A

Kaynak: (A, 2020)

CARNET TIR *

4 volets

X E

30.04.2010

1. Valable pour prise en charge par le bureau de douane de départ jusqu'au _____ inclus
Valid for the acceptance of goods by the Customs office of departure up to and including

2. Délivré par **Association of International Road Carriers of Ukraine - AsMAP UA**
Issued by **11, Schorsa Street, 03150 Kiev, Ukraine**
Tel +380 44 201 54 01 – Fax +380 44 201 02 30 – aircu@asmap.org.ua
(nom de l'association émettrice / name of issuing association)

3. Titulaire
Holder

Название
Адрес
Телефон перевозчика

(numéro d'identification, nom, adresse, pays / identification number, name, address, country)

4. Signature du délégué de l'association
émettrice
et cachet de cette association:
Signature of authorized official of the
issuing association and stamp of that
association:

5. Signature du secrétaire
de l'organisation internationale:
Signature of the secretary of the international
organization:

Handwritten signature

(A remplir avant l'utilisation par le titulaire du carnet / To be completed before use by the holder of the carnet)

6. Pays de départ
Country/Countries of departure (1)

УКРАИНА

7. Pays de destination
Country/Countries of destination (1)

РОССИЯ

8. No(s) d'immatriculation du (des) véhicule(s) routier(s) (1)
Registration No(s) of road vehicle(s) (1)

AA 1111 AE/AA 2222 XX

9. Certificat(s) d'agrément du (des) véhicule(s) routier(s) (No et date) (1)
Certificate(s) of approval of road vehicle(s) (No. and date) (1)

№ 123456 до 20.07.2010

10. No(s) d'identification du (des) conteneur(s) (1)
Identification No(s) of container(s) (1)

11. Observations diverses

Şekil 25.Tır Karnesi (Carnet Tır)

Kaynak: (Karnesi, 2020)

1. İhracatçı Consigneur Expéditeur	No L 0851751	ORJINAL ORIGINAL ORIGINAL
2. Alıcı Consignee Destinataire	MENŞE ŞAHADETNAMESİ CERTIFICATE OF ORIGIN CERTIFICAT D'ORIGINE	
3. Menşe Ülkesi Country of Origin Pays d'origine		
4. Taahhüt İçin Bilgiler (Tercüme Başlı)	5. Gözlemler	
Transport Details (Optional) Informations relatives au transport (mention facultative)	Remarks Remarques	
6. Sıra No; kolların markası ve işaretleri, sayı ve türleri; eşyanın tanıtma Item number, marks, numbers, number and kind of packages, description of goods Numéro d'ordre - Marques, numéros, numéros et nature des colis - Désignation des marchandises	7. Miktar Quantity Quantité	
8. Yukarıda Tanımlanan Eşyanın 3 Nolu Kütanda Belirtilen Ülke Menşeli Olduğu Təsdiq Olunur. The Undersigned Authority Certifies That The Goods Described Above Originate In The Country Shown In Box 3 L'autorité soussignée certifie que les marchandises désignées ci-dessus sont originaires du pays figurant dans la case No 3		
Düzenleme Yeri ve Tarihi, İsim, İmza ve Yetkili Mercialisin Mühürü Place and date of issue, name, signature and stamp of competent authority Lieu et date de délivrance, désignation, signature et cachet de l'autorité compétente		

Şekil 26. Menşe Şahadetnamesi (Certificate of Origin)

Kaynak: (Şahadatnamesi, 2020)

Packing List/Çeki Listesi

BUYER/ALICI

DATE:
NO:

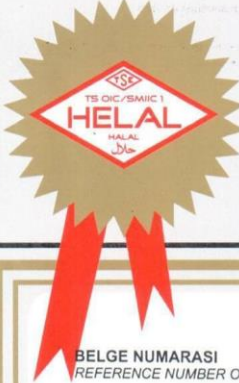
KONTEYNER/CONTAINER NO:					
NO	ÜRÜN TANIMI / DESCRIPTION	PAKETLEME PACKING	EBAT SIZE	AĞIRLIK/WEIGHT	
				BRÜT gross KGS	net KGS
1	BLACK STONE	2 CRATE	8-120 cm	1.013	1.000
2	WHITE STONE		8-120 cm	1.013	1.000
3	BLUE STONE		8-120 cm	1.013	1.000
4	BLACK STONE / 1200 KGS BigBag (CRUSHED)	6 PALLETS	4-6 cm	7.260	7.200
5	WHITE STONE / 1200 KGS BigBag (CRUSHED)	6 PALLETS	4-6 cm	7.260	7.200
6	BLUE STONE / 1000 KGS BigBag (CRUSHED)	3 PALLETS	4-6 cm	3.630	3.600
7	GREEN STONE / 1000 KGS BigBag (CRUSHED)	3 PALLETS	4-6 cm	3.030	3.000
TOTAL 20 PALLETS				24.220	24.000

Şekil 27. Ambalaj listesi (Packing List)

Kaynak: (Listesi, 2020)

	INSPECTION & SURVEILLANCE REPORT DENETİM & GÖZETİM RAPOR No: GKE-ISR-014		Page: 1/6 Sayfa
			☒ Dayly Günlük ☐ Weekly Haftalık ☐ Monthly Aylık ☐ Yearly Yıllık
GKE Job nr/GKE İş No:			
PROJECT/PROJE: YENİKÖY-KEMERKÖY CFPP REHABILITATION PROJECT			
SUPPLIER/Tedarikçi: GE GRID			
Manufacturer/İmalatçı: ASTOR			
Inspected by/Denetimi Yapan: Yunus SUBAŞILI			
SUBJECT OF INSPECTION MUAYENENİN KONUSU		ITEM / TAG Nr MADDE/ETİKET No	QTY Miktar
TKY/00/K/ITP-GEG-01/IC/701		5-7-9-11	1
DOCUMENTS OF REFERENCE : See continuation sheet for additional documents: ☒ Yes(Evet) ☐ No(Hayır) İlgili Doküman Ek dokümanlar için devamındaki sayfalara bak.			
Title Başlık	Reference n° Referans n°	Rev. Revizyon	Approved by Onaylayan
50 MVA START-UP TRANSFORMER	TKY/00/K/ITP-GEG-01/IC/701	2	Yunus SUBAŞILI
Date Tarih		18-19.07.2019	
INSPECTIONS/Denetimler:		Results of inspection : ☒ Satisfactory (Yeterli) ☐ Unsatisfactory (Yeterli değil)	
Inspection place & Date or Period: Kontrolün yapıldığı yer ve tarih ya da periyodu ASO 2. ve 3. OSB Alıcı Mah. 2001.Cad. No:3 Sincan / ANKARA		Factory acceptance test of 50 MVA Start-up transformer was carried out at manufacturer's workshop under witness of GKE and YK Energy. Totally five days took for FAT, but GKE and YK Energy attended 2 days for inspection.	
Stage of Inspection/Muayenenin Aşamaları ☐ Before manufacturing/İmalat öncesi ☐ During manufacturing/İmalat sırasında ☒ Final/Sonunda ☐ Packing/Paketleme		Main Conclusions & Remarks:/ Ana sonuçlar&Uyarılar 1- The valve which is among Bucholz relay oil tank, shall not contact the oil pipe. Therefore, the valve is not fully opened. 2- Paint damages shall be repaired as a touch-up procedure on the surface of fan and radiators. 3- Plastic clips shall be changed which is used for temporary installation (radiator, oil tank, etc.), to metal type, temperature, corrosion, UV, etc. exchange with unaffected clips at site. 4- Paint adhesion test was not performed under witness of GKE. This test shall be performed according to standard and issued the report. 5- The fan listed in the accessories list is 'STE' brand. But it is the 'Ebm papst' brand that is installed in the transformer.	
Kind of Inspection/Muayene Çeşitleri ☐ Pre-inspection meeting/Birleştirme ön kontrol ☒ Witnessing tests/Testlere tanık olma ☒ Final inspection/Son kontrol ☐ Document review/Doküman gözden geçirme ☐ Expediting & Vendor Assessment Hızlandırma&Satıcı değerlendirme ☐ Packing/Paketleme		Next visit scheduled:/Sonraki ziyaret planı	
Stamping/Markalama ☐ No (Hayır) ☒ Yes (Evet)			

Şekil 28. Gözetim Belgesi (Inspection Certificate)

TÜRK STANDARDLARI ENSTİTÜSÜ
HELAL UYGUNLUK BELGESİ
معهد المقاييس التركية
شهادة المقاييس الحلال
TURKISH STANDARDS INSTITUTION
HALAL CERTIFICATE OF COMPLIANCE

BELGE NUMARASI REFERENCE NUMBER OF LICENCE	026569-HG-17/01
BELGENİN İLK VERİLİŞ TARİHİ DATE OF FIRST ISSUE OF LICENCE	11.04.2012
BELGENİN SON GEÇERLİLİK TARİHİ LICENCE VALID UNTIL	11.04.2020
BELGE SAHİBİ KURULUŞUN ADI NAME OF THE LICENCE HOLDER	BANVİT BANDIRMA VİTAMİNLİ YEM SANAYİ A.Ş.
BELGE SAHİBİ KURULUŞUN ADRESİ ADDRESS OF THE LICENCE HOLDER	ÖMERLİ MAH. ÖMERLİ SK. NO:208 A. BANDIRMA BALIKESİR/TÜRKİYE
ÜRETİM YERİ ADI NAME OF THE MANUFACTURING PLACE	BANVİT BANDIRMA VİTAMİNLİ YEM SANAYİ A.Ş.
ÜRETİM YERİ ADRESİ ADDRESS OF THE MANUFACTURING PLACE	ÖMERLİ MAHALLESİ ÖMERLİ SOKAK NO:208 BANDIRMA BALIKESİR/TÜRKİYE
İPTAL EDİLEN BELGE NUMARASI (Varsa) INDICATION OF SUPERSEDED LICENCE (if any)	14.10.04/HELAL-45
TESCİLLİ TİCARİ MARKASI REGISTERED TRADE MARK	Banvit
İLGİLİ TÜRK STANDARDI RELATED TURKISH STANDARD	TS OIC/SMIIC 1 / HELAL GIDA GENEL KILAVUZU / 14.07.2011
BELGE KAPSAMI SCOPE OF LICENCE	

ET VE ET ÜRÜNLERİ (BEYAZ ET) ÜRÜN GRUBUNDA: (EL İLE KESİM YAPILMAKTADIR);
- TAVUK ETLERİ-PARÇALANMIŞ,PARÇALANMAMIŞ
- TAVUK- SAKATAT

17./03/2017

NACİYE BANU KOCABAŞ
HELAL BELGELENDİRME MÜDÜRÜ
V.

<https://evrak.kontrol.tse.org.tr/BelgeDogrulama.aspx?p=c0teplfd> adresinden belgenin doğruluğunu ve geçerliliğini sorgulayınız.

Bu belge, T.C. Diyanet İşleri Başkanlığının dini danışmanlığı çerçevesinde, Türk Standardları Enstitüsü tarafından verilmiştir.
This certificate is issued by Turkish Standards Institution under the consultancy of The Turkish Republic Presidency of Religious Affairs.

1 / 1

تم إصدار هذه الشهادة من قبل معهد المقاييس التركية تحت إشراف دينية من رئاسة الشؤون الدينية التركية.

Şekil 29. Helal Belgesi (Halal Certificate)

Kaynak: (Belgesi H. , 2020)

3. ELEKTRONİK BELGELER

Dünyada ve ülkemizde son yıllarda büyük değişimler yaşanmakta değişen ve gelişen teknoloji ile beraberinde getirdiği uygulamalar yaşamın tüm alanında etkili olmakta ve yenilikler getirmekte.

Bu yenilik ve gelişmeler, belge kavramına da elektronik belge gibi yeni kavramlar eklemekte ve kurumlar için elektronik belge önem kazanmaktadır.

Bu bölümde elektronik belgelerin tanımları açıklanmakta, elektronik belgelerin özellikleri ve elektronik belgenin yararları işlenmiştir.

3.1 Elektronik Belge

Elektronik araçlar aracılığıyla oluşturulup, aktarılan, korunan belirli bir kişi veya kurumun belli bir konudaki ifadesini ya da bir konuya tanıklık eden bilgileri içermekte olan, metin ve resim gibi öğelerin bir araya gelerek oluşturduğu bir bütün olarak tarif edilebilir. Word, pdf, html, xml vs. gibi farklı formatlarda oluşturulmuş dosyaların bir kişi veya kurum için bağlayıcı niteliği vardır. Onay makamlarına ihtiyacı vardır ve gönderici tarafından elektronik ortamda imzalanması gerekmektedir (Civelek M. , Paperless Trade: Evaluation of the Current Situation & towards the Integrated Single Foreign Trade Document, 2017)

E belgeler, bilgisayar programı tarafından oluşturulmuş ve taşımakta olduğu elektronik imzaların doğruluğu ve bilgilerinin orijinal olduğu ispatlanmış olan bir bilgisayar dosyası olarak tanımlanmaktadır (Civelek & Sözer, 2003).

E- belgeler elektronik ortamda oluşturulan aynı zamanda elektronik ortamda saklanabilen ve kullanılabilen belge olarak tanımlanmaktadır (Odabaş, Elektronik Belgeler ve Arşivler, 1999).

Elektronik belge; tarayıcı, kamera, e-posta, telefon, faks ve her türlü çevrim içi ses, görüntü, metin, dijital kodlanmış araçlar ile bilgisayar üzerinden elektronik ortama aktarılan veridir (Erturgut, 2003).

Elektronik belgeler genellikle bir bilgisayar sisteminde üretilen, işlenen ve saklanmakta olan belgelerden oluşmaktadır. Elektronik yollarla iletilen belgelerin

bağlayıcı olması için kişi veya kurumlar, elektronik belgenin gönderilen tarafından imzalanmalıdır.

3.2 Elektronik Belge Özellikleri

Elektronik belgelerin sahip olduğu özellikler aşağıdaki gibidir;

- Elektronik ortamında kullanılan ve farklı tarayıcılar ile görüntülenebilen belgelerdir.
- Kopyası alınamaz ve değiştirilemez bir yapıya sahip olmalıdır. Güvenilir olmalı. Dijital olarak imzalanacak şekilde orijinalliği ve bütünlüğü güvence altında olmalıdır.
- Bütün birimler ile bütünleşmiş olmalı ve bütün iş sistemlerini desteklemelidir. Farklı türde formatlara kolay bir şekilde dönüştürülebilir olmalıdır.
- Üzerinde gerçekleşecek bütün prosedürleri denetlenebilir bir şekilde kayıt etmelidir.
- Yasal geçerliliği bulunmalıdır. Elektronik imzanın uygulanmadığı ülkeler için kullanıcılar özel sözleşmeler ile yasal olarak yapılmalıdır.
- Uluslararası standartlar ve form gereklilikleri doğrultusunda hazırlanmalı, şekil şartları uluslararası standartların dışında olmamalıdır.
- Aynı zamanda ilgili tüm kullanıcılar tarafından görüntülenebilen, web tabanlı kullanılabilirliğe sahip olmalıdır (Civelek & Sözer, 2003)

3.3 Elektronik Belgelerin Faydaları

Elektronik belge kullanılmasının kurumlara, ticarete ve iş sektörüne sağladığı faydalar bulunmaktadır.

Bu faydalar; maliyetin düşürülmesi, işlem sürelerinin kısalmış olması, uygulama farklılıklarının ortadan kalkması, kullanılabilirliğin artması, insan faktörünün azalması, arşiv maliyetlerinin azalması, ekonominin kayıt altına alınmış olması, sahteciliğin önlenmesi, karmaşık ödeme yöntemlerinin ortadan kalkması, kağıt belge sayısının azalması, ticari bilgiye ulaşılmasının kolaylaşması, ticaret hacminin artması,

maliyetlerin önceden ön görülebilir olması, dil farklılıklarının sorun olmaktan çıkması olarak ayrılmaktadır.

3.3.1 Maliyetin Azalması

Ticarete konu olan ürünlerin maliyetlerinin büyük bir bölümü evrak işleri ile ilgili maliyetleri kapsamaktadır. Firmalarda, örgütlerde ve ticaret hayatında kağıt belgelerin kullanılmasının; veri girişleri, kağıt, baskı, posta ve kurye masrafları gibi maliyetleri bulunmaktadır. Kağıt maliyetlerinin ölçülmesinin ve diğer operasyonel maliyetlerden ayrılmasının zor olduğu halde, kağıt belgelerin yerine elektronik belgelerin kullanılması, kağıt evraklardan kaynaklanan maliyetleri ortadan kaldıracaktır ve şirketlerde verimlilik artacaktır. İlk hesaplamalara göre kağıt belge kullanımı yerine e-belge kullanımı maliyet oluşturan giderleri %10'a kadar düşürebileceğini öngörmektedir (Civelek, Uca, & Çemberci, 2015)

3.3.2 Kısa İşlem Süreleri

Dış ticaret operasyon işlemlerinde kullanılan kağıt belgelerin posta ve kurye yoluyla iletilmesi günler bazen de haftaları bulmakta ve zaman kaybına neden olmaktadır. Ancak elektronik belge kullanımı ile belgeler birkaç saniyede yerine ulaşabilirler.

Kağıt belgeler ile ilgili kurumlar arasında iletişim için gidip gelmenin yerine elektronik belgeler ile tüm ilgili kurumlar tarafından istenilen belgeler eş zamanlı olarak görüntülenebilir.

Yine kağıt belge kullanımında yapılan yanlışlık ya da eksikliklerin olması durumunda düzeltilmesi için evrakların geri istenmesine gerek kalmadan elektronik belge kullanımıyla zaman kaybı olmadan düzeltmeler yapılabilir.

Elektronik belge ile evraklar arası uyumsuzlukların saptanması için günler süren tetkik süreleri tamamen ortadan kalkmaktadır. Saptanan uyumsuzluklar e- belge uygulamalarıyla sistem tarafından hızla kontrol edilip sorun belirlenerek çözüme ulaştırılabilir.

3.3.3 Uygulama Farklılıklarının Giderilmesi

Farklı uygulama ve standartlarda üretilmiş belgelerde birey ve kurumlar arasında yaşanan uyumsuzluk ve anlaşmazlıklar yaşanabilmektedir. Elektronik belgeler bulundukları işlemlerin standartlarına uygun olarak barındırması gereken bütün

belgeleri kapsayacağı için kağıt belgelerde yaşanan kişi, şirket veya devlet arasında yaşanabilecek sorunlar ortadan kalkacaktır.

3.3.4 Kullanılabilirliğin (Interoperability) Arttırılması

Kullanılabilirlik, performans süresi, kullanıcı onayı, yürütme süreci, kolaylık gibi kavramları içermekte olan bir terimdir. Elektronik belgelerin kullanıldığı sistem içerisinde bulunan ve dışarıdan etken olan kişi ve kurumların bu sistem içerisinde uyumlu olmasıdır.

3.3.5 İnsan Faktörünün Etkisinin Azalması

Elektronik belge kullanımı yaygınlaştıkça insan faktörünün etkisi azalacaktır ve belgelerin farklı yorumlanmasından kaynaklanan problemler, rüşvet, kişilere ayrıcalık tanınması gibi sorunlar ortadan kalkacaktır. Ortak standartlarda oluşturulan ve bu doğrultuda çalışan bir elektronik belge şartlar sağlandığında gerekli işlemleri yapabilir ve onay süreleri kısalabilir, gerekli kurum ve kişilere kısa sürede ulaşabilir (Civelek & Sözer, 2003).

3.3.6 Arşiv Maliyetlerinin Ortadan Kalkması

Arşiv belgeleri oluşturulduğu kurumlarda belirli periyotlarda (10 yıl gibi) yangın, çalınma gibi risklere karşın önlem alınmış şekilde depolarda saklanma zorunluluğu vardır. Bu sürenin sonunda arşiv belgelerinin imha edilmesi gerekmektedir. Bu belgelerin ihtiyaç olması durumunda mevcut arşivden bulunup ve çıkarılması haftalar alabilmektedir bu durum zaman ve maliyet kaybına neden olmaktadır. Ancak elektronik belgelerin az maliyetle zaman sınırlaması olmadan sistem tarafından otomatik olarak saklanması mümkündür. Herhangi bir kağıt belgenin arşivden istenip bulunması haftalar alırken elektronik belgeler kısa süre içerisinde bulunup kurumlar arası paylaşılabilir (Civelek & Sözer, 2003).

3.3.7 Ekonominin Kayıt Altına Alınması

Elektronik belgelerin kullanılması ile kayıt dışı ekonomi, vergi hükümlülüğünden kaçınma, usulsüzlük gibi hukuksal durumlar ortadan kalkacaktır ve ekonomik veriler şeffaf olarak kontrol altına alınmış olacaktır.

3.3.8 Sahteciliğin Önüne Geçilmesi

Elektronik belgelerin kullanımı ile daha önceden kağıt belge üzerinden yapılması yapılması mümkün olan sahte belge, yolsuzluk ve dolandırıcılığın önüne geçilmesi mümkün olacaktır (Civelek & Sözer, 2003).

3.3.9 Karmaşık Ödeme Yöntemlerinin Giderilmesi

Uluslararası ticarete ödeme yöntemleri belge ve banka merkezli ve karmaşıktır. E belgelerin kullanımı ile belge ve banka merkezli ödeme yöntemleri yerini mal ve gümrüğe bırakacaktır. Elektronik belge ile ticareti yapılan mal gümrükten çekildiği anda bankalar arası dış bir müdahale olmadan para transferi gerçekleşecektir. Transferin gerçekleşmemesi durumunda e belge üzerinden sistemden belirtilip malın gümrükten çekilmesi engellenecektir. Yani kağıt belgelerin kullanımındansa elektronik belgeler ile karmaşık ödeme yöntemlerinin önüne geçilebilir (Civelek & Sözer, 2003).

3.3.10 Belge Sayısının Azalması

Herhangi bir dış ticaret işleminin yapılabilmesi için ithalat ve ihracatçı tarafından her iki ülkenin de mevzuatına uygun olacak şekilde birçok belge düzenlenmektedir. Elektronik belge kullanımı ile bütün dış ticaret belgeleri birleştirilip tek bir evrensel belge haline getirilebilir (Civelek & Sözer, 2003).

3.3.11 Ticari Bilgi Edilmesinin Kolaylaşması

Dış ticaret işlemlerinde karmaşık mevzuatlar ve çeşitli yapıya sahip belgeler kullanılmakta ve ülkelerarası mevzuat farklılıkları bulunmaktadır. Bu durumda dış ticaret yapmak için firmaların dış ticarete uzman ya da danışmanlığa ihtiyacı vardır. Ancak e belge kullanımında yapılan işlem kurulan sistem tarafından yönlendirilecek ve yapılan yanlışlıkların önüne geçilecektir.

3.3.12 Ticaret Hacminin Artması

Elektronik belgelerin kullanımının yaygınlaşması durumunda dış ticaret işlemlerinde hız artışı olması ve üretimde maliyetin düşmesiyle ticaret hacminde artış olacaktır. (Civelek & Sözer, 2003)

3.3.13 Maliyetlerin Önceden Öngörülebilir Olması

E belgelerin kullanımı ile firmaların dış ticaret işlemlerinde yapılan nakliye, sigorta, gümrük gibi masrafları oluşturulan sistem tarafından önceden belirlenmesi ile beklenmeyen maliyetler ortaya çıkmayacaktır.

3.3.14 Dil Farklılıklarının Sorun Olmaması

Elektronik belgelerin oluşturulduğu web tabanında hazırlanan e belgeler çok dilde görüntülenerek firmaların yaşadığı dil sorunları ortadan kalkacaktır (Civelek & Sözer, 2003).

3.4 E- Belge Uygulamaları

Günümüzde elektronik belgeler birçok sektörde kullanılmaktadır. Dış ticarete de kullanılan mevcut belgelerin bir kısmı artık e- belge olarak kullanılmaktadır. Bu bölümde Dünya’da elektronik belge uygulamaları, Türkiye’de elektronik belge uygulamaları incelenmektedir.

3.4.1 Dünya’ da E- Belge Uygulamaları

Dünya’ da birleşmiş milletler tarafından yürütülmekte olan projeler vardır ve bu projeler de uluslararası ticaret standartlarını desteklemektedirler. Bu bölümde ebXML, UN/CEFACT, OASIS, EssDocs, SWIFT, Bolero, E-waybill projeleri incelenmektedir.

3.4.1.1 ebXML

ebXML 1999 yılında OASIS ve Birleşmiş Milletler UN/CEFACT tarafından oluşturulmuş bir girişimdir. EbXML (Electronic Business using Extensible Markup Language) küresel olarak geliştirilmiş bu projenin amacı global olarak elektronik bir Pazar oluşturup herkes tarafından ortak bir web bağlantısı ile bu elektronik belgelerin kullanılmasını sağlamaktır (EXML, 2020).

3.4.1.2 UN/CEFACT

Birleşmiş Milletler Ticaret Kolaylaştırma ve Elektronik İşletme Merkezi (UN/cefact), Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu’nun (UNECE) ticaretin kolaylaşması ve hızlanması hedeflenerek kurulmuştur. Uluslararası ticarete ortak standartlar geliştirmek ve ticarete teşvik için çalışmalar vardır. Üye ülkeler arasında

ekonomik entegrasyon ve işbirliği kolaylaştırmak için ortak standartlar ve sözleşmeler belirlemektedir (UNECE, Introduction: UNECE, 2020).

3.4.1.3 E-waybill

Elektronik hava yolu taşıma belgesi olarak kullanılan e-waybill 2019'dan itibaren geçerli olmak üzere dış ticaret hatlarındaki bütün hava gönderileri için taşıma sözleşmesi ve taşıma belgesi olarak kullanılmaktadır. E-waybill kullanımında daha hızlı teslimat süreleri, kağıt belge sürecinin ortadan kalkması, güvenilir taşıma, kağıt kullanımı ile çevreye verilecek zararların ortadan kalkması gibi faydaları bulunmaktadır (IATA, 2019).

Çok taraflı elektronik hava yolu konşimentosu ile tüm hava kargolarında e-fatura kullanılacak. E- navlun projesi ile iş operasyon süreçleri basitleşecek, hava taşımacılığı ile ilgili tüm belgeler elektronik olarak oluşturulup tüm taraflara iletilebilecek. E- navlun ile ticaretin tüm tarafları (taşıyıcılar, nakliyeciler, gümrük komisyoncuları ve gümrük idareleri) kağıt belge kullanımından kaynaklanan sorunları ortadan kaldırdı böylece ithalat ve ihracat işlem süreleri kısaldı dolayısı ile teslimat süreleri de öne çekildi (IATA, 2019).

3.4.1.4 EssDocs

2005 yılından itibaren birçok alanda elektronik belge üretmekte olan EssDocs elektronik konşimento, mavna makbuzları, depo garantileri gibi belgelerin dijitalleşmesine önem vererek bu yönde gelişmektedir. İş sözleşmeleri ve banka ödemeleri ile ilgili akıllı çözümler sunarak belgelerin dijitalleşmesini sağlamıştır.

Giderek artan bir şekilde taraflara belge oluşturma ve inceleme süreçlerinin tamamını dijitalleştiren DocHub gibi tedarik zinciri süreçlerinin tüm yönlerini Optik Karakter Tanıma (OCR) ile birleştiren Otomatik Belge İşleme (ADP) gibi belgelerin dijitalleşmesini yani e-belge olarak takibinde kolaylıklar sağlayarak denetimli bir sistem oluşturmaktadır (EssDocs.com, 2020).

3.4.1.5 SWIFT

SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial) Küresel bir finansal haberleşme hizmeti oluşturma iddialı ve yenilikçi ve uluslararası finansal mesajlaşma için ortak bir dile dayanarak 1970'de kurulmuş olup, amacı tedarik zincirinin tüm üyelerinin

pazar altyapıları ve son kullanıcı toplulukları arasında birlikte çalışabilirliği ve güvenilirliği sağlayan iletişim çözümlerinde lider olmak olan dünya çapında bir finansal kuruluş topluluğudur (SWIFT, 2020).

SWIFT kullanımının finans sektöründe sağlamakta olduğu faydalar;

-sistemin kullanıldığı kurumlar arasında işlem hızı ve iletişim kalitesi artmakta,

-Maliyetler düşmekte,

-İş otomasyonu sağlanmakta,

-Kurumlar arasında ki formatlardan kaynaklanan farklılıklar azalmakta (Civelek & Sözer, 2003).

3.4.1.6 Bolero

Bolero International Ltd. 1998 yılında, finansal ve lojistik yönlü Swift ve TTClup (Through Transport Mutual Insurance Association) işbirliğinde kurulmuştur. Amacı tüm dünyaca geçerliliği kabul edilmiş, karşılıklı ticari belge anlaşmasına gerek kalmadan oluşturulan bir ticari ve dijitalleşmiş kuruluştur. Güvenilirliği sayesinde küresel ticaretin risklerini ve belge kirliliğini azaltıp sade aynı zamanda düşük maliyetli hale getirmektedir. Ticari otomasyon süreçlerinde daha fazla görünürlük, şeffaflık ve kontrol sağlamaktadır. Bu sayede uzun yıllar uzmanlık gereken süreçlere uzmanlık gerektirmeden de yürütülebilir hale gelmesini sağlamaktadır. (bolero.net, 2020).

Bolero elektronik belgeleri 5 kategori altında toplanmaktadırlar (Civelek & Sözer, 2003):

Nakliye belgeleri; teslim belgeleri, navlun faturası, taşıma kontratı ve konşimentolar.

Ödeme ve finans belgeleri; poliçeler, akreditifler.

Alım ve satım belgeleri; ticari faturalar, çek listesi, alım ve satım anlaşmaları, menşe sertifikaları ve kargo beyannameleri.

Sigorta poliçeleri ve sigorta sertifikaları.

Gümrük beyannameleri ve tehlikeli madde kontrol sertifikaları.

Bolero uygulamasının faydaları aşağıdaki gibidir (Civelek & Sözer, 2003):

- Taraflar arasında belgelerin paylaşım sürelerinde kısalma,
- Yasal olarak tüm taraflara hizmet veren ortak bir ağ kurulması,
- Kağıt bazlı işlemlerden kaynaklanan operasyonel ve yönetsel işlemlerin ortadan kalkması,
- Hata oranlarının düşmesi ve elektronik belgelerin sistem üzerinden kısa bir süre içinde düzeltilebilmesi,
- Kağıt belgelerden kaynaklanan kargo giderlerinin ortadan kalkması,
- Kağıt belgelerde sahteciliğin önlenmesi ve güvenlik risklerinin ortadan kalkması,
- Ödeme yöntemlerinin basitleştirilmesi,
- Finansal risklerin azalması,
- Süreçlerin basitleştirilmesi nedeniyle insan kaynaklarına duyulan ihtiyacın azalması,
- Ortak ticari verilerin paylaşımının Dünya çapında olması,
- Gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi ve sürelerin kısalması,
- Kayıt dışı ekonominin kontrol altına alınması,
- Stok kontrollerinin daha verimli ve kolay bir şekilde yapılması.

3.4.2 Türkiye’de Elektronik Belge Uygulamaları

Elektronik belge, tarayıcı, klavye, kamera, video, müzik seti, elektronik posta, teleks, faks vb. araçların yardımı ile her çeşit metin, ses ve grafiğin bilgisayar ortamına aktarılmasında oluşan belge şekline denilmektedir.

Bu bağlamda Türkiye’de kurumlar arasında bilgi ve belge paylaşımı modeline dayalı bir e-devlet yapısı, birbiri ile uyumlu, etkileşimli, izlenilebilir ve denetlenebilir bilgi sistemi oluşumuna gereksinim duyar. Bu gereksinim bir takım kuralların ortaya konulmasını zorunlu kılmaktadır; etkin bilgi paylaşımı, kurumsal bilgi ve belgelerin belli bir sistem içerisinde düzenlenmesi zorunluluğudur.

E- Belge uygulamalarından öncelikli amaçlarından biri, kurumların paydaşlarının bilgi ve belgeye en kolay yoldan hızlı ve doğru biçimde ulaşması sağlanmalıdır. Örnek olarak bilgi ve belgelerin dijital ortama konulması, aynı zamanda büyük ölçüde paylaşılmasını, doğru bilgi ve belgenin güvenli bir biçimde kullanıma sunulmasını,

daha nitelikli kaynaklara hızlı bir biçimde ulaşılması ve ‘gizli’, ‘önemli’ veya ‘özel’ belgelerin normal belgelerden ayrı işleme alınmasını gerekli kılmaktadır. İfadeyi biraz daha açacak olur isek e-belgenin üretiminden kontrolüne ve arşivlenmesine kadar geçen her evrede düzenleme ve standartlaştırma ile yönetimi sağlanmalıdır.

E-Belge uygulamalarının dijitalleşmesinde üretilen belgelerin miktarı hızlı bir biçimde artması beklenmektedir. Artan bilgi ve belgenin denetim altına alınması ve yönetilmesinde tüm gereksinimleri karşılayabilecek bir yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir (Odabaş, 2008)

Bu bölümde Türkiye’ de mevcut elektronik belge kullanımları olarak e-fatura, e-defter, e-gümrük, e-devlet, e-tır, UYAP ve DİR incelenmektedir.

3.4.2.1 E- Fatura

E-Fatura Türkiye, Avrupa ve diğer dünya ülkelerinde kullanılmakta olup, elektronik belge biçiminde düzenlenen faturaların, ilgili taraflar arasında ulaşımını güvenli ve doğru bir biçimde sağlamaktadır. Aynı zamanda ilgili yetkili ve merciler için mükelleflerden vergi toplama kolaylığını sağlayıp, alıcılar ve satıcılar arasındaki fatura kesme ve alma işlemlerini hızlandırma ve fatura işlemlerindeki maliyetleri düşürme amaçlı bir uygulamadır. E-Fatura’nın satıcı, alıcı, yöneticiler ve idari kurumlar açısından kağıt faturaya kıyasla avantajları şu şekilde sıralanabilir: Maliyet açısından tasarruf, ödeme kolaylığı, erişim kolaylığı, süreç kontrolü ve denetim mekanizmasının otomatikleşmesi, üretkenliğin artması, nakit yönetiminin basitleşmesi, karşılıklı anlaşmazlıkların en düşük seviyeye indirilmesi, bilgi ve belgenin düzenlenmesi veya değişikliği hızlı ve az maliyetli olması, çevre dostu olması vb. avantajları sağlamaktadır. Ülkemizde 397 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile 5 Mart 2010 tarihinden itibaren uygulamada olan bir elektronik belgedir. E- fatura uygulamasında amaç tek bir format ve standarda göre maliyet ve zamandan tasarruf, alıcı ve satıcılar arasında güven ilişkisini sağlamayı hedefleyen bir sistemdir (GİB, Hakkında: E-Fatura, 2019)

BAŞVURU BİLGİLERİ

MÜKELLEF BİLGİLERİ

Yararlanma Yöntemi *:

Uygulamadan Yararlanma Yöntemi Seçiniz ▼

VKN **:

TCKN **:

İş Telefonu *:

Fax:

Adres *:

E-posta Adresi *:

Web Adresi:

Kanuni Merkez *:

ŞİRKET SORUMLUSU BİLGİLERİ

Sorumlu TCKN:

Sorumlu Ad:

Sorumlu Soyad:

Sorumlu Cep Tel:

Sorumlu e-Posta:

Mali Mühür Kullanarak Başvur

Temizle

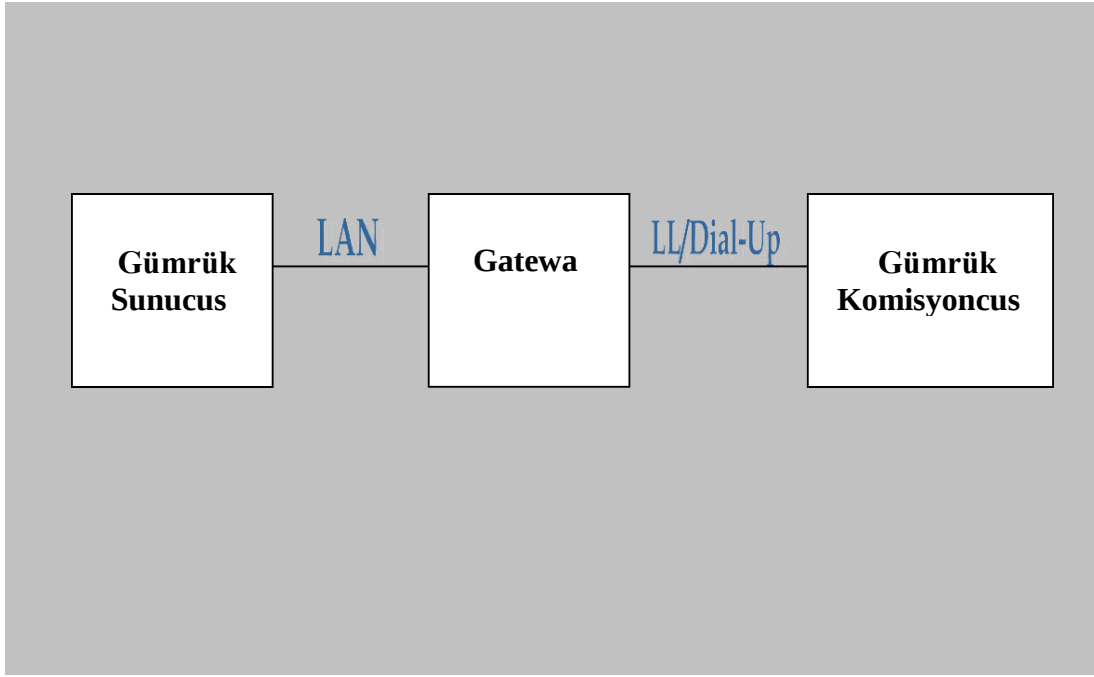
Şekil 31. E-Fatura Başvuru ekranı

Kaynak: (GİB, Hakkında: E-Fatura, 2019)

3.4.2.2 E- Gümrük

Elektronik ticaretin yaygınlaşmasıyla birçok alanda elektronik belge projeleri yürütülmektedir. E- gümrükte Gümrük Müsteşarlığı tarafından yürütülmekte olan elektronik gümrük projesidir. Elektronik gümrük uygulamasını işleme sokan BİLGE yazılımı 2001 yılından itibaren bütün gümrük idarelerinde uygulamaya sokulmuştur. BİLGE sistemini kullanmak için gümrük idaresine başvurarak kod alınır sisteme kullanıcı kodu ve şifre ile giriş yapılabilir.

Türkiye’ de gümrük idarelerinin uygulamaya girmesi yeterli gözükmemektedir. Dış ticarete kullanılan belgelerin elektronik belgeye dönüştürülmesi, dış ticaret mevzuatının internet kullanımına uygun olarak güncellenmesi ve nakliye, gümrük, sigorta gibi dış ticaret işlemlerine etkisi olan taraflar onay kurumu özelliğinde olan Ticaret Noktaları oluşturulması gerekmektedir. Aşağıda bulunan şekilde elektronik gümrük ile ilgili sistem yapısı yer almaktadır (Civelek & Sözer, 2003).

Şekil 32. E-Gümrük Sistem Yapısı

Kaynak: (Civelek & Sözer, 2003).

3.4.2.3 E- Defter

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü ve Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yürürlüğe giren elektronik defter Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Hükümlerince elektronik dosya şeklinde hazırlanarak ve bütünlüğü korunarak tutulması zorunlu hale gelmiştir (GİB, 2019).

Elektronik defter ile ilgili hukuki düzenlemeler olarak Türk Ticaret Kanunu' nun 6762 sayılı "Defter Tutma Mükellefiyeti" 66. maddesinde e- defterlerin nasıl tutulacağı Maliye Bakanlığı ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca ortak bir tebliğ ile belirlenmektedir. E- defterin amacı ise elektronik denetimler bakımından altyapı oluşturmak, vergi ödemelerine yönlendirmek, uzaktan denetim için koşulları sağlamak, uluslararası ortak denetim için ortam sağlamak olarak sıralanabilir (GİB U. d., 2012). Aşağıdaki şekil 23.'de e-defter entegrasyon başvuru sayfası yer almaktadır.

MÜKELLEF KİMLİK/ADRES BİLGİLERİ

Mükellef Tipi *:
☒ Tüzel Kişi
☐ Kamu Kurumları ve Tüzel Kişiliği Olmayan Ortaklıklar
☐ Gerçek Kişi

VKN **:

TCKN **:

e-Defter Uygulamasına Başlangıç Tarihi *:

Uyumlu Yazılım *:

Ticaret Sicil No:

Ticaret Sicil Memurluğu:

Kanuni Merkezi:

Kuruluş Tarihi:

Adresi *:

Bağlı Bulunduğu Oda:

Oda Sicil No:

Telefon Numarası *:

Fax Numarası:

Elektronik Posta Adresi *:

Web Sitesi:

İRTİBAT KURULACAK KİŞİYE AİT BİLGİLER

Adı *:

Soyadı *:

Telefon Numarası *:

Cep Telefonu *:

Elektronik Posta Adresi *:

Başvur Temizle

Şekil 33. E-Defter Başvuru Sayfası

Kaynak: (E-Defter, 2019)

3.4.2.4 E- Tır

Tır Sözleşmesi 2003 yılında e-Tır Uluslararası Sistemi olarak bilinen ve Tır sistemine dahil olan tüm sistemler için değişim platformu olarak eTIR projesi başlamıştır. Tır sözleşmesinin amacı uluslararası konteyner taşımacılığı ve Gümrük Sistemleri arasında güvenli veri alışverişini sağlamayı hedeflemektedir.

E- Tır' ın yararları olarak ithalatçı ve ihracatçılar için mal teslim sürelerindeki öngörülebilirlik, malları daha hızlı pazara sunma, daha fazla üretim, gümrüklerde bekleme sürelerini kısaltma, esnek saatlerde elektronik teminat alma ve gelişmiş güvenliğin sağlanması gibi sıralanabilir (UNECE, About: eTIR, 2019)

3.4.2.5 E- Devlet

E- devlet, devlet sistemlerinin entegrasyonu ve birey ve kurumlar arasında elektronik ortam üzerinden iletişim sağlanmasıdır. Günümüzde birçok devlet e-devlet projeleri

geliştirmekte ve kullanmaktadır. Birey ve kurum arasında kamu işlerinde kullanılan kağıt belgeler maliyeti arttırmaktadır. Bu maliyetlerin düşürülebilmesi için elektronik ortamda devlet işlerinin yürütülmesi zorunlu hale gelmektedir. E-devlet kullanımının faydaları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

-Elektronik devlet üzerinden verilen bilgilerin verimli bir biçimde kullanılmasıyla güçlü ve baskın bir devlet modeli sağlanmaktadır.

-E- devlet kullanımı ile devlet kurumları arasında entegrasyon sağlanmaktadır ve böylece devlet kurumları arasında uygulama değişiklikleri ortadan kalkmaktadır.

-Uzak bölgelerde, yurt dışında ve kırsal kesimde yaşayanlar için devlet işlerini kolaylaştırmaktadır.

-Kağıt belgeler ve posta işlemlerinden kaynaklanan gereksiz maliyetlerin ortadan kalkmasını sağlamaktadır.

-E-devlet üzerinden yapılacak işlemlerde sürelerin kısılması ile verimliliğin artması sağlanmaktadır.

-İnsan etkisinin azalmasıyla rüşvet, dolandırıcılık, yolsuzluk ve kayıt dışı ekonomi gibi olası problemlerin azalması sağlanacaktır.

E-Devlet modelinde e-belgenin yönetim modelinde aşağıdaki 4 evre yer almaktadır:

- Varlık Gösterme Aşaması

E- Devlette ilk aşama olarak kamu kurumlarının özel web siteleri oluşturarak, kamu kurumları ve vatandaş arasında iletişim kurmalarıdır. Vatandaşların yürütecekleri işlemler için devlet kurumlarının ayrı ayrı kurduğu internet sitelerinden alacağı başvuru formları ve dilekçeler ile çıktı alıp ve yürütmekte oldukları işler için ön bilgi alma imkanı bulabilmektedirler.

- Bütünleşme Aşaması

Bu aşamada kamu kurumlarının daha önce vermiş olduğu hizmetlerin ayrı ayrı portallar yerine vatandaş ile devlet arasında tek bir portal oluşturarak online bir hizmet oluşturulacaktır. Tek bir portal oluşturulması ile vatandaşların sahip oldukları kullanıcı

adı ve şifre ile altyapı oluşturularak vatandaşlar devlet kurumlarına online olarak başvuru yapabilir ve gerekli belgeleri elektronik imzalı olarak kurumlara ulaştırabilir.

- Entegrasyon Aşaması

Entegrasyon aşamasında devlet kurumlarında kullanılan kağıt belgelerin kullanımı kalkacak ve tüm işlemler elektronik ortamda yürütülmeye başlanacaktır. Elektronik olarak imzalanan belgeler ortak bir veritabanına kaydedilerek vatandaşların daha sonra yapacakları işlemler için tekrar tekrar kamu kurumlarına başvurmaları gerekmeyecek. Tüm devlet kurumlarının sistemleri ortak bir arşiv sistemine kaydedilerek tekrarlanan uygulamalara gerek kalmayacaktır.

- Toplumsal Dönüşüm Aşaması

Bu aşamada ülke içinde internet kullanan ve internet kullanmayan bireyler olarak bölünmenin olmasını engellemek için herkesi kapsayacak yaygın eğitim verilmelidir. Sadece e- devlet sisteminin kurulması yeterli olmamakla birlikte internetin vatandaşlar tarafından doğru ve etkili bir şekilde kullanmaları sağlanmalıdır. Bu bağlamda vatandaşlar bilgilendirilerek internet çağına uygun bir eğitim verilmelidir. (Civelek M. E., 2019)

3.4.2.6 UYAP

Adalet Bakanlığı' nın e-devlet sisteminin bir kolu olarak e-adalet sisteminin kurulması için, Adalet Bakanlığı Merkez teşkilatı ile beraber bütün mahkemeler, adli tıp, cumhuriyet başsavcılıkları ve icra dairelerini de kapsayarak bilgisayar ağı kurmak ve taşra birimleri ve bakanlık ile bilgi alışverişinin ekonomik ortamda yapılması, vatandaşlara çevrim içi hizmet sağlanması gibi amaçlar ile UYAP' ın gerçekleştirilme çalışmaları başlamıştır.

Ülkemizde UYAP işletimde olup Bakanlık ve yargı birimlerinin her türlü yargısal, idari ve denetim araçları ile elektronik ortamda yürütülmektedir. UYAP elektronik imza altyapısına göre geliştirilmiş ve merkezi bilgi sistemi ile kurulmuş, yargı ve yargı destek birimleri ile entegrasyonu sağlanmıştır. UYAP' ta bilgi ve belgeler değişmez ve güvenli bir şekilde elektronik ortamda saklanmaktadır ve kullanıcılar bu bilgi ve belgelere ihtiyaç durumunda hızlı ve kolay bir şekilde ulaşmaktadırlar.

UYAP' ın yargı sistemini sağladığı katkılar şu şekildedir: her türlü yargısal ve idari faaliyetler bilgisayar ortamında sistem üzerinden yürütülebilmektedir, elektronik ortamda tutulan belgeler güncel, doğru ve eksiksiz bir şekilde tutulup ihtiyaç durumunda kullanıcılar tarafından kolayca ulaşılabilir, birimler arası yazışmalar elektronik ortamda yapılabilir, UYAP' a online bağlantı ile dava ve soruşturmalar iletilip anında cevap alınabilmektedir (UYAP, 2020).

Ulusal Yargı Ağı Portalı kapsamında yazışmaların elektronik ortamda yapılması: yazışma ve talimatların elektronik olarak ağ üzerinden anında gönderilmesi ve dolaşması mümkündür. Bu konudaki hedef, idari ve adli yargı birimlerinin online olarak birbirine bağlanması ve mahkemelerin birbiri ve kamu kurumları ile birbirine entegre olup haberleşebilmesidir. Tüm yazışmalar ve haberleşmelerin UYAP dahilinde gerçekleştirilmesidir.

3.4.2.7 DİR

Dahilde İşleme Rejimi Uygulaması 2006 tarihinden itibaren elektronik ortamda yapılmasına başlanmıştır. Dahilde İşleme Rejimi Uygulaması ile ihracatçılar zaman ve yer bakımından bağımsız olarak her türlü işlemlerini elektronik ortamda takip edip işleme koymaktadırlar ayrıca başvuruları elektronik imza kullanarak online şekilde yapabilmektedirler. Dahilde İşleme Rejimi Uygulaması Elektronik İmza Kanunu ile Nitelikli Elektronik İmza kullanılan ilk uygulamadır. Bu uygulama ile dış ticaret işlemlerinde süreçler kısaltmakta ve böylece zamandan tasarruf edilmektedir (Bakanlığı, 2019).

3.5 Elektronik Belgelerin Hukuksal Geçerliliği

Elektronik belgelerin Dünya' da uluslararası bir platformda bilinmesi ve e- belgeler ile ilgili özel yasaların bulunmaması, günümüzde e- belgelerin hukuksal bir temele dayanmadığı durumunu belirtmektedir. Dış ticarete kullanılan belgeler için mevcut yasa ve teamüller, e- belgeler ile ilgili anlaşmazlıkların durumunda hukuksal kaynak olarak kullanılabilir.

Uluslararası ticaret belgelerinin dayanmakta olduğu hukuksal kaynaklar aşağıdaki gibidir (Civelek & Sözer, 2003):

- Uluslararası Anlaşmalar: GATT (General Agreement on Tariffs and Trade)

- Uluslararası Taşımacılık Kuralları: Deniz ve Taşımacılık Kanunu
- Ulusal Ticari Kanunlar: Borçlar Kanunu ve Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu
- Ulusal Taşımacılık Kuralları: COGSA (Carriage of Goods by Sea Act)
- Uluslararası ticari kural ve teamüller: UCP 500)Uniform Customs and Practices for Documentary Credits)- INCOTERMS (International Commercial Terms).

4. ELEKTRONİK İMZA

Elektronik ticaret uygulamalarının en başında güvenlik gelmektedir. Elektronik belgelerin onaylanması ve kayıt altında olması için güvenli elektronik imzaya sahip olmaları gerekmektedir. Bu bölümde elektronik imza tanımları, elektronik imza çeşitleri, Türk Hukukunda elektronik imza incelenmektedir.

4.1 Elektronik İmza tanımı

Türk hukukunda elektronik imza Avrupa Birliği Direktifi konu alınarak başka bir elektronik veriye eklenen ya da elektronik veri ile mantıksal bağlamı bulunan ve kimlik doğrulama aracı olarak kullanılan elektronik veri olarak tanımlanmaktadır (EİK, 2004)

5070 sayılı ‘‘Elektronik İmza Kanunu’’na göre güvenli bir elektronik imzada bulunması gereken özellikler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

- Münhasıran imza sahibine bağlı olan,
- Sadece imza sahibinin tasarrufunda bulunan güvenli elektronik imza oluşturma aracı ile oluşturulan,
- Nitelikli elektronik sertifikaya dayanarak imza sahibinin kimliğinin tespitinin olması,
- İmzalanmış elektronik veride sonradan herhangi bir değişiklik yapıp yapılmadığının doğruluğunu sağlayan, elektronik imzadır.

Global ve Uluslararası Ticarete Elektronik İmza Yasa’sı elektronik imzayı ‘‘bir sözleşme veya başka bir kayıta eklenmiş ya da mantıksal olarak bağlanmış ve bu bantı imzalama niyetinde olan kişi tarafından yürütülmekte olan elektronik ses, sembol veya işlem olarak tanımlamaktadır (Menna, 2001).

4.2 Elektronik İmza Seviyeleri

Bu bölümde; basit elektronik imza, gelişmiş elektronik imza, güvenli elektronik imza ve ESH’ den verilen imza olarak dört başlık altında elektronik imza çeşitleri incelenmektedir.

4.2.1 Basit Elektronik İmza

Basit elektronik imza ile bilgisayar ortamında elle oluşturulan imza, biyometrik, dijital imza veya ıslak imza olarak taranıp elektronik belgelere eklenmesi denilebilir. Bir başka tanıma göre basit elektronik imza CMS (Cryptographic Message Syntax) ile yapılabilen imzalanan içeriğin yapısını, imzalanan içeriğin özünü ve sertifikaya dair bilgiyi içermekte olan imzadır (Selçuk, 2019).

4.2.2 Gelişmiş Elektronik İmza

Gelişmiş elektronik imza, genel elektronik imza tanımına farklı öğelerin eklenmesi ile tanımlanabilir. Verinin korunduğunu göstermesi ile birlikte, imzalayanın kimliğini de tespit etmektedir. Gelişmiş e-imza Avrupa Birliği Direktifine göre bir tek imzalayanın kontrol edebileceği araçlar ile yapılan ve içerikte yapılması mümkün değişikliğin bilinmesini sağlamaktadır (Erturgut, Elektronik İmza Kanunu Bakımından E- Belge ve E- İmza, 2003). Gelişmiş elektronik imza, basit e-imza ya oranla daha güvenilirdir.

4.2.3 Nitelikli Elektronik İmza

Nitelikli elektronik imza, Eıdas (Electronic Identification , Authentication and Trust Services)' a göre Avrupa Birliği üye ülkelerinde özel yasal özelliğe sahip olan ve ıslak imzanın legal karşılığı bulunan elektronik imza türüdür (Şimşek, Özcan, Ergun, & Çelik, 2019). Gelişmiş elektronik imza özelliklerine ek olarak imza sertifikasının akredite bir ESHS aracılığı ile verilmesi ve nitelikli elektronik imza işleme aracı ile olması zorunludur.

4.2.4 Akredite Edilmiş Sertifika Hizmet Sağlayıcısı'ndan Verilen İmza

Akredite edilmiş sertifika hizmet sağlayıcıları aracılığı ile verilen nitelikli sertifikaya dayanmakta olan güvenli e- imzaların, hukuki şekli ya da belgelerin ispatı bakımından güvenli elektronik imza ile arasında bir fark gözükmemektedir. Çünkü hukuki işlemler bakımından e-imzalı verilerin delil olarak kullanılması ile ilgili akredite edilmiş sertifika hizmet sağlayıcılarından ek olarak söz edilmemektedir (Erturgut, Elektronik İmza Kanunu Bakımından E- Belge ve E- İmza, 2003).

4.3 Elektronik İmzanın Faydaları

-Elektronik imza veri bütünlüğü sağlamakta, değiştirilemeyen ve karıştırılmayan elektronik belgeler için kanıt oluşturmaktadır,

- Alıcı ve göndericinin kimliğini belirlemeyi kolaylaştırarak kimlik belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır,
- Gönderilen ya da alınan veri alıcı veya gönderici tarafından inkar edilememektedir,
- Elektronik olarak yapılan işlemleri zaman bakımından hızlandırmaktadır,
- Güvenlidir ve gereksiz maliyeti azaltmaktadır (Ermiş, 2006).

4.4 Türk Hukuku Bakımından E-İmza

Elektronik imzalı verilerin hukuki yönden kabul edilmesi için, elektronik veri taşıyıcısı veya e-mail aracılığı ile elektronik belgeler hukuki sürece taşınabilir.

4.4.1 Elektronik İmza Kanunu

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu 23.01.2004 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanmış ve elektronik imza, güvenli elektronik imza ve elektronik sertifika hizmet sağlayıcısı tanımlarının yanı sıra elektronik imza oluşturma ve doğrulama araçlarını da içermektedir.

Elektronik İmza Kanunu' nun amacı e-imzanın teknik ve hukuksal yönlerini düzenlemektedir. Bu kanunun kapsamında ise e- imzanın hukuksal yapıları, elektronik sertifika hizmet sağlayıcıları ve elektronik imzanın kullanım alanlarını düzenlemektedir.

EİK' da elektronik imza, kimlik doğrulama maksadıyla kullanılan ve elektronik bir içeriğe eklenen ve bu elektronik veriyle mantıksal bir bağlantısı elektronik veri olarak tanımlanmaktadır. Elektronik İmza Kanunu' na göre elektronik veri, elektronik veya benzer araçlarla üretilen, taşınabilen ve korunabilen kayıtları ifade etmektedir (EİK, 2004).

4.4.2 Borçlar Kanunu Bakımından Elektronik İmza

Elektronik imza ile ilgili hükümler 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu' nun 22, maddesine ek Borçlar Kanunu' nun 14. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre ‘‘ Güvenli elektronik imza ile elle atılan imza aynı ispat gücündedir. Bu bakımdan Elektronik İmza Kanunu 5. Maddede bulunan istisnai durumlar haricinde hukuki işlemler için elektronik veriler üzerinde elektronik imza kullanılabilecektir (Erturgut, 2003).

4.4.3 Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Niteliği

Elektronik İmza Kanunu' nun 5. Maddesine göre ‘‘Güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı hukuki sonucu doğurur.’’ Buna göre elle atılan imza güvenli elektronik imza ile eşdeğerdir. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu' na göre Güvenli elektronik imza taşıyan belgeler senet hükmündedir (Erturgut, 2003). Elektronik İmza Kanunu elektronik imzanın sahibinin elektronik veride bulunan güvenli elektronik imzayı reddetmesi durumunda yapılması gereken işlemler için Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu' nun 308. maddesinde yer almaktadır. Elektronik veri üzerindeki e-imza sahibine imzanın kendine ait olup olmadığı sorularak, inkar edilmesi durumunda bilirkişiden yararlanarak elektronik imza incelemesi yapılmaktadır. Bu hükümler yalnızca güvenli elektronik imza için geçerli bulunmaktadır (Erturgut, 2004).

5. DIŞ TİCARETİN ELEKTRONİKLEŞMESİ

Dıő ticaret süreci bir dizi iőlem ve belgeler içermektedir. İthalat ve ihracat süreçlerinde daha önce de belirtildiği gibi birçok belge kullanılmaktadır. Dıő ticaret iőlemlerinde ithalat ve ihracat yapan taraflar için űlkelere göre farklı prosedürler, yasal düzenlemeler ve maliyetler açısından sorunlar yaőanabilmektedir. Bu nedenle dıő ticaretin dijitalleőmesi dıő ticaret iőlemlerinde kolaylık, maliyetlerin düőmesi, iőlem hızlarının artması gibi faydalar sağlayacaktır. Dıő ticarete kağıt tabanlı süreçlerin devam etmesi gereksiz maliyetlere, süreçler içerisinde yaőanan hata olasılıklarına, kağıt tabanlı süreçten kaynaklanan zaman kayıplarına ve uluslararası rekabet gücünü yavaşlatmaya neden olmaktadır.

Dış ticaret süreçlerinde işlemlerin kağıt belgeler ile yapılması, ihracatçının (satıcı) ithalatçıya (alıcı) satın alma őartlarını içeren proforma faturayı göndermesi ile başlar. İthalatçı tüm koşullar uygunsa proforma faturanın çıktısını alarak imzalar, tarar ve tekrar ihracatçı őirkete gönderir. Proforma anlaşmasına göre bir  n ödeme gerekli ise proforma faturanın bir kopyası da finans departmanına gönderilir ve ödeme sağlanması beklenir. Finans departmanı  n ödemeyi yapmak için şirket yetkilisi imzası ile ödeme mektubu hazırlayarak bankaya gönderir. Proforma fatura ödeme için finans arőivine eklenir. Banka ödemeyi gerçekleştirir ve banka arőivine proforma fatura çıktısı, ödeme bilgileri ve swift eklenir. İthalatçı firma bankadan gelen ödeme bilgisini ihracatçıya iletir ve üretim başlar. Proforma fatura üzerinde yazan teslim şekline göre hangi taraf taşıma işlemini yönetecek ise ithalatçı ya da ihracatçı lojistik şirketi ile anlaşma sağlanır. Anlaşması sağlanan lojistik firmasına yükleme detaylarını içeren taşıma sözleşmesi imzalanır, kaőelenir ve taşıma şirketine gönderilir. Lojistik firması da taşıma sözleőmesini imzalayıp, kaőe basarak ithalatçı ya da ihracatçı firmaya gönderir. Lojistik işlemlerine baőlanması için ithalatçı / ihracatçı firma taşıma şirketi ile irtibata geçerek belirlenen teslim şekline göre taşıma belgeleri hazırlanır taraflara sunulur. Yükleme ile birlikte gereken çıkış bildirimi, koőimento veya taşıma belgeleri (A.TR, EUR.1 gibi) hazırlanır,  ıktıları alınır ve kopyaları ile birlikte dış ticaret dosyasına eklenir. Yaygın olarak belirlenen ödeme şekline göre ihracatçı firma taşıma belgeleri ve gerekli kopyalarını hazırlayarak ithalatçı firmaya ya da alıcı firmanın bankasına iletir. İthalatçı firma bütün belgelerin çıktılarını alarak ödeme için bankaya iletir. Finans departmanı tarafından ödeme için gerekli belgeler hazırlanarak arőivlenir. Yapılan sözleşme őartlarına göre ticareti yapılan malın sigortası için ithalatçı / ihracatçı

firma sigorta şirketi ile anlaşarak sigorta poliçesi talep edilir ve poliçe de çıktısı alınarak dosyaya eklenir. Teslim şekline göre değişerek ithalatçı firma gümrük şirketine gerekli belgelerin kopyalarını ileterek gümrük için gerekli prosedürleri başlatır. Ödeme gerçekleştikten sonra ihracatçı hazırlanan belgelerin orijinallerini ithalatçı ya da ithalatçı bankasına belgeler teslim edilmek üzere kuryeye teslim edilir. Uluslararası gönderim birkaç gün sürmektedir. Belgeler ithalatçı firmanın bankasına gönderildi ise ithalatçı firma gümrük işlemleri için bankadan belgeleri almaktadır ve bunun için ayrıca bankaya kurye ya da personel gönderilerek orijinal belgelerin alınması sağlanır. Gümrükleme şirketi orijinal belgelerin alınması için ithalatçı / ihracatçı firmaya kurye ya da kendi personelini göndererek belgeleri teslim alır. Mallar ulaştığında taşıma şirketi tarafından varış bildirimi yapılır. Örneğin ticarete konu olan malın deniz yolu ile taşınması yapıldıysa ithalatçı ya da gümrük yetkilisi orijinal konşimento ve beyannameyi alarak gümrükleme işlemlerini tamamlar. Malların ithalat süreci gümrükleme işlemleri ile tamamlanır. Gerekli belgeler, gümrük işlemleri ve ithalatı yapılan ülkeye göre değişen malların menşei belgeleri talep edilebilir.

Kağıt belgeler ile yapılan dış ticaret işlemleri sürecinde aynı belgeler herkes tarafından çıktısı alınmakta ve arşivlenmektedir. Bazı durumlarda kağıt belgelerin kargo yoluyla gönderilmesi ve taraflar arasında dolaştırılması belgeler için gecikme ve kayıplara neden olabilmektedir. Tüm bu işlemler taraflar için zaman ve maliyet kaybı yaratmaktadır. Dış ticaret sürecinin bu şekilde yapılması ile ithalatçılar, ihracatçılar, tarafların bankaları, nakliye şirketleri, sigorta şirketleri, gümrük şirketleri kağıt bazlı işlemler sonucunda tüm taraflar için zaman kaybı ve maliyetin artmasına neden olmaktadır. Ayrıca bu karmaşık dış ticaret işlemleri süresince karşılaşılan insan hataları da bulunmaktadır. Bu hatalar ticaret yapılan müşteriye de olumsuz etkilemekte, zaman kaybına, maddi kayıplara ve rekabet gücünün azalmasına neden olabilmektedir. Taşıma işlemlerinden kaynaklanan gecikme ve zamanlamadan kaynaklanan sorunlar için ithalatçı, ihracatçı ve nakliyeciler ek ücretler ödemek zorunda kalabiliyor (Beecher, 2006).

Günümüzde küreselleşen ve teknolojik yenilikler eklenen ticarete yoğun bir rekabet ortamı vardır. Bu rekabet ortamında dış ticaret şirketleri maliyetlere odaklanmaktadır. Bu maliyetlerin çoğu kağıt bazlı çalışmalardan ortaya çıkmaktadır. Kağıt bazlı ticaretin şirketlere ek maliyet olarak dezavantajı bulunmaktadır. Ancak elektronik belgeler ile yapılan ticaretlerde işlem süreleri kısalmış ve maliyetler azalmıştır (Civelek,

Çemberci, Uca, Çelebi, & Özalp, 2017). Artık dış ticaretin elektronik ortama aktarılması planlanmaktadır. Bu doğrultuda ülkeler ve uluslararası şirketlerin bu konuda çeşitli çalışmaları mevcuttur. Örneğin Türkiye’ de gümrük beyannameleri tamamen elektronik ortama geçmiş bulunmaktadır. E-AWB gibi sistemler sürekli olarak geliştirilmekte ve kullanılmaktadır (Civelek, Çemberci, Uca, Çelebi, & Özalp, 2017).

Civelek ve Özalp’ e göre Elektronik belgelerin şirketler ve ülkeler için sağladığı faydalar aşağıdaki gibidir (Civelek & Sözer, 2003):

- Maliyetin düşmesi,
- Zamandan tasarruf,
- Karmaşık ödeme yöntemlerinin giderilmesi,
- İnsan faktörü etkisinin azalması,
- Dış ticaret sürecinin basitleştirilmesi,
- Ticaret hacminin artması,
- Dil farklılıklarından kaynaklanan sorunların giderilmesi,
- Belge sayısının azalması,
- Sahteciliğin önlenmesi.

Elektronik belgelerin sağladığı bu tür faydalara rağmen bazı şirketler dış ticaret işlemlerinde hala kağıt belgeler kullanmaktadır. Elektronik belgelerin kullanılmamasının sebebi olarak şirketler bu yöntemi pahalı ya da karmaşık bulmaktadırlar. Dış ticaret için elektronik belgelerin önündeki engel iki taraf arasındaki elektronik belge standardıdır. Elektronik belge sistemlerinin işleme sokulmasına engel sorunlar teknik değil de psikolojiktir (Björk, 2006). Çalışanlar için bilgisayar kullanımında zorluklar, dijital ortam ve internet kullanımında zorluklar buna örnek olarak gösterilebilir. İnsanlar eski yöntem kağıt bazlı çalışmanın daha güvenli ve kolay olduğunu düşünüyorlar. Bu sorunlar yazılım teknolojisinin geliştirilmesi halinde bile hala karşılaşılabiliyor.

Dış ticarete elektronik belgelerin önünde bulunan engeller aşağıdaki gibidir (Civelek & Özalp, 2018):

- Dış ticarete kağıt belge ile yürütülen iş süreci ve kağıtsız yürütülen iş süreçleri arasında farklılıklar vardır,

- Kağıtsız dış ticaret için uluslararası standartlar tam olarak belirlenmemiştir,
- Dış ticaret işlemleri sürecinde her ülkeden çok sayıda işletme vardır ve bunların farklı karmaşık iş süreçleri vardır,
- Kağıt belgelere dayanan güven ve bilinirliği yıllar boyunca ortadan kaldırmak zordur,
- Bir projenin gerçekleştirilmesi için kurumlar arası entegrasyonu kurmak zordur,

Dış ticarete elektronik belge yönetimi süreci henüz tam anlamıyla kullanılamamaktadır. Uluslararası yasa ve yönetmeliklere uygun olarak oluşturulan bir elektronik belge altyapısı yoktur. Elektronik belgelerin önündeki engeller aşılıp tamamen kağıtsız bir süreç için uygun bir altyapı oluşturulmalıdır.

İhracat gücü yüksek olan Uzak Doğu ülkeleri de elektronik belge kullanımında çalışmalar yapmıştır. Elektronik belgelerin kullanımı ile zaman tasarrufu, belge sayılarının azalması ve işlemler süresince maliyetlerin düşmesi sağlanmıştır. Bazı ülkelerin elektronik ticaret girişimlerin de sağlanan tasarruf oranları ile bilgiler tablo 2’ de yer almaktadır.

Tablo 2. Ülkelerin Elektronik Ticaret Girişimleri 1

ÜLKE	BELGE SAYISININ AZALMASI	ZAMAN TASARRUFU	İŞLEM BAŞINA MALİYET TASARRUFU	TOPLAM MALİYET TASARRUFU (USD)
APEC			87-49%	7,5bn
Hong Kong, China				167,5m
Japan	50%	62,9%		0,53bn
Korea				1,8bn-2,4bn
Singapore	97%	99%	20-35%	
Thailand	75-56%	41-42%	24-26%	1,5bn

Kaynak: (Shepherd, 2014)

5.1 Dış Ticarete Elektronik Belgelerin Uygulanması

Bir dış ticaret sürecinde ihracatçı, ithalatçı, nakliye şirketi, sigorta acentesi, gümrük müşavirleri ve bankaların bir araya gelmeleri gerekiyor. Dış ticarete uygulanan işlemlerin elektronik ortama aktarılması zaman ve maliyet açısından avantaj sağlar

ayrıca karmaşık olan dış ticaret sürecini basitleştirir (Civelek, Çemberci, Uca, Çelebi, & Özalp, 2017). Dış ticaret işlemlerinin tamamen elektronik ortamda yapılması kağıda bağlılığı ortadan kaldırır ve tüm işlemleri tek bir platform altında toplar. Dış ticaretin elektronikleşmesiyle ihracatçı ve ithalatçı firmaların dış ticaret sürecine dahil olan tarafları; firmaların bankaları, lojistik şirketleri, sigorta şirketleri, gümrükleme şirketleri ve gümrük idareleri birbirine entegre edilmiş olacaktır. Her taraf kendi işlemini tamamlayarak bir sonraki süreci diğer tarafa iletir. Bu süreçte ihracatçı proforma faturayı ortak bir sistem üzerinden ithalatçıya gönderir, ithalatçı onay durumunda uluslararası geçerliliği olan elektronik imzası ile sistem üzerinden ihracatçıya gönderir. Proforma faturanın onayından sonra proforma ithalatçı bankasına yönlendirilerek ödeme koşulları sağlanır. Banka tarafından ön ödeme yapılarak ihracatçı banka tarafından ihracatçıya bilgilendirme yapılır ve bankanın görevi tamamlanmış olur.

Belirlenen teslimat koşullarına göre ticarete konu olan ürünler hazır olduğunda ihracatçı veya ithalatçı teslimat koşullarını lojistik şirketine bildirerek nakliye işlemini organize edecektir. Çevrim içi sistem üzerinden ürünlerin ne zaman yükleneceği, lojistik şirketi bilgilerini ihracatçı şirket paylaşarak ithalatçı firmanın takip etmesi sağlanır. Ürünlerin taşıma işlemi başladığında lojistik firması sigorta şirketine iletir bu çıkış bildirimine göre ithalatçı ve ihracatçı bilgilendirilir. Sigorta şirketi çıkış bildirimi, poliçe ve yükleme belgelerini gümrükleme şirketine bildirir. Ürünler ithalatçı ülkeye ulaştığında ödeme ile ilgili herhangi bir engel bulunmuyorsa lojistik şirketi, malların teslimatını yaptığını onaylayarak kendi görevini tamamlamış olacaktır. Sistem üzerinden ithalatçı ve ihracatçıya işlem bilgileri ve mal teslimi iletilir. İthalatçı firma ülkesinin gerektirdiği gümrük yasal düzenlemelerini yerine getirerek malı çeker ve gümrük işlemleri tamamlanmış olur. Tüm işlemler ve belgeler sistem tarafından ithalatçı ve ihracatçı ülkelerin gümrük idaresinde iki taraf içinde erişime açık olacaktır.

Bu sistem kurularak tüm tarafların entegre olduğu bir süreç oluşturulacak ve bu sistem aracılığı ile zaman kayıpları azalacak, verimlilik artacak, işlemler üzerinde şeffaflık artacak ve maliyetlere en aza indirilebilecek. Şuan için bu işlemlerin yürütüleceği ortak bir platform bulunmamaktadır. Elektronik imzaların ulusal geçerliliğinin bulunmaması, ulusal mevzuattaki farklılıklar ve güvenliğin nasıl sağlanacağı hususlarında endişeler bulunmaktadır.

Dış ticarete elektronik belgelere geçişte bulunan engeller operasyonel ve yasal olmak üzere iki gruptur. Dış ticaret işlemlerinde ülkeler tarafından uygulanan farklı prosedürler, farklı belge gereksinimleri, farklı elektronik belge süreç yönetimi ve birbiriyle entegre olamama operasyonel bir engel olarak nitelendirilebilir. Bir diğer engel olarak tarafların yasal yükümlülüklerini tam olarak yerine getirip getiremeyecekleri ve elektronik belgelerin yargı sürecinde yeterli olup olmayacağı yasal bir engel olarak görülür (Laryea, 2005).

Civelek ve Sözer' e göre elektronik belgelerin önündeki engeller; internet altyapılarının yeterli olmaması, elektronik işlemlerin karmaşık bulunması, elektronik belgeler için henüz uluslararası standartların olmaması olarak sıralanabilir (Civelek & Sözer, 2003). Dış ticareti kağıtsız olarak yapabilmek için tüm tarafların entegre olacağı ortak bir platform kurulmalı ve taraflar bununla ilgili eğitimlere tabii tutulmalıdır.

5.2 Tek Pencere Sistemi

Dış ticaret işlemlerinin tamamen kağıtsız olarak yapılması için tüm tarafların entegre olacağı ortak bir platform oluşturulmalıdır. Bu platform ile dış ticaret işlemlerine taraf olan ülkeler ortak bir hukuksal yapı geliştirilmelidir (Civelek & Özalp, 2018).

Tek pencere sistemi dış ticarete tüm tarafların bütün işlemleri tek bir portal üzerinden takip etmeleri ve standartlaştırılmış bilgi ve belgelerin işlemlerini gerçekleştirmeleri ve dış ticaret firmaları ile gümrük birliği arasında bilgi alışverişi yapmayı amaçlamaktadır. Gümrük işlemleri sırasında istenilen belgelerin tek bir noktadan temin edilmesi ve gümrük işlemleri için tek bir noktaya başvuru yapılmasını sağlayan bir sistemdir (Rehberi, 2018).

Küresel iş ortakları arasında işlem ve bilgi alışverişinde en önemli faktör elektronik belgelerin standartlaştırılmasıdır. Tek pencere sistemi ile tarafların entegrasyonu sağlanabilir, ticari bilgiler paylaşılabilir ve dış ticaret işlemleri tek bir platformda yapılabilir (Civelek, Çemberci, Uca, Çelebi, & Özalp, 2017). Tek bir pencere portalı ile elektronik ticaretin etkinleştirilmesi, çevrimiçi ticaret platformlarının kurulmasını sağlar ve ihracatçılar, ithalatçılar, gümrük işletmeleri, lojistik şirketleri, bankalar ve devlet kurumları birbiri ile elektronik olarak iletişim içinde olurlar (Nowak & McMaster, 2007).

Tabloda UNNEX (United Nations Network of Experts for Paperless Trade) Birleşmiş Milletler Kağıtsız Ticaret Uzmanları Ağı tarafından hazırlanan tek pencere sistemi geliştirme aşamalarını göstermektedir. Tek pencere sistemi uygulamasının mevcut durumu ve sonraki aşamalarını belirtmek için referans modeli olarak kullanılır.

Tablo 3: Tek Pencere Sistemi Gelişim Aşamaları 1

Aşamalar	Faaliyetler
1. Aşama	Kağıtsız gümrük,gümrük vergisi için e-ödeme,konteyner yükleme listesi,liman veya terminal işletmesi ile basit e-belge değişimi
2. Aşama	Diğer devlet sistemleri ile bağlantı, kağıtsız gümrük sistemleri ile e-izinler
3. Aşama	Limanlarda e-belge değişimi
4. Aşama	Ticaret tarafları ve lojistik hizmet sağlayıcıları ile entegre ortak bir platform oluşturulması
5. Aşama	Bilgi alışveriş sistemi

Kaynak: (Tsen, 2011).

Dış ticaretin elektronikleşme sürecinde başarılı olabilmek için bazı ana unsurların bir araya gelmesi gerekmektedir. Bunlar; kağıtsız dış ticaret sistemi için güçlü bir devlet politikası ve diğer devletler ile işbirliği içinde olması, kağıtsız dış ticaret için tüm altyapıların sağlanmış olması gerekir ve en önemli altyapı hukuksal olarak düşünülmelidir, elektronik imza ve elektronik belgelere yasal statü verilmelidir, devlet dış ticaretin tüm taraflarıyla (özel sektör, nakliye hatları, lojistik şirketleri, bankalar ve sigorta şirketleri) entegre olmalıdır, sorunsuz çalışma süreci için herkesin bilgisayar ve internet ile ilgili güçlü bir altyapıya ve teknik bilgilere sahip olması gereklidir (UNESCAP, 2010).

İhracatla beraber ekonomisi gelişmekte ve ticaret hacmi artmakta olan Kore için kağıda bağlı dış ticaret üretkenliği azaltmakta ve maliyetlerde artış göstermektedir. İhracatta rekabet gücünü korumak ve artırmak için ticaret işlemlerinin kolaylaştırılması adına politikalar olması gerektiğine inanıyor. Ticaret Otomasyon Kanunu yürürlüğe girdiğinden beri koşullar gözden geçirilerek gümrükleme ve lojistik gibi her işlem için ihracat ve ithalat işlemlerini kolaylaştırmak için uTradeHub projesi yürütülmüştür. Bu sistemin hedeflenen faydaları şu şekilde sıralanabilir:

-Akıllı bir servis ağı sağlamak için mevcut e-ticaret hizmetleri ve ticaretle ilgili hizmet ağları uTradeHub sistemine entegre ederek tüm ticari faaliyetleri desteklemektedir.

-Ticaret faaliyetlerine uygun olarak ithalat, ihracat ve yerel işler için ilgili görevleri otomatik olarak üreten ve işleyen iş süreci yönetimine dayalı bir akıllı hizmet ağıdır.

-Bilgilerin yeniden kullanılması için, sisteme girilen belgeler depolandığından ve diğer belgeler için otomatik olarak kullanıldığından, kullanıcının aynı bilgileri tekrar tekrar göndermesine gerek yoktur.

-Belgelerin kullanımının kolaylaşması için, e- belge deposunda saklanan belgeler, bankalar, lojistik şirketleri ve gümrük ofisleri tarafından tek bir tıklama ile ulaşıp gönderilebilecektir.

-Çalışma saatlerinde ve maliyetlerde azalma, ticaret ile ilgili tüm faaliyetleri entegre ederek, tüm çevrimdışı prosedürleri değiştirerek çalışma saatlerini ve maliyetleri azaltır.

-Kullanıcılar, gerekli menü ve hizmeti seçerek özelleştirilebilen bir ortam kurularak, her kullanıcının ihtiyacına göre müşteriye özel hizmetler sağlamaktadır.

-Farklı kullanıcı arayüzü ile e- ticaret hizmetlerinde farklı portal ortamlarına göre web portalları, çözümler, web hizmetleri gibi çeşitli yöntemler ile kolayca erişilebilmektedir.

-Sadece yetkili kullanıcının bilgi ve belgelere erişmesine ve bunları kullanmasına izin vererek, güvenlik garanti edilir. İşlemler sahtekarlık, sahtecilik ve mali olaylardan güvenli işlem ile korunmaktadır (uTradeHub, 2020).

Aşağıdaki tablo 2’ de gösterildiği gibi uTradeHub uygulaması ile binlerce ithalat ihracat şirketleri, lojistik ve ticaret şirketleri, finansman, lisanslama ve sertifikasyon kurumları ve bankalar, sigorta şirketleri bu platform üzerinden ticaret yapabilirler. Böylece tüm ticari işlemler çevrimiçi bir platform üzerinden gerçekleştirilir (uTradeHub, 2020):

Tablo 4: uTradeHub Platformunda Mevcut İşlemler 1

Alan	Kategori	Kullanılabilir İşlevler
Ticaret	İhracat-İthalat içi Temas	İhracat-İthalat içi Temas Formu
	İthalat-İhracat Akreditesi	Akredite İthalat Başvurusu / Müdahale
		Koşul Değişikliği Başvurusu
		İhracat Akretidenin Gelişi
		Akredite Onayı
		Akredite İptali
		Akredite Transferi
		Dengenin Sorgulanması
		İhracat Tarihi Akreditesi
		Sona Erme Tarihi Sorgulaması
		Hizmet Bedelinin Ödenmesi
	Gümrük İşlemleri	Ticari Fatura - Paketleme Listesi
		İhracat-İthalat İzin Talebi
	Taşıma	Ticari Fatura - Paketleme Listesi
		Nakliye Rezervasyonu
		Nakliye Talebi
		Konşimento Onayı
		Genel Nakliye Operasyonları
		Konşimento ve AWB Yönetimi
	Sigorta	Kargo Sigorta Talebi
		Kargo Sigorta Poliçesi
		Onay Talebi
		Kargo Sigortası Onay Bildirimi
	Orjinallik Belgesi	Menşei Belgesi Talep / Sorgulama
		Ticari Fatura Belgesi Talebi
		Menşei Belgesi Verilmesi için Online Ödeme
		Ticari Fatura Örnek Belgesi
	Satınalma ile İlgili Belgeler	Kambiyo Senedi
		Kalite, Miktar, Ağırlık Belgesi
		Lehtar Sertifikası
	İhracat Borsası Müzakeresi	İhracat Faturası Alım Talebi
		Müzakere / İptal Sonucu
		Açık Hesap Transferi / Onay Bildirimi
	Lojistik Bilgileri	Lojistik Görünürlüğün Sorgulanması
	Kredili Satışlar	İthalat Faturası İskontro Bildirim Geçmiş
		Nakliye Belgesi Varış Bildirimi

		Ödeme Onaylama
		Ödeme Emri Talebi
		Ödeme Talimatı
Kargo	MFCS Servisi	Kargo Bildirimlerinin Konsolidasyonu
		Gümrükleme Konsolide Bildirimi
	Deniz / Hava AMS	Gümrüklere Kargo Raporu Gönderilmesi
	e-Teslim/Sipariş	Teslimat Siparişi Çevrimiçi Uygulanması
	e-Taşıma Senedi	e-Konsimento Sigortası
Banka	e-Akredite Hizmeti	Akredite Gelen Bildirim ve Şartlarda Değişiklik
		Uluslararası Ticaret, Finans Geçmişi Yönetimi
		Akredite Transferi
		Kodların, Ticari Şirketlerin ve İşlemlerin Yönetimi
	e-Müzakere Hizmeti	İhracat Konşimento Müzakere Talebi Alınması
		Borsa Faturası için Müzakere Sonuçlarının Bildirilmesi
		Belgeleri İnceleme ve Basma
Ticari Arama	Yurtdışı Pazar	Genel Ülke Bilgileri, Küresel Ekonomik Eğilimler, Seçilen Ülkeler için Ekonomik Eğilim, Seçilen Ülkeler için Ticaret Bilgileri, Her Tür için Piyasa Bilgileri
	İşlem	Alıcı ve Satıcı Bilgileri, Mal Kataloğu, Satınalma Teklifleri, Satış Teklifi, Ortak Girişim Teklifi
	İbraz	Güncel Yurtiçi ve Yurtdışı İbraz, İbraz Hizmetleri ve Bilgileri, Durum Çalışmaları.
	Ticari İşler	Manuel Formlar, Seminer-Eğitim Bilgileri, Kullanıcı Bilgisi, Ticaret ile ilgili hizmetler, İhracat Destek Projeleri

e-Gümrük	İhracat ve İthalat, Gümrük İdaresi, Bilgi Sorgulama, Baskı Servisi için Güncelleme: İhracat ve İthalat Beyannamesi, Geri Ödeme Talebi ve Diğerleri Hakkında Bilgi
	Ticari Şirketler için SMS, FAX, E-Mail, WebMail Yolu ile Gümrük Komisyoncuları için Gerçek Zaman Uyarlı Hizmet
	Fatura Paketleme Listesi ve Kargo Bildirimi Yolu ile Gümrük için Gerçek Zaman Uyarlı Talep
	ASP Yolu ile Bağlantı Yolu ile Gerçek Zamanlı Lisans Bilgileri Sağlanması, Lisanslama ve Onaylama Kurumlarına Yönelik Hizmetler
	İhracat Beyannamesinin Nakliyeciyeye İletilmesi
	MFCS Bağlantı Yolu ile Lojistik Bilgilerin Sorgulanması
	e-Ticaret Merkezi Portalı Yolu ile Sorgulanması
	Gelen Malların Gerçek Zamanlı Gümrüklü Bölgeye Bildirimi
	İhracat ve Kargo Takip Bilgileri için Gönderi Bilgilerine Entegre Sorgulama

Kaynak: (uTradeHub, 2020)

Dış ticaret belgelerinin elektronikleşmesi ile çevrimiçi platformda yapılan kağıtsız dış ticaret işlemleri güvenilirliğini ve izlenebilirliğini artırmakta ve böylece vergi kaçakçılığı gibi olası riskleri önlemektedir. Özel sektör için kağıtsız dış ticaret operasyonel süreçlerin kısılmasına ve verimliliğin farklı alanlara kaydırılmasına katkıda bulunur ayrıca insan etkisinden kaynaklanan hataları ve gecikmeleri önleme ve ticari taraflar arasındaki işbirliğini artırmaktadır. Büyük ölçekte bakıldığında kolaylaştırılmış, güvenilir ve izlenebilir dış ticaret işlemleri rekabet güçlerini ve ekonomilerini artırarak büyüyen ülkeler için gerekli bir yapıdadır. Bu sistemin kurulabilmesi için maliyetlerinin karşılanması gerekir. Gelişmekte olan ülkeler için telekomünikasyon altyapısındaki eksiliklere değinilmeli ve bu engellerin aşılması gereklidir.

Etkin bir yasal altyapı oluşturma gereği, ulusal düzeyde tek pencere sistemlerinin başarısı için önemli bir unsurdur. Tek pencere sisteminin geliştirilmesi ve uygulanması ile ilgili endişe teknik olarak birlikte çalışabilirliktir. Ortak bir çalışabilirlik sağlamak için teknolojik altyapı ve bu teknolojik altyapının yasal gerekliliklere uyumlu olması gerekmektedir. Tek pencere sisteminde paylaşılan bilgiler, diğer ülkelerinde tek pencere sistemindeki ulusal yasalara da uymak zorundadır.

Tek pencere sisteminde, işlemlerin kim tarafından toplanıp işlenebileceği, kim tarafından oluşturulup ve paylaşıldığı, bu bilgilere kimlerin erişebileceği yasal çerçeve ve yeni düzenlemeler ile yapılması gerekir. Tek pencere sistemine dahil olan ithalatçılar, ihracatçılar, nakliyatçılar, sigorta şirketleri, bankalar, gümrükleme şirketleri uluslararası ticaret işlemlerinde belirlenen yasal düzenlemelere uymalıdır. Tek pencere sisteminde gizlilik kuralları, ticari gizlilik ve güvenlik ile ilgili olarak ülkeler ile yasal sınırlarda çatışmayı önlemek için yasal düzenlemeler oluşturulmalıdır. Ve bu yasal çerçeveler devlet ve sivil toplum kuruluşları için de olmalıdır. Kullanıcıların yetki ve sorumlulukları tam olarak tanımlanmalı ve güvenlik hususları belirlenmelidir (Luddy, 2008).

5.3 Blockchain Teknolojisi

Birçok alanda yenilik yaratması beklenen blockchain, ilk olarak 2008’ de kriptografi içinde ortaya çıkan bir teknolojidir. Blockchain, merkezi olmayan işlemlerin dijital bir kayıdır ve bilgisayar veya sunucular tarafından yönetilir. Bir blok zincirinde her bir eş verilerin kopyasını tutar ve güncellemeler tüm katılımcılarla aynı anda paylaşılır. Katılımcıların aynı bilgiye her zaman erişimi vardır (Ganne, 2018).

Blok zinciri, basit olarak tanımlanırsa bağlı bir liste yapısının özelleşmiş halidir. Listenin her bileşeni, kendinden sonra gelen bileşeni işaretçi yoluyla işaret eder. Böylece listenin başlangıcından sonuna kadar bütün bileşenler birbirine bağlanmış olur. Blok zinciri teknolojisinin önemli kullanım alanlarından biri de akıllı sözleşmelerdir. Akıllı kontrat yapısı ile sözleşme içeriğinde belirtilmekte olan gerekli koşulların sağlanması ile amaçlanan eylemin hayata geçmesi sağlanmaktadır (Ünsal & Kocaoğlu, 2018).

Blok zinciri yapısı birbirine bağlı ardışık şifreli bloklar zinciridir. Dijital imzalar ve kriptografik karma araçları kaydedebilir. Klasik kağıt belgelerin tüm fonksiyonları tek bir elektronik belgede toplanmaktadır. Bütün belgelerin kombinasyonu ticaret belgelerini tek bir evrensel dış ticaret belgesine dönüştürür ve entegrasyonu sağlar. Böylece tüm çevrim içi belgeler çok partili kullanım için uygundur. Blok zinciri sayesinde güvenilir ve üçüncü tarafa ihtiyaç duymadan çevrimiçi işlemler yapılabilir. Blok zincir teknolojisi ile zaman kayıplarının ortadan kalkması ve maliyet düşüşü sağlanabilir (Civelek & Kibritçi Artar, 2019).

6. SONUÇ

Bu çalışma da uluslararası ticaret, uluslararası ticaret iş süreçleri, uluslararası ticarete kullanılan belgeler, elektronik belgeler, elektronik imza, Türkiye’ de elektronik belge çalışmaları, Dünya’ da elektronik belge çalışmaları, dış ticaretin elektronikleşme süreci incelenmiştir.

Dış ticarete ithalat ve ihracatçının anlaşmasından itibaren ticari prosedürler, taşıma prosedürleri, finansal prosedürler ve gümrük işlemleri için bir çok kağıt belge ve karmaşık bir süreç vardır. Uzun ve karmaşık iş süreçlerinin iyileştirilmesi için dış ticaret belgelerinin elektronikleşmesine ihtiyaç vardır. Bu kağıt belgelerin bir kısmı elektronik belge sürecine girmiş bulunmaktadır.

Dış ticaretin elektronikleşmesi için öncelikle uluslararası ticarete kullanılan belgelerin basitleştirilmesi gerekmektedir. Uluslararası ticari standartlar yeniden yasal bir sürece girmeli ve uluslararası bir geçerlilik sağlamalıdır. Uluslararası geçerliliği sağlanan elektronik belgeler dış ticaret tarafları arasında çevrim içi bir platform aracılığı ile paylaşılmalıdır. Gelişen teknoloji ile tüm sistemler entegre edilerek belgeler ortak bir ağda paylaşılabilir. Fakat tüm bu süreçlerin oluşabilmesi için tüm tarafların ve ülkelerin altyapılarının uygun olduğu düşünülmelidir. Gerekli altyapı sağlanır ve kişilerin ihtiyacı olan teknolojik eğitimler verilirse dış ticaret işlemleri elektronik ortamda verimli bir şekilde yapılabilir.

Civelek ve Sözer’ e göre ticaret noktası kavramı bütün ticari işlemlerin başlangıçtan bitiş noktasına kadar internet ortamında yapılması, ticarete konu olan öğelerin bir araya getirilmesi, ticaret işlemlerinde yer alan kişi ve kurumların ortak bir platformda buluşarak iletişime geçebileceği sistemdir. Yani ticaret işlemleri sürecinde kişi ve kurumların kağıt belge kullanmayarak yapılacak tüm ticari işlemleri tek bir platform altında yürüttüğü, finans ve vergilendirme konularının internet ortamında yürütülmesi, kağıt ve insan faktörü maliyetinin azaldığı, işlem sürelerinin kısaldığı akıllı elektronik belgelerin kullanıldığı web tabanlı bir ticaret noktası sistemidir (Civelek & Sözer, 2003).

Tasarlanmış ticaret noktası modellemesi sadece elektronik ortamda ticari taraflar arasında belge paylaşımını sağlayan bir süreç tasarımıdır. Tüm taraflar için iş süreçlerinin ortak bir sisteme entegre edilmesi ile dış ticaret işlemlerinin internet ve

internet teknolojileri ile şeffaflaşması, basitleştirilmesi ve hızlandırılması olarak adlandırılabilir. Bu modelleme sadece belge paylaşımını amaçlamamaktadır. Belgeleri çevrim içi kullanmak, basitleştirmek aynı zamanda akıllı elektronik belge olarak kullanmak sisteme dahil edilmiştir. Alıcı ve satıcının internet üzerinden iletişim kurması sadece birbirini bulmak için geçirilen süre kadardır sonraki bütün işlemler klasik uygulamalar ile kağıt belge olarak ilerlemektedir.

Ticaret noktası ticaret tarafları arasında elektronik belgelerin paylaşılması, elektronik imza eklenmesi ve elektronik ortamda arşivlenmesi değildir. Tüm elektronik iş sistemlerinin entegre olduğu ve bu süreçlerinde içine dahil olduğu web tabanlı bir sistemdir. İş süreçleri elektronik olarak yürütüldüğü için tarafların ihtiyaç duyduğu fiziksel bürolara gereksinim azalacaktır. Böylece home ofis kavramları daha etkin olarak serbest çalışma kavramları daha yaygın olacaktır. Tüm bu kavramlar dış ticaret süreçlerinde maliyetlerin düşmesini sağlayacaktır. Asıl amaç ticari işlemlerin aşamalarında, çağımızın etkin bir iletişim aracı olan internetin kullanılması durumudur. Ticaret noktası kullanımı ile kurum sistemlerinde entegre olan elektronik belgelerin uluslararası standartlar ile belirlenmiş olması gerekir. Ticaret Noktası sisteminde akıllı elektronik belgeler kullanıldığında üretimler elektronik ortamda takip edilebilecek, iş anlaşmaları elektronik ortamda yapılabilecek, stok, sevkiyat kontroller ve vergilendirmeler elektronik ortamda yapılabilecek. Belgeler elektronik ortamda arşivlenip otomatik olarak muhasebeleştirilecek. Kağıt belgelerin uzun yıllar arşivlerde saklanması maliyetli olmaktadır. Bunun için elektronik arşivleme öneli bir Ticaret noktası faaliyetidir. Kağıt belgelere ihtiyaç duyulmasında arşivden bulunup çıkarılması uzun ve zor süreçlerdir. Elektronik arşivleme ile ihtiyaç duyulan veriler istenildiği zaman elektronik ortamdan bulunabilecektir.

Alıcı ve satıcıları çevrim içi ortamda bir araya getiren bu platform ile potansiyel alıcı ve satıcılar birbirlerine tavsiye edilir. Alıcı ve satıcı ürün, fiyat ve şartlar konusunda anlaşması durumunda dış ticaret işlemleri onaylanarak başlar. Alıcı ve satıcı arasında satış koşulları gözden geçirilerek çevrimiçi platformda elektronik belgeler düzenlenmeye başlar. Bu durumda klasik dış ticarete olduğu gibi proforma fatura basılıp, imzalanıp, taranıp orijinalinin de gönderilmesine gerek yoktur. Tüm bu işlemler elektronik imza ile çevrim içi bir ortamda kolayca yapılacaktır. Taraflar arasında dökümanların paylaşımı blok zincir teknolojisi ile gerçekleştirilecektir. Sözleşme imzalandığı zaman ürün birim fiyatı, miktarı, mal teslim bilgileri, banka

bilgileri, ödeme yöntemi, gerekli olan ön ödeme, yükleme varış yeri sistem tarafından tanımlanır. Ödeme yöntemine göre bir ön ödeme mevcut ise bankaya yönlendirilir. Banka ödeme işlemini tamamlayarak işlem takibini yapacak belge ile blok zincir sistemine dahil edilir. Üretim sürecinin tamamlanması ile sözleşmeye göre taşımayı üstlenen taraf nakliye şirketini tanımlar yükleme talimatları blok zincir üzerinden sisteme aktarılır. Lojistik şirketi yükleme işlemlerini tamamladığında yükleme ayrıntıları ilgili taraflara sunulur. Sisteme entegre olan gümrük idaresi ile gümrük süreci yürütülür. Nakliye işlemlerinin sonunda sistem üzerinden uygun sigorta işlemleri tamamlanır ve sisteme aktarılır. Sistem bütün işlem sonuçlarına göre eğer bir engel yoksa bankaya bildirim yapar ve ödeme gerçekleştirilir. Talimatı sistem üzerinden alan banka ödeme işlemlerini tamamlar. Ticareti yapılan ürünlerin ulaşmasıyla her işlem blok zincir sistemine tarihsel olarak kaydedilir. Her bir dış ticaret işlemi için tek bir referans numarası kullanılarak kayıt edilir. Belirtilen örnekler dış ticaret işlemlerinin yalnızca bir kısmını kapsamakta, dış ticarete ‘‘Nesnelerin İnterneti’’ ve ‘‘Blockchain’’ uygulamalarına basit örnekler verilmiştir (Özkardeş, 2019).

Entegre bir sistem kurularak bu modellemeler uygulandığında:

- Taraflar dış ticaret işlemlerini masada veya ofiste masa başında çalışmak zorunda olmadan yürütebilecekler. Böylece çalışanların ve şirketlerin ofise bağımlılığı ortadan kalkarak ofis maliyetleri ve şirket giderleri azalacaktır.
- Dış ticaret işlemlerinin ve süreçlerin basitleştirilmesi ile dış ticaret işlemlerinde insan kaynakları ihtiyacı azalarak şirketlerin finansman giderleri azaltılacak ve yapılan bu tasarruflar şirketler için ürün geliştirmede kullanılabilir.
- Dış ticaret işlemlerinde elektronik belgelere insan müdahalesi azalarak hatalar minimize edilecek ve dış ticaret işlemlerinde şeffaflık sağlanacaktır.
- Dış ticaret süreçleri ve operasyonlar standartlaştırılarak olası kayıp ve gecikmeler en aza indirilir ve maliyetler öngörülebilir hale gelir.
- Klasik dış ticaret süreçlerinde kağıt tüketimi ve arşivleme maliyetleri en aza indirilir ve ihtiyaç halinde belgelere elektronik ortamdan kolayca ulaşılabilir.
- Kurumlar arasında sağlanan entegrasyon ile belgelerin kağıt olarak gönderilmesi ve bu süreç içerisindeki kayıp ve gecikmeler ortadan kalkacaktır.

- Klasik dış ticaret işlemlerinde belgelerde bir hata olması durumunda belge yeniden düzenlenip tekrar gönderilmektedir. Ancak elektronik belgeler ile hata olması durumunda belge sistemden online olarak kısa bir süre içerisinde düzenlenebilir.
- Sistem üzerinden belgelerin her dilde tercümesi yapılır böylece taraflar arasında kullanılan farklı diller nedeniyle yanlış anlaşılma ve gecikmeler önlenir.
- Tüm bu sonuçlar ile dış ticaret işlemleri ve belgeler minimize edilerek, dış ticaret taraflarının ürünlere ve pazara odaklanması sağlanacaktır (Civelek & Sözer, 2003).

Kaynakça

(tarih yok).

1882, İ. T. (2020). <https://www.ito.org.tr/tr/hizmetler/ticari-belge-islemleri/ihracat-belgeleri/hangi-ulkeye-ne-duzenlenir>. <https://www.ito.org.tr/>. adresinden alındı

A, F. (2020). *Form A*. <http://www.exportact.com/>: <http://www.exportact.com/form-a-mense-sahadetnamesi-form-a-certificate-of-origin/> adresinden alındı

A.TR. (2020). *A.TR*. www.disticaret.biz.tr: <https://www.disticaret.biz.tr/2016/05/atr-nedir-nasil-doldurulur.html> adresinden alındı

Backus. (2001). About: E-Belge.

Bakanlığı, T. (2019). *Hakkında: Dahilde İşleme Rejimi*. TC Ticaret Bakanlığı: <https://eortak.dtm.gov.tr/eortak/login/getPage.htm?page=DIRKullanım.htm> adresinden alındı

Beecher, S. (2006). Can the Electronic Bill of Lading Go Paperless? *American Bar Association*.

Belgesi, Ç. T. (2020). *Multi Model Bill of Lading*. www.letterofcredit.biz: <https://www.letterofcredit.biz/index.php/2018/03/13/multimodal-bill-of-lading/> adresinden alındı

Belgesi, D. T. (2020). *Railway Bill*. www.cargostan.com: <http://www.cargostan.com/En/Almaty.html> adresinden alındı

Belgesi, H. (2020). *Halal Certificate*. banvitas.com: www.banvitas.com adresinden alındı

Belgesi, H. T. (2020). *Airway Bill*. www.shippingsolutions.com: <https://www.shippingsolutions.com/air-waybill> adresinden alındı

Belgesi, K. (2020). *Kosher Certificate*. www.indiamart.com: <https://www.indiamart.com/proddetail/kosher-certification-19036868455.html> adresinden alındı

- Björk, B. C. (2006). Electronic document management in temporary project organisations: Construction industry experiences.
- bolero.net. (2020). *About: Bolero*. www.bolero.net. adresinden alındı
- Civelek, M. (2017). Paperless Trade: Evaluation of the Current Situation & towards the Integrated Single Foreign Trade Document. *Macrothink Institute*.
- Civelek, M. E. (2019). Development Phases of E-Government. *International Journal of Society Researches*.
- Civelek, M. E. (2019). İthalat İhracat Yönetimi . *İthalat İhracat Yönetimi Ders Notları*.
- Civelek, M. E., & Özalp, A. (2018). Blockchain Technology and Final Challenge for Paperless Foreign Trade. *Eurasian Academy of Sciences Eurasian Business & Economics Journal*.
- Civelek, M. E., Çemberci, M., Uca, N., Çelebi, Ü., & Özalp, A. (2017). Challenges of Paperless Trade: Redesign of the Foreign Trade:Challenges of Paperless Trade: Redesign of the Foreign TradeProcesses and Bundling Functions of Traditional Documents. *International Business Research*.
- Civelek, M. E., Uca, N., & Çemberci, M. (2015). eUCP and Electronic Commerce Investments:e-Signature and Paperless Foreign Trade. *Eurasian Academy of Sciences Eurasian Business & Economics Journal*, 60-70.
- Civelek, M., & Kibritçi Artar, O. (2019). Blockchain and Artificial Intelligence Technologies for Balanced Foreign Trade: Replacing Exchange Function of Money. *European Scientific Journal*, 137-149.
- Civelek, M., & Sözer, G. (2003). *Yeni Ekososyal Sistem ve Ticaret Noktaları*.
- E-Defter, G. (2019). *Elektronik Defter Başvuru*. E- Defter: <https://uyg.edefter.gov.tr/edefterbasvuru/> adresinden alındı
- EİK. (2004). *Elektronik İmza Kanunu*.
- Ermiş, K. (2006). Sayısal İmza ve Elektronik Belge Yönetimi. *Bilgi Dünyası*.

- Erturgut, M. (2003). Elektronik İmza Kanunu Bakımından E- Belge ve E- İmza. *Bankacılar Dergisi*, 69.
- Erturgut, M. (2004). *Medeni Usul Hukukunda Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Olarak Değerlendirilmesi*. Yetkin Yayınları.
- EssDocs.com. (2020). *About: EssDocs*. <https://www.essdocs.com/>. adresinden alındı
- EUR.1. (2020). *EUR.1*. [www.amazon.fr: https://www.amazon.fr/compartiment-marchandises-certificat-autocopiant-s%C3%A9paration/dp/B013I2DMQ0](https://www.amazon.fr/compartiment-marchandises-certificat-autocopiant-s%C3%A9paration/dp/B013I2DMQ0) adresinden alındı
- EXML. (2020). *About: ebXML*. <http://www.ebxml.org/geninfo.htm>. adresinden alındı
- Fatura, E. (2020). *E- İhracat Fatura*. [odootr.com](https://www.odootr.com): <https://www.odootr.com/shop/product/odootr-e-export-invoicing-odootr-turkiye-e-ihracat-fatura-104?category=9> adresinden alındı
- Fatura, T. (2020). <https://www.privacyshield.gov/article?id=Commercial-Invoice>. Hakkında: Ticari Fatura: <https://www.privacyshield.gov/article?id=Commercial-Invoice> adresinden alındı
- Fatura, T. (2020). *Küresel Dış Ticaret*. kureseldis.com: <http://kureseldis.com/faydali-bilgiler/evraklar/> adresinden alındı
- Faturası, K. (2020). *Consular Invoice*. www.mbaskool.com: <https://www.mbaskool.com/business-concepts/operations-logistics-supply-chain-terms/15492-consular-invoice.html> adresinden alındı
- Faturası, N. (2020). *Freight Invoice*. www.wordexceltemplates.com: <https://www.wordexceltemplates.com/freight-invoice-template/> adresinden alındı
- FIATA. (2020). *FIATA*. www.condor.eu.com: <https://www.condor.eu.com/news/the-fbl-is-a-document-of-trust/> adresinden alındı

- FormKonşimento, K. (2020). *Short Form Bill of Lading*. globaltransmslc.com:
<https://globaltransmslc.com/how-to-ship-freight/bill-of-lading.html>
adresinden alındı
- Ganne, E. (2018). *Can Blockchain revolutionize international trade?* World Trade Organization.
- Gazete, R. (2018). İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ.
- GİB. (2019). *Hakkında: E-Defter*. <http://www.edefter.gov.tr/edefterhakkinda.html>.
adresinden alındı
- GİB. (2019). *Hakkında: E-Fatura*. <https://ebelge.gib.gov.tr/efaturahakkinda.html>.
adresinden alındı
- GİB, U. d. (2012). 100 Soruda E- Defter. *Vergi Sorunları Dergisi*.
- Holden, G. (2013). *Starting an Online Business For Dummies*. Wiley Publishing.
- IATA. (2019). *IATA announces e-AWB as default effective 1 January 2019*.
<https://www.iata.org/en/programs/cargo/e/eawb>:
<https://www.iata.org/en/programs/cargo/e/eawb> adresinden alındı
- ICC. (tarih yok).
- ICC. (2020). *Incoterms 2020*. Paris: International Chamber of Commerce
Uluslararası Ticaret Odası.
- ICCWBO. (2020). *Incoterms Rules 2020*. International Chamber of Commerce:
<https://iccwbo.org/resources-for-business/incoterms-rules/incoterms-2020/>
adresinden alındı
- İTO. (2020). <https://www.ito.org.tr/tr/hizmetler/ticari-belge-islemleri/ihracat-belgeleri/mense-sahadetnamesi>. <https://www.ito.org.tr/>. adresinden alındı
- Kanunu, E. İ. (tarih yok). *Elektronik m.*
- Kanunu, H. U. (tarih yok). *Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu*.
- Karnesi, T. (2020). *Carnet tir*. <http://www.lojistikdunyasi.net/>:
<http://www.lojistikdunyasi.net/tir-karnesi-tir-carnet.html> adresinden alındı

Kaya, F. (2010). *Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebe Uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Kemer, O. B. (2003). *Pratik Dış Ticaret Teknikleri Teori Uygulama*. Alfa Aktüel Yayınları.

Konşimento. (2020). *Bill of Lading*. www.slideshare.net:
<https://www.slideshare.net/danieltenoriopoma/bill-of-lading-25690090>
adresinden alındı

konşimento, C. E. (2020). *Non Negoitable Seaway Bill*. www.letterofcredit.biz:
<https://www.letterofcredit.biz/index.php/2018/04/04/sea-waybill-non-negotiable-bill-of-lading/> adresinden alındı

Konşimento, D. H. (2020). *Liner Bill of Lading*.
<http://www.primeroutelogistics.com/>:
http://www.primeroutelogistics.com/spravochnaya_informaciya/osnovnye_mezhdunarodnye_transportnye_dokumenty/ adresinden alındı

Konşimento, K. (2020). *Container Bill of Lading*. <http://www.arkasline.com.tr/>:
http://www.arkasline.com.tr/en/terms_of_conditions.html adresinden alındı

Konşimento, K. S. (2020). *Charter Party Bill of Lading*. vi.wikipedia.org:
https://vi.wikipedia.org/wiki/T%E1%BA%ADp_tin:Charter-party_Bill_of_lading.png adresinden alındı

Konşimentosu, D. (2020). *Ocean Bill of Lading*. www.shippingsolutions.com:
<https://www.shippingsolutions.com/ocean-bill-of-lading> adresinden alındı

Laryea, E. T. (2005). Facilitating paperless international trade:a survey of law and policy in Asia. *International Review of Law, Computers & Technology*.

Listesi, A. (2020). *Packing List*. <http://www.exportact.com/>:
<http://www.exportact.com/ceki-listesi-packing-list/> adresinden alındı

Luddy, W. J. (2008). International Single Window Development. *United States: United States Agency International Development*.

- Makbuzu, İ. K. (2020). *Mate Receipt*. pdfslide.net:
<https://pdfslide.net/documents/mate-receipt.html> adresinden alındı
- Melemen, M. (2016). *Uygulamalı Uluslararası Ticaret İşlemleri*. Türkmen Kitapevi.
- Melemen, M. (2016). *Uygulamalı Uluslararası Ticaret İşlemleri*. Türkmen Kitapevi.
- Menna, M. (2001). From Jamestown to the Silicon Valley, Pioneering A Lawless Frontier: The Electronic Signatures in Global and National Commerce Act. Virginia.
- Mevzuatı, D. T. (2017). *Dış Ticaret Mevzuatı*. Türk Dış Ticaret Vakfı.
- Moon, H. C., Shim, S. R., & Kim, D. Y. (2011). Issues in the International Standards of Electronic Documents for Global e-Trade. *Proceeding of the International Conference on Social Science, Economics and Art*.
- Nowak, J., & McMaster, J. (2007). The Evolution of Electronic Trade Facilitation: Towards a Global Single Window Trade Portal. *The Electronic Journal of Information*.
- Odabaş, H. (1999). Elektronik Belgeler ve Arşivler. *Bilginin Serüveni: Dünü, Bugünü ve Yarını*.
- Odabaş, H. (2008). Elektronik Belge Düzenleme Yaklaşımları ve Türkiye de e-Devlet Uygulamalarında Elektronik Belge Yönetimi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Onursal, E. (2000). *Ulusal ve Uluslararası Ticari Kurallar ve Uygulama*. Okur Ofset.
- Onursal, E. (2013). *Dış Ticaret - Mevzuat ve Teknik Yönleri İle*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özkardeş, L. (2019). *Dış Ticarete Nesnelerin İnterneti ve Blockchain Üzerine*. HalkBankKobi: <https://www.halkbankkobi.com.tr/NewsDetail/Dis-Ticarete-Nesnelerin-Interneti-ve-Blockchain-Uzerine/12056> adresinden alındı
- Rehberi, G. (2018). *Tek Pencere Sistemi Nedir*. Ticaret Bakanlığı Gümrük Rehberi: <https://gumrukrehberi.gov.tr/sayfa/tek-pencere-sistemi> adresinden alındı

Selçuk, G. H. (2019). *E-Devlet Uygulamaları İçin Elektronik İmza Formatları*. TUBİTAK.

Senedi, K. T. (2020). *Convention Merchandises Routiers*. melihpolat.com.tr: <http://www.melihpolat.com.tr/tasimacilikta-kullanilan-belgeler> adresinden alındı

Shepherd, B. (2014). *Estimating the Benefits of Cross-Border Paperless Trade*. Bangkok: Escap.

SWIFT. (2020). *About: Swift*. <https://www.swift.com/>: <https://www.swift.com/> adresinden alındı

Şahadatnamesi, M. (2020). *Certificate of Origin*. <http://www.exportact.com/>: <http://www.exportact.com/mense-sahadetnamesi-certificate-of-origin/> adresinden alındı

Şanlı, C., & Ekşi, N. (2000). *Uluslararası Ticaret Hukuku*.

Şen, E. (2008). İhracatta Kullanılan Uluslararası Belgeler. *Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi*.

Şimşek, M. M., Özcan, T., Ergun, T., & Çelik, V. (2019). Elektronik İmza Seviyeleri. *Bilgi Yönetimi Degisi*.

Tsen, J. K. (2011). Ten Years of Single Window Implementation: Lessons Learned for The Future. *Global Trade Facilitation Conference Connecting International Trade*, (s. 1-26).

Tuzlu, A. (2020). *Fatura ve Faturaya Dayalı İcra Takibi*. www.asilcantuzcu.av.tr: <http://www.asilcantuzcu.av.tr/fatura-faturaya-dayali-icra-takibi/> adresinden alındı

UNECE. (2019). *About: eTIR*. UNECE: <https://www.unece.org/trans/bcf/etir/welcome.html> adresinden alındı

UNECE. (2020). *Introduction: UNECE*. <https://www.unece.org/mission.html>: <https://www.unece.org/mission.html> adresinden alındı

UNESCAP. (2010). Case of Korea's National Paperless Trade Platform – uTradeHub.

UTIKAD. (2020). Incoterms 2020.

uTradeHub. (2020). *About: uTradeHub*. uTradeHub:

https://www.utradehub.or.kr/porgw/introduce_en.do?_top=introduce&_left=introduce_0400 adresinden alındı

UYAP. (2020). *Genel Bilgi: UYAP*. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi:

<https://www.uyap.gov.tr/Genel-Bilgi> adresinden alındı

Ünsal, E., & Kocaoğlu, Ö. (2018). Blok Zinciri Teknolojisi: Kullanım Alanları, Açık Noktaları ve Gelecek Beklentileri. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi Sayı 13*, S. 54-64.

Yarbaşı, E., & Gürkütan, İ. (2012). *Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebesi*.

Yılmaz, M. (2015). *Dış Ticarete Teslim Şekilleri Incoterms*. Ankara: Sonçağ Yayınları.